

## Prologus

Doctoris illuminati Francisci de Mayronis  
Passus super universalia et predicamenta Aristoteles feliciter incipiunt.

### Rma militie nostre

non sunt carnalia sed potestia dei  
ad destructionem munitionem consilia  
destruētes et omnem altitudinem  
et allentem se aduersus scientiam  
dei et in captivitatem redigentes  
omnem intellectum in obsequium chri-  
sti. iij. Lxx. x<sup>o</sup> cap<sup>o</sup>. Quia vero scien-  
tia philosophie inter ceteras disciplinas in nonul-  
lis super hec solet se erigere aduersus scientias dei  
occurrente. Paulo apostolo hunc extollente. Tum quod  
dicit ad Colloceum. 1<sup>o</sup> capitulo. Nemo nos decipiat in  
sublimitate sermonum. Tum quod ibide dicit: videte  
ne quis uos seducat per philosophiam et inanem fal-  
laciā sicut in traditione hominū sicut elementa huius  
mundi et non sicut christū. Ecce ad ostendendum  
quod ueritas philosophie non contradicit auctoritati  
divinae sapientie decreti passus communis philosophie  
discurrere resecādo superflua que in hac facul-  
tate cotineri videntur prestito sine quadruplici  
qui tangit in auctoritate assumpta. Quox primus  
est ut munitiones rationes philosophiarū contra ue-  
ram philosophiam et sapientiam garrientium destruantur  
sicut dicit apostolus ad destructionem munitionum.  
Secundus finis est ut cōsilia argumentationū in  
fidelium aduersus theologiā insurgentium dissipetur.  
ideo sequit: cōsilia destruētes. Tertius finis est  
ut superbie ingeniorū subtiliū aduersus doctrinam  
catholicā se erigentium cōpī imantur. ideo sequitur  
et omnem altitudinem extollente se aduersus scientiam  
dei. Quartus finis est ut excellētē intellectuum  
subtiliū ad ueritatis noritiam uenire capientium ad  
christi domini nostri seruitū adducant sicut et sequitur:  
in captivitate redigentes omnem intellectum in obsequi-  
um christi. Et sicut istum modū procedēdo: occurrit  
p̄mo incōsuetū apud latinos philosophia liber pla-  
tonis qui dicit sophistes: qui h̄z fuerit: sicut Boctus  
refert: editus a Platone: sicut tamen a Dorphirio  
repetitus. Et ideo vulgo allegat ibi Dorphirius.  
Quia tamē auctoritas platonis est præstissima  
inter auctoritates omnium philosophorū apud san-  
ctos nostros. ideo magis cōuenit in hoc libro alle-  
gare platonē qui fuit reputatus olim inter philo-  
sophos sicut Jupiter inter deos. Et sicut q̄ iste li-  
ber fuit traditus a Platone prima ueritas in eo cō-  
tentā est ista.

**Primus passus** est q̄ quinque sunt pre-  
dicabiliā: scilicet Genus: Species: Differentia: Proprium et Accidens.  
Sed cōtra hanc diuisionem predicabiliā q̄ nō  
sit sufficiēs instaurat quadrupliciter. Primo q̄ ens  
est predicabile cum de omnibꝫ prediceat et tamē nō  
ponit ibi aliquid istox predicabiliū. Secundo  
quia individuum est predicabile cum de uno solo sit  
aptū natūm predicari et tamē non est hoc aliquid.  
Tertio quia diffinitio distinguit a singulis istox  
et tamē constat q̄ ipsa est predicabilis de diffinito.  
Quarto quia ens prohibitiū ut chymera est predi-  
cabile de aliquo: cū hec sit uera hoc ens prohibitiū  
est chymera: et tamē nō est aliquod istox quinque pre-  
dicabiliū. Ad primū dicit q̄ hic platon nō intē-

dit procedere de predicabili sicut et extendit tamē  
ad transcedentia q̄ ad limitata: sed solum quantum  
ad predicabiliā limitata; tale autē nō est ens: et ideo  
remaneat diuisio sufficiēs. Ad secundū q̄ h̄z indi-  
viduum sit predicable cōmūniter sumptū: tamē hic  
propre accipit predicable pro eo qđ est aptum de  
pluribus predicari in his que sunt limitata et non  
transcedentia. Ad tertium dicitur q̄ diffinitio con-  
stant ex genere et differētia reducēt ad illa predica-  
biliā sicut ad suas partes essentiales. Ad quartum  
dicit q̄ illud nō est predicable nisi sicut quid si-  
cū ueritas entis diuinū nō est nisi sicut quid et per  
cōsequens nec est predicatione eius. Sed oris dif-  
ficultas quid est predicable. Dicit autē q̄ illud  
qđ est aptū natū de pluribus predicari: quia omnia  
nomina terminata in bilis dicunt aptitudinē et non  
actū. Secunda dis. est quid est universale. Dicitur autē q̄ uniuersale est qđ est aptū natū in pluri-  
bus esse: qđ nō est intelligendū sicut numerale iden-  
titatē: propter cōmūnitatem diuine essentie ad tres  
personas. Tertia dis. est si predicable et uniuer-  
sate sunt idē. Dicit autē q̄ sic absolute qđ omnis  
natura que est apta nata ē in pluribꝫ: est cū apta  
nata predicari de pluribus et econverso: non tamē  
sunt idē respectiue: qđ uniuersale dicit cōmūnitatem  
in ordine ad esse: cū dicit qđ est aptū natū in pluribꝫ  
esse. Predicabile autē ad dici cū dicit q̄ predi-  
cabile est aptū natū de pluribus predicari quod est  
dici. Quarta dis. est quia si predicable nō est ta-  
le nisi in ordine ad dici tūc nullū erit predicationi nisi  
si uocaliter dicitur: sic mutus nullā poterit facere  
predicationē. Dicit q̄ cū dicit q̄ predicable est  
qđ est aptū natū de pluribus predicari uel dici: nō  
accipit hic solū dicitur uocalis: immo p̄ncipaliter  
mentalis: cū actus predicationis sit p̄ncipaliter in  
intellectu sicut actus compositionis. Et sic patet q̄  
nō solū theologi sed et philosophi h̄z ponere apud  
intellectum accūm dicendi.

**Secundus passus** est q̄ genū est qđ pre-  
dicat de pluribus  
differētibus specie in eo q̄ quid: ut animal de hōse  
et leone caplo p̄mo. Sed cōtra hanc diffinitiōē  
instatur quadrupliciter. Primo quia ens predicat  
de pluribus differētibus specie in quid: et tamē nō  
ponit genus. Secundo q̄ diffinitio animalis pre-  
dicat de pluribus differētibus specie in quid sicut  
et ipsum animal: et tamē diffinitio est predicatu contra  
genus distinctū aut predicable. Tertio quia  
predicat accidēs de pluribꝫ differētibus specie in  
quid ut color de albedine et nigredine: et tamē in pre-  
dicationibꝫ distinguuntur contra genus. Quarto q̄a  
predicabile predicat de pluribꝫ differētibus specie  
in quid: ut de genere et specie que differunt specie in  
numero predicabiliū: et tamē predicable nō est gen-  
us cū ipsum dividat in alia predicabilita. Ad p̄mū  
dicit q̄ hic ut patuit in cōditioē de predicabi-  
libus limitatis et nō transcendentibꝫ quale est ens.  
Ad secundū dicit q̄ illa diffinitio predicatur in  
quid ratione generis qđ includit: et sic diffinitio ge-  
neris h̄z nō sit totaliter tamē particulariter est ipsius  
genus. Ad tertium dicit q̄ color habet duplē ha-  
bitudinē: Unā ad inferiora de quibꝫ predicat: et sic  
est genus et nō accidēs suox inferiorox: et ita ei cōpe-  
tit generis diffinitio. Aliā habitudinem haber ad  
subiectū: et sic est accidēs et nō genus: h̄z accidēs et ge-  
nus coincidat absolute in eodē: nō tamē sicut cūndē  
k

respectum. **C** Ad quartum dicitur qd in ordine secundarii intentioni predicabile videt esse genus ad quinque predicabilia cu dicas in quid de quolibet ipso. Si enim querat quid est genus conuenienter predicabile et sic de alijs: et constat qd singula predicabilia ab alijs plus quam numero distinguuntur, magis enim differt species a generis: cu sunt diversarum rationis in ordine secundarii intentioni. **C** Sed oris dis. qd est predicari in quid. **D**icit autem qd illud dicit predicari in quid per quod conuenienter predicatur ad interrogationem factam per quid. Sicut cu queritur quid est hoc: conuenienter predicari animalia: aut corpus: aut substantia. **C** Secunda dis. qd si predicari de pluribus includit in quiditate generis: tunc cessante actu intelligendi per quod fit talis predicatio definit esse genus. **C** Dicit autem logici qd studi uerbū predicat in pposito dicit aptitudinem et non actum ut intelligat illud esse genus quod est aptum natum predicari de pluribus differentiis specie in eo qd. **C** Intelligendū tamē qd in ista distinctione generis ponuntur quatuor: particule distincte. Quatuor prima talis est qd genus predicat: ad differentiam subiecti quod in quantitate tale de nullo predicatur. Secunda est qd predicatur de pluribus: ad differentiam individui quod de uno solo predicatur. Tertia est qd predicatur de pluribus differentiis specie: ad differentiam speciei que de solis numero differentiis predicatur. Quarta est qd predicatur in eo qd quid: ad differentiam differentie proprii et accidentis que in quale predicantur. Et sic hec distinctione non continet aliquid superfluum aut diminutum.

**Tertius passus** est qd species est que predicatur de pluribus differentiis numero in eo qd quid: sicut hoc de sor. et platonice. c. **C** Sed contra hanc distinctionem instat quia duplicitate. **D**icit qd genus predicat de pluribus differentiis numero in eo qd quid: et tamē non est species: assumptam patet: qd de quocunque dicas inferioris qualitatibus: et superioris. **C** Secunda qd accidentes dicas de pluribus differentiis numero: sicut albedo de hac albedine et de hac: et tamē accidentes distinguuntur a specie. **C** Tertio qd: primum non est species: et tamen risibilitas predicat de hac risibilitate et de hac: que differunt numero: sicut quiditas de sua individualitate. **C** Quartu quia ista distinctione datur in ordine ad inferiora: species aut inquantum species videt solum respicere superiora: cuz continet sub parte subiectua. **C** Ad primus dicit qd ista distinctione ab aliquibus addit: qd species est que predictat de pluribus differentiis numero solum: et si non apponit: ista determinatio est tamē subintelligenda: aut tota distinctione accipienda est secundum immediata predicationem. **C** Ad secundum dicit qd albedo habet duplices habitudines: una ad suum subiectum: et secundum illam dicit accidentes: qd inheret subiecto: et aliud ad sua inferiora: et secundum illam dicit species: et sic id est accidentes et species absolute et materialiter non tantum respectu et formaliter. **C** Ad tertium dicit qd sicut accidentes habet duplices habitudines utpote albedo sic risibilitas. In habitudine ad hominem est primum: et in habitudine ad hanc risibilitates et hanc est species: ut eadem natura sit species et primum absolute: non tamen respectu. **C** Ad quartum dicitur qd natura hois non solum in habitudine ad superiora dicit species generis: sed etiam in habitudine ad inferiora dicit species individualis. Et cum dicit qd continet sub parte subiectua: uerum est inquantum respicit superiora: inquantum autem respicit inferiora continetur sub toto universalis. **C** Sed oris dis. si ista distinctione hic data est de ob-

specie. **C** Dicit autem Porphyrius qd non: sed tamen de spalassisima: quod subalterna non solum predicat de pluribus differentiis numero sed etiam species. **C** Secunda dis. qd species subalterna predicat de pluribus differentiis numero in eo qd quid: sicut color: de hoc colore et de hoc. **C** Dicit autem qd uerum est mediae. Ista tamen distinctione ut patuit est accipienda cum modo immediactionis. **C** Tertia dis. est si est alia distinctione speciei spalassimae nisi ista. **C** Dicit autem Porphyrius qd sic: qd dicit species spalassimam esse que cum sit species non potest esse genus cum nullaz species sub se habeat. **C** Quarta dis. si potest dari aliqua uina distinctione conuenienter tamen species spalassimae et subalterne. **C** Dicit autem qd non videt: qd species videt dici equivoce de utraq; specie: et ea que sunt e quoque non habent unam rationem.

**Quartus passus** est qd species est que ponitur sub assignato genere et de qua genus predicatur in eo qd quid est. c. eodem. Et ista distinctione continet duas partitulas: quarum prima distinguunt species a genere generalissimo: qd dicit qd ponit sub genere: cu illud genus non ponatur sub aliquo genere. Secunda particula distinguunt species a distinctione: qd tamen continetur sub genere sicut dividens sub divisione: cu genus non dicit de ea in quid sicut ista patet. **C** Sed oritur dis. qd distinctione ista competit in dividendo sicut speciei cu ponatur sub genere et genus de ipso in quid predicetur. **C** Dicit autem qd ista distinctione oportet ut intelligat cu immediactione ad hoc ut individualiter excludatur: sicut superior: distinctione cu immediactione speciei ad individualia subintelligebat. **C** Secunda dis. est qd si ista distinctione intelligatur cu immediactione: et species sit quod immediae ponitur sub genere tunc hoc non est species substativa ut corpus: vel corpora animalia: qd sub nullo isto immediae ponit. **C** Dicit qd si hoc oportet tolli immediactione ab hac distinctione respectu generum remotorum et tunc excludi posset individualiter qd non est predicabile proprie sumptu. vii qd ista distinctione vacillare videt melius est dicenda notificatio quedam. **C** Tertia dis. si ista distinctione qualitercumque ponitur seu notificatio conuenit speciei specialissime. **C** Dicit autem Porphyrius qd sic: et ita videatur qd species spalassimae sub genere ponatur et de ipsa in quid genus predicetur sicut de subalterna: et sic ista distinctione videtur communis utriusque. **C** Quarta dis. est quia species spalassimae in predicti passu fuit distincta in ordine ad inferiora et in ista distinctione in ordine ad superiora. **C** Dicitur autem qd species spalassimae haberet duplices habitudines. Una ad superiora: et quantum ad illas conuenit ei ista distinctione. Et aliud ad inferiora: et secundum illam conuenit ei distinctione superioris data. et sic quid dictum est qd species dicit equivoce de specie subalterna et species specialissima accipienda est spalassimae secundum habitudines quae habet ad inferiora: qd secundum aliud habitudinem distinctione conuenit cu specie subalterna. **C** Sed remaneat dis. si species spalassimae est his species secundum ista. **C** Dicitur autem qd ipsa est species secundum duplices acceptiones species equivocae: quare dicit species secundum duplices species distinctionem iam datam.

**Quintus passus** est <sup>qd</sup> genus est aliquis <sup>in</sup> genus: et species est aliquis species. Nec circa in quid necesse est in utrumque rationibus utriusque utili. c. eodem. Et quo dicto elicetur quatuor conclusiones. Quarum prima talis est. **C** Genus et species relative sunt opposita: qd hoc intendit probare cu dicit qd genus est aliquis genus: et species est aliquis species. **C** Secunda conclusio est qd oē qd est aliquis est relatum

est relatiuus ad illud: q; per hoc q; genus & species sunt alicuius itēdē ostēdere q; sunt relativa. **C** Tertia cōclusio est q; quādocūq; aliqua sunt correlativa vñ debet poni in diffinitione alterius & eōnverso: q; dicit q; q; ista sunt alicuius, s. ad iunicez necesse est in rōnibus. i. diffinitionib; utrōq; utrisq; utri.

**C** Quarta cōclusio est q; quicāq; cognoscit distictē vñ cōrelatiuor cognoscit distictē reliquū: q; no titia diffinitione est disticta: & vñ isto diffinitē per reliquū. **S**ed oīs difficultas si genus & spēs sīm q; ipsa respicunt inferiora dicuntur ad iunice relatiue. **D**icit aut q; nō: q; alia est habitudo ad supiora: & alia est ad inferiora: & nō pōt referri spēs ad gen' nisi per habitudinē ad ipsum qd est supius. Unū sīm illā diffinitionē qua dicit spēs est que ponit sub gene: spēs refers ad genus: & sic genus igredit eius diffinitionē. Et sīm illā qua dicit: spēs est que dicit de plurib; differētib; numero: nō refers ad ipsum: cuius signū est q; nō ponit genus in tali diffinitione: & tūc refers ad idividua q; in tali diffinitione ponunt.

**Sextus passus est** q; in unoquoq; pdi camēto generalissimū est sup: a qd nō est aliud supueniēs genus sī sub stātiā. c°. eodē. **S**ed cōtra istā diffinitionē instat quadrupliciter. Primo q; supra substātiā supuenit ens qd pdicat de plurib; differētib; specie in eo q; quid que est diffinitione generis. **S**ed q; abfoli tū dicit de substātiā quantitatē & qualitatē in qd: cuz vñāquodq; isto: sīm sua quiditatē sit ad se & nō ad aliud: & sic cōenit ei ratio generis supiora & sit l' stātiā. **T**ertio q; respectū dicitur quid de plurib; pdicamentis: cu septe pdicamēta ultima cōmūniter ponatur nūc respectiva: eo q; h̄s sua quiditatē sunt ad aliud. **Q**uarto q; accidēs est quid cōmūne ad nouē pdicamēta que sunt generalissima: & sic h̄t supius sita generalissima. **A**ld primū dicit q; ens supuenit supra substātiā: non sicut genus: sed si cur trascēdēs oē genus: q; est illimitatē ad omnia. **A**ld secundū q; h̄t absolūtū sit inferius ente: eo q; ens pōmo dicitur in absolutū & respectū: nī q; supius qd substātiā ponit trascēdens: idco nō est gen'. **A**ld tertiu q; h̄t relatio sic sit vñā determinatū pdicamētu: nī respect' in plus se habet: utpote ad oīa septe. & sic est trascēdens sicut absolutū. **A**ld quar tu q; accidēs nō dicit in quid de nouē pdicamentis cu inherētia sit posterior: inherere: & ideo nō pōt ponit genus. **S**ed oīs dif. q; tota diffinitione generis hic data per platonē cōuenit enti quātūcūq; ponat trascēdens & in quācūq; materia iunient diffini tio & diffinitū. **D**icit aut q; si ista platonis diffini tio est sufficiēs nullus pōt euadere quin ens sit ge nus si tamen est vñiōcū: nī forte dicatur q; nō di citur in quid generis modo.

**Septim⁹ passus est** q; spālissimū est post quod nō est alia inferior spēs sicut h̄t: pater in substātie pdicamēto. c°. eodē. Ex quo dicto accipit docimētu: q; pcedētib; in linea pdicamētali semp inferiora sunt posteriora: q; hic supponit q; inferioris aduenit sup iori cu dicit q; post spālissimū nō est posteri'. **S**z hic oīs dif. q; iste h̄t dicit de sorte & platonē cu qui liber sit iste h̄t: & sic iste h̄t dicit de plurib; differētib; numero in quid: & per cōsequēs est spēs sub ho mine qui ponit spēs spālissima. **D**icit autēz q; iste h̄t pōt est cōmūne ad plura idividua nō est in dividuū signatū sed dicit idividuū uagū: & isto nō

est species specialissima. Et tale non dicit in quid de idividuo signato. vnde sor. quiditatine lz sit hō tū nō quiditatine hic hō: fm q; hec hecitas est cō munis sibi & alijs: q; sic videf esse intentio secūda. **S**ecūda dif. est q; particulae in plus se habet qd singulare: ut quidā hō qd hic hō: & tūc particulae cōtinet sub specie spālissima. **D**icit aut q; particulae sic acceptū vides aliud quātū spectat ad p positiū: nisi idividuū uagū. Et tō lz sit cōmūne non tū in quid. **T**ertia dif. q; idividuū dicit de plurib; differētib; numero in quid: utpote de hoc idividuo inquitū est idividuū & de illo. hec hecitas dicit de hecitate & de hac. **D**icit aut q; accipiendo sic idividuū pro secūda intētione tūc idividuū est spēs spālissima pdicabilis cōmūniter sumpti: & sic nō cōtinet sub hō: tūc enim idividuū quiditatine foret hō: sed ut est pīma intētio & sic nō cōuenit plurib;. **Q**uarta dif. q; oīs hō cōtine tur sub hō: oīs enim hō infert hominē & nō econseru: & tūc oīs hō videf esse supra hūc hominē: & sic habere cōmūnitāte specificā. **D**icit aut q; lz oīs, hō supra hūc hominē habeat cōmūnitāte exēsiuaz nō tū quiditatine sit eius spēs: vñ hō nō est ue re nec quiditatine oīs hō: & sic nō est species.

**Octauis passus est** q; subalterna sunt illa que sunt me dia inter illa extrema que sunt generalissimū & spālissimū. c°. eodē. Et dicit q; ista subalterna h̄t duplē habitudinē. Una ad supiora: & sīm illā sunt spēcies subalterne. Aliā ad inferiora: & sīm illā sunt ge nera subalterna. Et adiūgit q; extrema quarū sunt ista media nō habet nisi vñā solā habitudinē: utpote generalissimū ad sua inferiora: & spālissimum ad sua supiora. **S**ed oīs dif. q; spēs spālissima re spicie idividua: de quib; pdicat in quid: ut inferiora & sic nō habet habitudinē solū ad supiora. **D**icit aut sīm Dorphirū q; nō pōt negari quin spēcies cōtineat idividua sicut cōtinet a supioribus: tū istud nō sufficit ad solvendū nisi dicat q; hic intēdit loqui de ordine pdicatorū ppue sumptoz ad iunice idividuū aut sic nō est pdicabile. **S**ecūda dif. est q; generalissimū h̄t habitudinē inferiorū recipē cōtrā transēdētū: tūc nō videf eis negāda habitu do ad supiora. **D**icit aut q; talis habitudo nō est ad pdicabilitā sicut hic accepta. **T**ertia dif. cum subalterna habeat habitudinē tam ad inferiora & ad supiora que istarū habitudinē est prior. **T**ici tur aut q; habitudo ad supiora: quia in habitudinē ad illa cōstituitur: & in habitudinē ad inferiora cō stituitur: & vñāquodq; pīs in esse cōstitutis & aliud cō stitutat: pro eo q; cōstituere pīsupponit esse: & sic sub alterna pīs sunt spēs & genera. **Q**uarta dif. q; genus sīm sua rōne formāle ordine pīuenit spēs sicut causa pīuenit sūi effectū & cōntialis pars sūi totū: & ubiq; erūt simili iste idnes rō generis erit prior. **D**i aut q; sic causa pīuenit sūi effectū: tūc qī ista cōcurrunt pīs est vñiōsque effect' & causa: pro eo q; causare pīcedit et: & eo q; effect' a causa accipit et. **M**on⁹ passus est q; nō est deuenire in gen erib; ad vñā primū genus sicut in fanulijs: sed quemadmodum ait dicū est in pdicamentis decē sunt genera sicut decē pīma rerū pīcipia. c°. eodē. Et adiūgit q; sigs ea. s. de cē genera entia vocet equinoce ingt. Arī. nō vñiōce nūcupabit. Et iterū adiūgit q; si ēēt ens vñā cō mūne genus oīum: vñiōce dicerent oīa entia. Et

sterum adiungit qd cum sint decem prima principia communia, scilicet ipsum est commune ad ipsa sibi soli nomine et non sibi distinctionis ratione. Ex quibus dictis accipimus quatuor philosophica documenta. Quorum primum est qd I. Porphyrius istius libri repetens fuerit platonicus in distinctionibus et proprietatis bus predicabilibus; tam in incidentibus fuit peripateticus; qd in ista disgressione huius passus inducit pro se Alri; et non Platone; et in principio libri idem fecit. Distinctiones autem iste et proprietates non fuerunt date primo ab Aristotele sed a platonе. Secundum do- est qd Porphyrius fuit istius intentionis qd ens dicit equinoce de decem predicationibus; et I. aliqui inter ipsum exponere tamquam constat qd illa expositio corrum pectorum qd dicit qd soli nomine entis est eis commune et non distinctionis sibi illud nomine. Tertium documentum est qd Porphyrius allegat hic Alri, pro entis equino- catione dicente qd si quis ista decem predicatione uocet entia equinoce et non uniuerso nuncupabit. Istud autem dictum non innuenit in libris Alris; et ideo allegatio ista non est multum curiosa. Quartum documentum est qd I. Porphyrius intendat hic sequi aristotelem non tamquam intendit sequi platonem; qd constat qd plato posuit unius boni ydeam que est ratio formalis; et eodem modo de ente. Sed oritur difficultas que est ratio per quam porphyrius fuit motus ad ponendam istam equinoctio- nem. Dicit autem qd ista hic assignat qd decem predicatione sunt decem prima rerum principia; et ideo si non entis foret uniuersa tunc ipsa esset istis prima qd omne superius est pars natura suis inferioribus. Secunda dif. si istaratio est demonstrativa. Dicit autem qd non videt qd decem predicatione sunt prima rerum principia in ordine predicationibus sibi acceptor; non tamquam comparando ad ordinem transcendentium aut simpliciter; alioquin non esset denicare in uniuerso ad unius principii simpliciter primum. Sed remanet difficultas si decem predicatione sunt appellari entia equinoce sicut inducit Aristoteles. Dicit autem qd dicere ens equinoctium; et dicere decem predicatione entia appellari; videlicet oppositum in adiecto; qd quecumque plurali numero enunciare habent commune illud qd tali nomine significat; et ideo non dicimus alia uerum et alia pictum esse duo alia sed duas alia acceptiones. Ita au- tem deductio confirmatur. Tum qd illa que sunt diversarum rationum inquantitas talia non numerantur; sicut hoc et aliud inquantitas talia non sunt duo; et sic de aliis. Tum qd illa que numerantur inquantitas numerantur sunt unus rationis; sicut hoc et aliud dicuntur duo alia aut duo corpora. Tum qd ibi sunt plures entitates ibi est entitas et entitas et per secundas entitas iterata. Si au- tem scda non est eiusdem rationis cum prima ita non est entitas iterata sed alia noua incepta. Tum qd in ordine predicationibus entitas per prius dicit de substantia et per posterius de aliis ut ab omnibus coedidit, ratio autem entis non potest esse in aliquo posterius nisi in alio fuerit prius. Alioquin si alia ratio in priori; iam non esset posterius in isto qd in alio.

**Decim⁹ passus est** qd decem sunt genera- lissima specialissima vero in numero quodam sunt: non tamquam distinctio. Individua autem que post specialissima sunt infinita sunt: quapropter usque ad specialissima a generalissimis descendente inbet plato quiescere. Infinita inquit enim relinquenda sunt. Neque enim eorum possessori disciplina. c. eodez. Ex quo dicto accipimus septem philosophica documenta. Primum est qd sibi Plato-

nem: quem sequitur in isto passu: decem sunt predica- menta: quia dicit decem esse generalissima et ista sunt predicatione et sic patet qd plato et Aristoteles in numero predicationibus conuenient. Secundum docu- mentum est qd in uniuerso est dare species infinitas: quia dicit qd specialissima in numero quodam sunt non tamquam in distincto. Tertium documentum est qd individua in uniuerso sunt infinitae: qd dicit qd que sunt post specialissima infinita sunt. Quartum docu- mentum est qd ista infinita non est intelligenda in actu sibi in potentia: quia communis sententia philosophorum fuit qd non est dare infinita individua in actu. Quintum documentum est qd infinitas species esse negat non solum in actu sibi etiam in potentia: qd eo modo quo co- cedit hic individua infinita negat speciem infinitate: et tamquam ut patuit non ponit infinitatem individuorum nisi in potentia. Sextum documentum est qd individua sunt extra considerationem cuiuslibet scientie: qd dicit qd in pectus scientifico descendente a genera- lissimis ad specialissima inbet plato quiescere. Septimum documentum est qd infinito non potest esse nostra scientia quia dicit qd plato assertit infinitum non posse fieri disciplina. Et ideo dicit qd infi- nitum: qualia sunt individua: relinquenda sunt.

**Undecim⁹ passus est** qd descendenti- bus ad specia- lissem necesse est dividendum: et per multitudinem ire: ascendenter vero ad generalissima necesse est collige re multitudinem. Collectuum enim multorum est species in una natura: et magis illud quod est genus. Participacione enim: inquit: speciei plures homines sunt unus hoc. Particulares autem unus est plures. c. eode. Ex quo dicto cle- sicutur quatuor philosophica docu- menta. Primum est qd omnes individuorum indistinctos sibi species est una natura specifica: qd dicit qd species est collectuum multorum in una natura specifica. Et inde sequitur qd unitas specifica non solum est in actu sibi etiam in rerum natura. Secundum do. est qd omnium specierum indistinctarum sibi genus est una natura generis: qd dicit qd magis est collectuum genus multorum in unius natura qd sic species: ut illud magis referatur ad multa et non ad unitatem: Et inde sequitur qd non solum unitas speciei sed etiam generis est ex natura rei. Tertium documentum est qd participatione speciei plures homines sunt unus hoc: Et inde videlicet accipi aliud argumentum: qd sicut est una communis natura specifica: ita est unus communis suppositus illius na- ture: qd hoc est nomine suppositi sicut humanitas signifi- cat humanam naturam. Quartum documentum est qd in particularibus divisione unus hoc est plures: qd unus est specie dividitur in plures sibi numerum. Intelligen- dum tamquam est qd unitas specifica et generis que hic potest in natura confirmari quadrupliciter. Primo qd cum unus oppositus est in natura et reliqui. Idem autem et diversum sunt opposita modo contrario circa unius quodam: et ideo cu[m] distinctio specifica et generis sit in rerum natura inter individua diversarum specierum et generum: oportet ut sit ibi unitas generis et speciei. Secundo qd cum quibuscumque auferatur unus contrario immediatorum introducatur reliqui: alioquin non essent immediata: sed idem et diversum sunt immediata con- traria. ergo si distinctio specifica et generis sit in dividuis eiusdem rationis: necessario in re introducatur unitas specifica vel identitas. Tertio qd idem et diversum in genere sunt immediata circa genus: sicut eruditio et sanitas circa animal. Et id sicut ablata eruditio

egritudine necessario introducitur sanitas in re: sic remota distinctione generis a speciebus que ponuntur in eodem genere: inducitur opposita idemtitas.

C Quarto quia vnu et multa sunt priuatiue opposita: que sunt euidentius immediata circa totum ens et circa quilibet eius portionem. Cum priuativa formaliter sumpta sint contradictionia: ideo cum illa que sunt infra speciem aliquam non sint multa sibi species oportet quod sic sunt vnum: et ita de genere.

**Duodecimus passus est**  $\varphi$  semper species divisionis generis est. capitulo eodem. Et istius ro est: quod ois divisione tedit ad pluralitatem: et tunc eadem ratione divisione speciei semper esset in plura individua.

C Sed oris dicitur: quod est dare specie que non habet nisi unum individuum sicut fenix dicitur unica esse.

C Dicit autem quod si vna in actu tunc plures in potentia naturali: cum una post aliam generentur. Et divisione respicit ea que sunt in potentia: cum talia recipiant species predicatioem: similiter et generis. Unde sicut rosa in actu est flos ita rosa in potentia.

C Secunda dicitur: est quod in incorruptibili est dare vnicum individuum vnius speciei: sicut patet in sole et luna que sunt perpetua: et ideo non sunt alia in potentia naturali de qua tractat philosophi.

C Dicit autem quod tunc talis species non dividatur in individua sed remanet individua: et adhuc saluatur quod semper divisione species est in plura individua. scilicet quod dividitur.

C Tertia dicitur: est quod tunc divisione data de specie saluari non potest: cum dicatur quod species est que predicitur de pluribus differentiis numero in eo quod quid: cum talis species non dicatur neque in actu neque in potentia de pluribus numero differentiis.

C Dicitur quod si in potentia naturali non sunt plura in individua sub tali specie: bene tamen in potentia obiectualiter per quam potest saluari divisione in eis.

C Quartus dicitur: est quod non nulli ginnosophi stae ponunt quod in immaterialibus vna species non potest esse nisi vnu in individuum per potentiam aliquam naturalem vel supnaturalem.

C Dicitur autem quod oportet quod isti intromittant istam divisionem species que sunt data a platone et ab aristotele tandem vnu de primis principiis philosophie.

C Sed remanet dicitur: si isto modo potest esse genus cum vna specie sicut species ad individua.

C Dicit autem quod non videtur. Rerum quod sicut species requirit multa individua in potentia aliqua autem est quiditativum et non in actu: ita et genus respectu specierum.

C Secunda difficitur: si est in universo aliquod genus quod habeat actu vnam tantum species: sicut species senicis acti haberet nisi vna in individuum.

C Dicit autem quod istud non est visus: quiaque species cum in sensibili est: quod differenter quiditativum sunt nobis occulte: tamen cum substantia dicatur dividendi per corporeum et incorporeum species constitutus per istam differentiem non habet nisi vna species sibi illos qui ponunt oes angelos eiusdem species.

C Tertia dicitur: est si ratione species potest saluari in vno in individuo existente in actu.

C Dicitur quod sic nullo existente in actu: quod cum dicatur species de pluribus: istud non potest dici intelligi sibi apertitudinem non sibi actu: sed oes philosophos. Illa autem que sunt in potentia sunt apta nata dicari: si sunt apta nata existere.

C Quartus difficitur: est si ratione generis eodem modo potest saluari sine illa species existente in actu.

C Dicit autem quod sic per solas species existentes in potentia plures: quod universale est quod est aperte natum in pluribus: et natura generis sic sumptu in potentia cuiusus species est apta nata in pluribus: et sic est universale: et non nisi genus ut patet inductio per quinque universalia aut predicabilia dicta superius.

### Tertius decimus passus est

quod oportet equa de eis praedicari: ut hincibile de equo: aut maiora de minoribus: ut aialis de bove: maiora vero de maioribus minime: quod non dicimus inquit aialis esse bovinum quemadmodum dicimus bovez esse aialis. c. eo. Ex quo passu accipiuntur duo philosophica documenta.

C Primum est quod in subordinatis praedicabilibus superiora sunt inferioribus maiora: quod dicitur quod oportet maiora de minoribus praedicari: accipiendo maiora pro superioribus: et minoria pro inferioribus sicut patet in datis exemplis.

C Et ista maioria accipienda est extensio sibi ambitus et non intensio. C Secundum est quod illa que sunt idem queritibilibus sunt adequata: quod hic vocata queritibilia adequa dicitur quod oportet equa de equis praedicari: dicunt autem ista equa sibi ambitus et non sibi perfectionem: et isto modo idemtitas adequata.

C Sed contra istum passum arguit quadrupliciter in eo quod dicitur inferiora de superioribus minime.

C Primo per actum divisionis: quod cum dividatur aialis per rationale et irrationaliter dicatur quod aialis aliud rationale aliud irrationale: et sic utriusque inferioris dicatur de superiori distinctione.

C Secundum per actum distinctionis quod cum dicatur quod hoc est aialis rationale supponit hoc aialis rationale esse sibi ois complexio præsupponit suos terminos. Unum qui praedicatur aliqd de bove albo: supponit quod hoc sit albus.

C Tertiio per actum puerionis: quod si pueritas est uera pueritia debet esse uera. Unum autem dicatur hoc est aialis: ista pueritia in hac quoddam aiali est hoc per accidens et ibi praedicatur inferioris de superiori: et non valet sicut ista aialis est hoc quantum ad pueritionem.

C Quartum per actum syllogisticæ deductionis quod sic arguit in tertia figura: de rationale est hoc: de rationale est aialis: ergo aialis est hoc.

C Dicitur autem ois istis quod ista est uera praedicatio in qua inferioris de superiori particulariter aut idemtite sumpto praedicatur: et tria regula platonica in isto passu inducta non fallit: quod idem loqui de praedicatione per se: qualis est superioris inferioris: aut passionis de subiecto: quod inferioris de superiori praedicatur per accidens: accidit enim aiali ut sit hoc sive hoc aialis.

C Sed oris dicitur: si illa que prima sunt possumus redigere in obsequiuu christi.

C Dicit autem quod sic oia: et spaliter: passus procedetur in quo fuit ostensum quod nulla potest esse species que non sit apta nata praedicari de pluribus: et id natura solis nata est esse in pluribus individualibus: et lumen: et ista potentia frustra est nisi foret aliqua causa per quam possit redigi ad actu.

C Et tunc sequuntur duas conclusiones fidei christiane ad reducendum philosophates.

C Prima est quod deus non agit causando mundum de necessitate nature: quod tunc fecisset quicquid facere potuisse: et id cum natura solis posset esse in pluribus individualibus fecisset multos soles.

C Secunda est quod deus posset aliud mundum distinctum numero facere ab isto: quod natura specifica istius est communicabilis pluribus individualibus ut potest argui in principiis eius partibus sicut fuit argumentum de sole.

**Quartus decimus passus est** iste quod species praedicatur de his necessario: et species generis et generis genus usque ad generalissimum. c. eo. Et quo dicto platonico videat extrarisse Alii illa regula quaz ponit in praedicamentis. scilicet alter de altero praedicatur: ut de subiecto: quodcumque praedicatur de praedicato et de subiecto praedicatur. C Et sibi eundem modum accipiuntur quatuor combinationes regularium ad opposita relative. Quarum prima est quodcumque est superioris superiore est superioris inferioris: et quodcumque est inferioris superioris est inferioris superiore: quod sic tenet ista.

minore, et quod est minus minore est minus maiori per eundem modum. **C** Tertia regula est quod quod est prius postero est plus posteriore; et quod est posterius postero est posterius postero: per eundem modum. **C** Quarta regula est quod per unum: per unum per etiam: et quod per unum a priori per unum a posteriori. Et secundum illam modum accipit illa regula: quod est causa cause: est causa causatis: quod est iste huius equalis evidenter cum regula prima que est platonis: et per idem medium deducitur. **C** Sed origo dif. vii habet evidenter oes iste regule. **C** **D** autem quod ex hoc quod est ultra comparationem in quantum comparatum: est ultra ei possumus quod supponit comparatum ubi est comparatio: ubi autem non est: sicut in per unum et concretorum medium per unum se habet ad contum per modum comparationis: et ad aliud alterius per unum si ultra comparatum.

**Quintus decimus passus est** quod idem videtur huiusmodi quod ex proprietatibus perditum vnu quodque ex quo: quo in collectio eadem numeri in alio erit: societas enim proprietates numeri in alio erunt partitularum. **C** Ex quo passu accipiuntur duophilosophica documenta. **C** Primum est quod collectio accidentalis, proprietatum vnu idem cui numerus erit in alio idem videtur: quod si quodlibet idem videtur habet aliquod accidentem quod alio non habet. **C** Secundum est quod opinio sunt porphiri quod iste proprietates idem videtur accidentales esse causa et ratione idem videtur in ipsius substantiae: quod dicit quod vnuque idem videtur ex istis proprietatis possit. **C** Ita enim opus editor non tenet quadruplici ratione: quarum prima talis est quod substantia est causa omnis accidentis: et non potest causare nisi idem videtur sit ipsa substantia: ergo cum causa inquantitate talis procedat effectus ipsa substantia anima est accidentium erit idem videtur. **C** Et probat quod accidentes singulare non potest recipi nisi in subiecto singulare ergo substantia ut receptiva cuiuslibet accidentis est idem videtur: sic non idem videtur per eius receptiones. **C** Secunda ratio quod totus ordinem predicamentorum qui sunt accidentia. **C** Ordino predicamentorum substantie suent totum ordinem aliorum predicamentorum que sunt accidentia. **C** Ordino predicamentorum ducit usque ad idem videtur sciret ad ultimum: ergo idem videtur substantiae sunt pars accidentibus ob secundum naturam. **C** Tertia ratio: quod qualitas est ordino entialis iterum velia: talis est iterum ipso idem videtur: enim ordino entialis sequitur ratione formaliter: et tota ratio formaliter servetur in idem videtur. **C** Ita cum predicamentum subiecto ordine entialis pueniat alia predicamenta secundum naturam: idem videtur subiecte erit accidentibus pars. **C** Quarta ratio est quodlibet idem videtur de genere subiecti et per se in predicamento subiecto: cum recipiat ei predicacionem qualitatem. Si autem idem videtur subiecte per accidentes: tunc non per se sed per accidentes fore in illo genere. **C** Et probat quod nullus accidentes in quod de idem videtur subiecte est: et ita videtur quod hic non est admettere dñs porphiri: quod illud dirit a se: non ut habuit a platone vel ab aristotle nisi forte intelligatur per istas proprietates hec etates que sunt de genere subiecto admodum diversarum diuersarum specierum. **C** Sed origo dif. dicit quod ad pmum documentum: que sunt iste proprietates quarum collectio non potest esse in alio idem videtur. **C** **D** autem quod ipse videt itedere non sunt accidentia que sequuntur speciem inquantitate est talis natura: sicut est bipedem hominem: aut erectum: quod talia sunt eadem in obsecundum idem videtur. **C** De illis que sequuntur idem videtur sunt septem: ut sunt loci: formae: figura: cognitio: sanguis: patria sunt septem que non sunt vni et alterius. **C** Secunda dif. cum dicit quod non potest esse causa in aliquo idem videtur: si tendit

de eisdem secundum speciem aut numerum. **C** **D** quod secundum speciem: quod in obsecundum accidentibus generaliter istud est uerum quod idem numero non potest esse in diversis. **C** Tertia dif. quod videtur quod duo oua aut duo trianguli eiusdem speciei habeant omnia accidentia in specie sua: et sic non erit uerum quod superponit. **C** **D** autem quod in forte omnia accidentia absolute eiusdem speciei possunt esse in duobus idem videtur: non tamen respectu in istis: vnu duo oua quartum filia sue per forma sint: tamen differunt secundum secundum: et sic de aliis quantum filiis. **C** Quarta dif. si per istam distinctionem specificam ac evidenter talia idem videtur a nobis discernuntur. **C** **D** autem quod sic: vnu si successione videantur in eodem situ duo penitus filia nunc poterimus distinguere iterum ipsa. Et secundum istum modum possit sustineri porphiri quod certa talia accidentia causa idem videtur in quantitate et in notitia nostra.

**Sextus decimus passus est** quod genus est secundum totum idem videtur aut pars: specie aut totum et pars: secundum alterum: alterum vero totum. **C** **D** autem origo dif. quod idem videtur potest esse pars speciei: cum includatur per inclusionem et additionem ad ipsum: specie enim includatur in suo includendo: et includendum additum ad ipsum beatitudinem. **C** **D** autem quod idem videtur specie potest ad hanc dupliciter considerari seu comparari: aut extensio: et sic specie includatur idem videtur et se habet per additionem ad ipsum: quod se extendit ad ipsius et ultra predicto: aut extensio: et sic idem videtur in includitur tota perfectione speciei et additum gradum beatitudinis: et id est extensio specie est totum et idem videtur pars: et ita sic secundus. **C** Secunda dif. est quod specie potest esse pars generis cum genere et dicitur secundum speciem scirent partes. **C** **D** quod non est inconveniens idem est eiusdem totum et partem secundum diversos modos totum et partes: Hinc autem in toto entiali et partibus eius specie est secundum totum evincit partes sunt genus et dicitur: quod entialiter ipsum existit. In toto autem et eius parte genus est totum et specie eius pars subiecta: et sic loquitur in pposito. **C** Tertia dif. est quod totum est maius sua parte: et idem et eodem modo non potest esse maius et minus et sic nec totum et pars respectu eiusdem. **C** **D** quod secundum eundem modum qualitatibus idem eodem modo non possit esse maius et minus: tamen secundum diversos modos: sicut habet minor bruto secundum qualitatem molis: et maior eo secundum qualitatem virtutis et per excellitatem: et ita genus est maius secundum eundem modum: et minus secundum excellitatem seu distinctionem. **C** Quarta dif. quod isto: et cedit aliud simpliciter omnia comprensando. **C** **D** autem quod specie simpliciter videtur genus excedere: quod excessus generis respectu speciei non est nisi per sua posteriora in quantum per ambitum suum ad plura latera extendit. Excessus autem speciei respectu generis est per pars: quae per partes ei entiales: pars autem sunt entialia et non posteriores: et excessus in entialibus est maior quam in non entialibus. **C** Secunda remanet dif. si genus predicatur de qualibet specie secundum acceptum totum ambitum suum. **C** **D** autem quod non: quod cum ambitus generis sit eius per unum: et sic est predicatio adequata sicut vnuquodque per unum est adequatum quod aliquid recipit secundum totam per unum naturam suam. **C** Secunda dif. est si genus de qualibet specie secundum partem ambitus sui. **C** **D** autem quod sic: quod cum ambitus sit respectus per unum generis ad speciem: respectu cuiuslibet speciei est alia et alia per unum: et respectu terminis diversificatur: et id est cum totalis ambitus generis et talibus respectibus aggregetur: oportet ut secundum alias et alias huius ambitus partem ista predicatio attendatur. **C** Tertia

**Tertia** dif. est si genus de qualibet specie dī sī se totū. **Dī** aut q̄ sic: q̄ tota rō diffinitua cūnūlī bet generis saluāt in qualibet cūnūspe: r̄ ubi est tota diffinitio: oportet ut sit totū diffinitū ibi. Et ita de spe respectu idividuōx eadem rōne. **Quarta** dif. est q̄ cū ambi generis sit respectus fundat in ipso genere sicut respectus p̄tinētie fundat in p̄tinente. Iō ubi est genus sī se totū ibi est totū eius ambi si eut respectus in eo fundat? r̄ id totū ambi in qualibz spe. **Dī** aut q̄ lī forte totū ambi generis erit in qualibet spe formaliter r̄ subiectuē: cū cōitas generis et eiō cōcabilitas sit per se passio eiō: tñ talis ambi nō est in ea terminatiue: r̄ lō q̄ ad ipsam totus ambi nō termīat nō sī totū ambi de ipsa p̄dicat.

**Decimus septim⁹** Passus est q̄ quedā sunt dīe que faciūt al teratū: r̄ quedā faciūt aliud. c°. 3°. Et dīe faciētes al teratū sunt que faciūt diversitatē accidētātē. Ille autem que faciunt aliud sunt ille que faciunt diversitatē cēntialē. **Sz oris** dif. q̄ p̄gregatiū r̄ disgregatiū sunt dīe accidentales: r̄ tñ faciūt aliud: cu albedo r̄ nigredo per istas dīas p̄stituta differat cēntraliter. **Dī** aut q̄ iste dīe lī sunt accidentales ut cōparant ad subiectū: tñ in p̄prio genere qualitatīs sunt cēntiales. **Seda** dif. q̄ rōnale r̄ irrōnale sūt dīe cēntiales: r̄ tñ nō faciūt aliud gen⁹ cui adueniūt: cū genuis sī se semp sit idē cēntialiter respectuōrum spērū. **Dī** aut q̄ iste dīe nō faciūt aliud illud cui adueniūt sicut pergitō: ut est genus: sī illud cui adueniūt sicut p̄stituto sicut est spēs. **Intelligēdū** tñ est q̄ in codē tertii p̄sequētū dīarū que faciunt aliud ponit dīos act⁹ ordinatōs qui fūt ex iōpis. Quoꝝ p̄minus est diuīsio generis. Seds est p̄stitutio diuīsionis. vñ dīcit q̄ sīm dīas que faciūt aliud sicut diuīsiones generū r̄ assīgnationes diuīsionū que sunt inq̄ ex genere r̄ huiusmodi differētīs. Ex quo dīcto eliciunt due vulgate cōclūsionēs: quarū p̄mina est q̄ diuīsio q̄dītatiua de qua hic loquitur ex genere r̄ differētīa diuīsionis ipsius generis constat q̄ hoc dīcit explicite. Secunda p̄clūsio est q̄ sola species diuīsitur tali diuīsitione: q̄ sola spēs habet genus r̄ talea differētīas sui cōstituentias.

**Decim⁹ octau⁹** passus est q̄ sūme dīe separabiles: ut albū r̄ nigru: r̄ quedā inseparabiles. Inseparabiliū quedā sunt per se: sicut rōnale r̄ irrōnale mortale r̄ discipline p̄ceptibile. Et quedā per accidētē sicut simū aquā. c°. eodē. Et adiungit q̄ istarū dīarū ille que sunt per se in substātiā rōne. I. diuīsione q̄dītatiua accipiunt: r̄ nō ille que sunt per accidētē. Ex quo dīcto accipiuntur duo phīlosophica docimēta. **C** P̄minū est q̄ mortale est dīa cēntialis sīm. q̄ hic ponit illa dīaz iste illas que īgredīunt diuīsitionē. **Sed** dīo. est q̄ p̄ceptibile discipline estalis dīa q̄dītatiua: q̄ hic iste illas cā enumera. **Sz oris** dif. quō mortale p̄t eē dīa per se que facit adē cūstībīs destrūctiua. **Dī** aut q̄ lī mors p̄uer sīm eē: tñ mortalitas nō p̄suīat Imo supponit: q̄ mortalitas dīe aptitudinē ad moriēdū: r̄ ista aptitudō dīcit aliqd postūmū: q̄nūs dīcat ordīnē ad p̄uationē. **Seda** dif. cū dīs aptitudō sit posterior natura in qua fundat que dīcīt aptitudō: quō mortalitas que ponit aptitudō nature humane p̄t eē: dīa p̄stitutiū: p̄scritim cū dīs talis dīa sit p̄ eo qd̄ facit adē. **Dī** aut q̄ nulla talis aptitudō p̄t p̄oni dīa per se q̄dītatiua: quāuis per

ipsam circūlogmūr dīaz talē: quē ad modū per bipēdē. **Tertia** dif. qd̄ dīcit ista mortalitas in hoīe. **Dī** aut q̄ eiō per se p̄assionē: cū dicat naturalē in hoīis aptitudinē sicut risibilitas: sī dī mortalitas nō est p̄pria p̄assio eiō: sed corporis aiati q̄ eē tale aptū natī est mori per separationē qualecūq̄ ale a corpore. **Quarta** dif. est quō p̄t esse per se p̄assio hoīis ista mortalitas cū subiectū nullū possit eē sine sī per se p̄assionē: r̄ tñ sī se r̄pianā r̄ps nūc est imortalis r̄ nos oēs post futurā resurrectionē erimus imortales. **Dī** aut q̄ lī tūc simū futuri imortales sī: qd̄ i. in ordīne ad agētia causata que nō poterūt de factōsfigere mortē: tamē semp̄ remanebit aptitudō mortis in ordīne ad causaz pīnā: que semp̄ poterit aliaz a corpore separare: r̄ etiā nature non repugnat er se hoc respectu naturaliū agētū. **Sz** remanet dīf. de alia dīa secunda que dī p̄ceptibile discipline si ista est q̄dītatiua. **Dī** aut q̄ nō q̄ dīcit potētia r̄ receptū respectu discipline. dīs aut p̄ceptētia est p̄sterior suo fundāmentō sicut supra partit de aptitudine. **Seda** dif. est q̄ discipline p̄ceptibilītās est r̄onabilitas quedā: cū act⁹ discipline sit acē rōnali: r̄ tū nullus dubitat qn̄ rōnali sit differētīa q̄dītatiua. **Dīcīt** aut q̄ eodē modo de rōnali p̄t dīcit aptūtudinē ad actū rationis ut magis infra patet.

**Decimus nonūs** passus est q̄ cum inseparabiliū quedā sunt per se: r̄ quedā per accidētē: ille que sunt per se nō recipiūt magis r̄ minus: sī bene ille que sunt per accidētē. c°. eodē. Et istud dīctū p̄mū ipse declarat tripliū rōne. **Quartū** pīnā est q̄ genus nec magis nec min⁹ p̄dicabīt de eo cūnīs fūnerit genus nec generis dīe sīm quās diuīs dīf. genūs. Ex quo dīcto accipit̄ talis rō: illud q̄ nō p̄dicat̄ sīm magis r̄ minus nō recipiūt magis r̄ minus: cū magis r̄ minus. ergo nō suscipiūt magis r̄ minus. **Seda** rō illi⁹ est q̄ dīcit q̄ iste dīe sūt que vñis cūnūq̄ rōnē cōplet̄. Et tūc sic arguit. Illa q̄ p̄stitutē diuīsionē cōplete nō suscipiūt magis r̄ minus: r̄ ista nō sī inseparabiliū nisi supponēdo q̄ diuīsitionē rō nō recipiūt magis r̄ minus: sī rō diuīsitionē nō sup̄a ostendit cōplete per istas dīas: ergo nō recipiūt magis r̄ minus. **Tertiā** rōdā quā assīgnat̄ est q̄ dīcit q̄ esse p̄scipīt̄ est. vñ arguit sic: nihil p̄t stēdīant remitti in ordīne ad illud cū est idē. **Sz** iste dīe sunt idē cū illis de quo dīcīt cēntialiter: ergo nō p̄t scīdī r̄ remitti in ordīne ad ipsa. **Sz oris** dif. q̄ iste rōnes ita vīdens p̄cludere in accidētālib⁹ differētīs sicut in substātiālib⁹ cū in accidētālib⁹ ita sūt idē genūs r̄ differētīa cū illis de qb⁹ p̄dicant̄ sicut in substātiālib⁹. **Dī** op̄ sic in substātiālib⁹ nō est magis r̄ minus suscipt̄ in ordīne ad sup̄iora ita nec in accidētālib⁹: q̄ albedo nō p̄t eē magis nec min⁹ color: aut magis r̄ minus albedo: quāuis subiectū possit eē magis aut minus albū. Et iō nō sīm se sed in ordīne ad subiectū recipiūt ista magis r̄ minus isto modo. **Seda** dif. est q̄ accidētē separata sīm scīdī cathe licā in eucharistia intēdūt̄ r̄ remittunt̄: r̄ sic habet magis r̄ minus in tali forma sīm se r̄ nō solī in ordīne ad subiectū. **Dī** aut q̄ lī talia accidētē scīdātur r̄ remittant̄ sīm suā naturā ut separata sunt a sīm iēcō nō tñ sīm ordīne suā q̄dītatiū. sīm quē fit p̄dicatio sup̄ioris de iēcō: r̄ istud est qd̄ hic itēdīt excludere. Et sic patet quō redigimus oēz itēdītū in

obsequiū xp̄i ut vitas naturali nata a vita credita  
nō discordet. **C** S; remanet dīs, q; tūc cōdē mō vi-  
de negari itēsio et remissio ab illis differētis que sūt  
de generib; accidentiū sicut in illis de genere sube.  
**C** Dicis aut q; uerū est quātū ad rōnes qditatiuas;  
tū q; subales nō h̄nt subiectū ad qd cōparensit alie-  
que itēsionē p̄futūt; et q; p̄futūt b̄m suas heccheita-  
tes; iō nō intēdunt et remittunt sicut ille.

**Xicesimus passus est** qdā sūt dīa-  
rū et quedā p̄futūtū sp̄rū. Et adiungit q; edē dīe  
sunt diuisine generū et p̄futūtū sūt cōplete sp̄rū. c°. cōdē. **C** Et si dicaf q; dīc in p̄ncipio q; dīa-  
rū alie sūt per quas genera diuidunt; et alie sūt per  
quas ea que diuisa sūt. i. diuidētia specificant. For-  
te vult diungere iter dīas specificas et alias que  
diuidūt ipsam sp̄z sp̄lissimā et solitūt ipsa indui-  
dia. **C** S; oris dif. si ois dīa est diuisina generis.  
**C** Dī aut q; nō ille dīe in quas diuidit ens ante qd  
cadat in r. p̄dicamēta; ut qui diuidit in absolutum et  
respectuum; q; immediate diuidit ens qd nō est gen⁹ et  
p̄futūtū aliqd qd est suprā; oī genūs est absolute et  
respectuum; et similiter ille dīe per quas natura sp̄i  
sp̄lissime dīribit ad idividua que nō sunt generis  
diuisine. **C** Scđa dif. est si ois dīa est p̄futūtū spe-  
ciei. **C** Dī aut q; nō ille que sunt trascēdētes; q; ibi  
nulla est sp̄s; nec ille que sunt idividuales de qbus  
est nūc dīcū. Et iō cū dī qdīe sunt diuisine generū  
et p̄futūtū sp̄rū est intelligēdū de limitatis in gene-  
re ad dīam trascēdētū; et de qditatiis; ad dīaz; p-  
prietatiū idividualiū sine dīarū quē nō sunt qditati-  
ue. Sili dīe per quas natura specifica h̄bit ad idiv-  
idua nō sunt generis diuisine. **C** Tertia dif. est si  
dīa ultima que ponit in diffinītione p̄tūtā cū dif-  
finītio que uocat sp̄cificā. **C** Dī aut q; sic; q; cū dif-  
finītio p̄cedat a magis coib; ad minus col; si ultia  
dīa in plus se h̄et; tūc tota diffinītio est in plus qd  
diffinītū; et si diffinītū in plus; illa in min⁹. **C** Quar-  
ta dif. q; cū ultima dīa h̄bit aīt rōnale aut mor-  
tale b̄m diuītate op̄; et tūc nullā istarū p̄tūtūcūz  
hoie; cū ultra hoiez bruta sint mortalia; et ultra ipm  
angeli sunt rōnales. **C** Dicitur autē neutra istarū  
pp̄cē b̄m se accepta est ultima qdūs per alterā ista  
in circuloquimur differentiā simpliciter ultimam.

**Xicesimus p̄mūs** Passus est qdīa qdīa abūdat spe-  
cies a genere; h̄b̄ enī ab aīali plus h̄b̄ rōnale. c°. eo.  
Et istud dīcū nō est subintelligēdū qdīa abūdat  
dīa a genere. i. qdīa abūdat h̄bat ea qdīa gen⁹; qdīa h̄-  
b̄dit qdīa genere ea caret. Nec est intelligēdū qdīa abū-  
dat a genere quasi ab eo ea recipiat; qdīa qua caret  
nō p̄t dare. **C** Est intelligēdū qdīa abūdat dīa a  
genere. i. sic genūs ipsas nō h̄b̄; qdīa ista sensum sequē-  
tra manifestat cū dīcīt; nā vñ h̄b̄t dīlas. s. ipsa ge-  
nere. **C** Erut iste passus redigat in obsequiū xp̄i; isto  
mō intelligif illud Salvatoris vñb̄ de phariseo et pu-  
blicano; descedit hic s. publicanus in domūsuā in-  
sticat; ab eo. i. ita qdīa ille; et sic sp̄s h̄b̄ dīaz a ge-  
nere. s. remouēdo cā. **C** Et qdīa nō h̄bat dīas p-  
bat in eodē p; cīlū qdruplici rōne ibi tacta. **C** Pri-  
ma est qdīa gen⁹ nibil harū est. s. dīarū utpūtā aīal qd  
est genūs nō est rōnale nec irrōnale. Aliogn cū ipm  
scindat in oī sp̄s sua; oī sp̄s cēt rōnalis aut oī irrō-  
nalis. Et iō si nibil hoc est nec aliquā eētialiter ea  
rūlū sicut est h̄b̄tio. **C** Scđa rōne quia si genūs h̄et  
vna dīaz eade rōne h̄et alia; cū sit ad ipsas h̄b̄ se ill-

differētis; et eadē rōne oēs; qdīa videſ icōnūtēs tantā  
mītitudinē dīarū in eadē qditate icludi. **C** Tertia  
rōne est qdīa sicut illa que h̄ntur et sicut actu h̄ntur simpli-  
citer; ita illa que h̄ntur in potētia h̄ntur tūm fm qdī  
nō simpli; s; gen⁹ nō h̄b̄ dīas nūi in p̄tētā. i. in potē-  
tia sicut ideterminatū est in potētia ad determinatū  
ergo simpli nō h̄b̄ cas. **C** Quarta rōne est qdīa si ex his  
que nō sunt nō p̄t fieri aliqd ita opposita nō p̄t cē  
circa idē simul et iō cū dīe sunt opposite nō p̄t icludi  
in eadē simplici generis cēntia. **C** Intelligēdū tū  
est qdīa isto p̄tūtū accipit̄s duo philosophica docu-  
mēta. Quoz p̄mū est qdīa nō p̄dicas de genere; qdī  
genūs nō h̄b̄ dīaz aliquā; et tūc genūs subiectū h̄b̄ se  
sūt formale p̄dicas. **C** Scđ do. est qdīa genūs nō p̄-  
dicas de dīa; qdīa si p̄dicas de ea aut dīcēdo; rōnale  
est aīal tūc p̄tūtū facta simpli; aīal eēt rationale  
**C** S; oris dif. qdīa sup̄ fuit oī s; qdīa iferiosa de sup̄o  
rib; aliquo mō p̄dicas et sp̄lītēt in generib; et diffe-  
rētia. **C** Dī aut qdīa p̄dicas in eis p̄accēs nō est ne-  
gāda; cum accedit sic aīal eēt rōnale aut irrōnale. hic  
aut est intentio de p̄dicatione per se et cēnti. ali. **C** Se  
cunda dif. est qdīa rōnes; hic assignatē vidētē cōclude  
re ita de p̄dicatione p̄accēs sic de cēnti. ali; qdīa oppo-  
sita nō p̄t sīlēcē eidē numero ita p̄accēs sicut p̄se.  
**C** Dī aut qdīa opposita p̄accēs nō possint sīlēcē ei-  
dē numero; bñ tūc eidē b̄m sp̄s aut genūs; eidē antē  
fm specie aut genūs fm rationē generis aut speciei  
contraria non possint simul inesse essentialiter.

**Xiiij. passus est** qdīa ē qdīa p̄dicas de plu-  
rib; differētib; sp̄s in eo  
qdīa quale; sicut enī cū qrit qdīa h̄b̄ rōne aīal ita cū q-  
rit qualis ē h̄b̄ rōne rōnalis. c°. eo. **C** S; h̄b̄cē dif-  
finitionē istas quadrupliciter. **C** Primo qdīa diffinītio  
tota p̄dicas in qdīa ipsa strōne qdīa qdīa est  
altera pars totalis diffinītione. **C** Scđo qdīa totū  
p̄stitutū solēt seq̄ modū partis magis variabilis; ga-  
p̄stitutū ex p̄tingēti et necessario ē totū p̄tingēti; et sic  
si diffinītio p̄stāt ex qdīa et quali tota erit qualitatūa.  
**C** Tertio qdīa ē de cēntia sp̄i si cēntia p̄accēs p̄stātū-  
ua; et oīs p̄dicas cēntia ē qdīa qdīa et idētātē es-  
cēntia ē causa talis p̄dicationis. **C** Quarto qdīa oīs  
qualitas ē posterior qualis; cū tale eēt p̄sapponit esse;  
s; dīa ē p̄o; sp̄s cū ipsa p̄stitutū; qdīa nō dī in qdīa. **C** Dī  
aut oīs istis istatītē qdīa dīa h̄b̄ suā modū significā-  
di p̄dicas in quale qdīa p̄ nomē adiectiuā exprimūt; tūc  
qdīa ad rē significātūa uere dī in qdīa; cum sit formalis  
pars qdīa tūc ipsa p̄tinet ad p̄mū modū p̄seytatis  
**C** S; oris dif. qdīa ista diffinītio nō cōperit dīe sp̄i  
sp̄lissime; cū ipsa nō p̄dicas de plurib; differētibus  
specie. **C** Dī aut qdīa ista nō est nisi sp̄i subalterne.

**Xiiij. passus est** qdīa sicut in reb; et mate-  
ria et forma p̄stātib; vel  
ad similitudinē p̄portionē qdīa materie et forme p̄stātū-  
tionē h̄b̄tib; que admodū ex materia eris fit statua  
et ex forma figura; sic h̄b̄ colis; sp̄lis ex materia qdīa  
p̄portionabilis p̄stitut ex genere; et dīa sic forma;  
totū aut aīal rōnale mortale quē admōz illuc statua,  
c°. eo. **C** Et quo dicto accipit̄s qdīa p̄bīca docu-  
mēta. Quoz p̄mū ē qdīa in p̄tōne sp̄i h̄b̄ gen⁹ sit admo-  
dū materie qdīa in potētia respectu dīarū et i differētī  
is admodū materie; nō tū ē p̄pē materia; qdīa dīcīt qdīa  
se h̄b̄ ad p̄titūdīnē et p̄portionē materie nō qdīa sit ma-  
teria. **C** Scđ do. ē qdīa dīa sit admodū forme; ut  
pote qdīa cōparat ad gen⁹ sic act⁹ ad potētia sic ipsū de-  
terminās nō tū ē simpli ci⁹ forma; qdīa dīcīt qdīa ad  
p̄titūdīnē et p̄portionē forme; et nibilest sīlēcē sīlēcē.

**T**ertiū do. ē q̄ nulla res exīs i alīq̄ spē pōt eē sim  
pīl simpler: q̄r in ea icludit natura specifica q̄ b̄z h̄c  
passum resolutū i gen⁹ dīa: et nullū simplū simpler  
est resolutile in alīq̄ plura. **Q**uartū do. est q̄ oīs  
res exīs in aliquo genere ē vē cōposita ex genere  
et dīa: q̄r q̄qd est in genere necessario est in alīq̄ ei⁹  
spē: et tale icludit naturā specificā que p̄stat ex gene-  
re admodū materie et dīa admodū forme ut hic ta-  
ctū est. **S**orit dif. q̄r gen⁹ nō ponit vā materia  
respectu dīe cū sit in potēcia ad ipam. **D**i aut̄ q̄  
ad rōnez materie nō sufficit possibilitas nisi sit rece-  
ptiva: gen⁹ aut̄ dīaz nō recipit tanq̄ el⁹ b̄iectū ma-  
trime in simplicib⁹ formis s̄ sunt due partes qditat⁹  
eiudē eidē fundamēto adueniētes sicut disagregati-  
vum nō format colorē s̄ ambo ista sup̄ficiēl⁹ oī die  
quodā. **S**cda dif. si dīe sint vē forme. **D**icit  
aut̄ q̄ sic ab alīq̄. vñ tot pōnt in quolibz formis  
quot dīas. **D**icēdā tñ videt q̄ si accipiat formā sic  
accipit plato pro rōne qditatua sic tot sūt qditates  
partiales quot p̄dicata i qd. tñ accipiendo formā sic  
ēa accipit Ari, p̄ altera parte cōpositi philosophi-  
ci sic p̄stat q̄ ab vna forma sumunt mltē dīe: sicut  
ab uno individuo albedinis accipiunt dēs dīe sub  
ordiate in genere q̄litaris. **T**ertia dif. si ista cōpo-  
sitio que est ex genere et dīa est in aia n̄a. **D**icit  
aut̄ q̄ sic obiective: cū iira icllectua opatio ad eas  
terminet et oīa que a nob̄ intelligunt in potēcia icelle-  
tiua n̄a obiective ponunt: et istud nō est magnū: q̄r  
oīa ista etiā singlaria sūt in aia n̄a. **Q**uarta dif. si  
talis cōpositio est in rerū natura. **D**icit aut̄ q̄ tra-  
lis cōpositio sicut est in aia n̄a obiective sic est in re-  
rū natura b̄iective: cū oīa sc̄ia realis pcedat per dis-  
finitiōes ppter qd demōstrādo q̄ nō eēt si cōpositio  
ista que est diffinitina esset tñ in ratione.

### Nicesimus quartus passus est

q̄ dīa est b̄m aliquoꝝ assignationē qua differunt a se  
singula. Nā b̄m gen⁹ nō differunt. Sum⁹ enī nos aia-  
lia et irōnalia: s̄ additū rōnale separat nos ab illis:  
et rōnales sum⁹ inq̄ nos et dī: s̄ mortale nob̄ appo-  
sitū separat nos ab illis. <sup>c⁹</sup> eo. **S**orit dif. qd hic  
icedit per deos. dī aut̄ q̄ nō intelligentias separatas:  
q̄r p̄stat q̄ ille nō sūt aialia: et hic suppōit istos deos  
ē aialia qdā rōnalia: s̄ moē platonicō ponunt hic  
dī aialia qdā rōnalia et imortalia et sempiterna p̄lā-  
tia ex aia rōnali et corpore incorruptibili sicut posuit  
plato de demonib⁹ ut recitat Ang⁹ in li⁹ de ci. dei.  
**S**cda dif. q̄ b̄tūs B̄c. pōt angelū ē aial rōna-  
le sup̄ Matb. q̄re sic videt q̄ potuit intelligere pla-  
to. **D**i q̄ b̄tūs B̄c. ibi accipit aial equoꝝ sicut  
sensu dī equoꝝ de aiali et icllectuali. Lñ dicit sa-  
piēs q̄ cogitare de sapia sensus fit plumaꝝ q̄ sapia  
p̄ficit icllectu nō sic aut̄ potuit accipe plato aial de  
quo hic logf: q̄r isto aial ponit sub corpore in recta li-  
nea p̄dicamentali. **T**ertia dif. si plato ponēdo ta-  
lia icorruptibilia et rōnalia errabat. **D**i aut̄ q̄ sic  
b̄m fidē xpianā b̄z quā nulla creatura est rōnalis nisi  
angelus et b̄d: s̄ aut̄ viā rōni naturalis nō videt de  
mōstrabile q̄re nō possit aliqđ alid cōp̄di ex aia icel-  
lectua differēte spē ab hūana natura et corpore icor-  
ruptibili. **Q**uarta dif. si rōnale qd̄ b̄sumū ē dīa  
b̄ois qditatua. **D**i aut̄ q̄ accipiendo rōnale b̄m  
noīs p̄p̄ia significationē pro aptitudinē ad rōnādū  
nō ē dīa s̄ p̄p̄ia passio: cū talis aptitudino sit posterior  
suo apto nato fndamēto, i. s̄ b̄iecto. Si aut̄ accipiat  
rōnale p̄ centia aie rōnalis sic est dīa qditatua q̄r

illa est b̄ois p̄ncipiū p̄stitutiuū. **S**orit remanet  
si rōnale ē ultia b̄ois dīa. **D**i aut̄ q̄ sic accipiendo  
ēā mō iā dicto: q̄r ultia pfectio b̄ois ēentialis est aia  
icllectua: et isto mō rōnale p̄uerit cū b̄oī: q̄r put cō  
uenit cū āgelis i rōnali tūc sumū p̄ potēcia icllectu-  
ua q̄ nō est b̄ois qditatua. **S**cda dif. q̄ ponit  
hic mortale ultia dīa si rōnale ē nouissima. **D**i  
agt q̄ b̄ porphir⁹ errauit nō solū b̄m fidē s̄ etiā b̄m  
naturalē rōnale si icllectuit mortale fore ultimā dīaz  
b̄ois qditatua: tūq̄r mortale ē cōc os aiali: et tū ultia  
dīa nūd̄ ē generi adeq̄ta: tūq̄r mōr̄ et vīta sūt op̄  
posita: et iō cū plura sīnt vīuetia q̄ sensibilia ut p̄z in  
platis mortale p̄uenit oīb⁹ corporib⁹ aiatis: et sic in  
plus ē q̄hai: et per p̄sequēs nō est ei⁹ dīa diuisua.

**X**ix⁹. passus est q̄ dīa ē b̄z aliquoꝝ dis-  
tinutiōem qd̄ aptū natū  
ēdiudere q̄ b̄ eodē genere sunt. <sup>c⁹</sup> eo. Et adiungit p̄  
sequēdo ista diffinitiōes q̄ iferī p̄scrutates et specu-  
lātes: dīaz dicūt nō qdlibet eoꝝ diuidētū q̄ sub eo-  
dē sunt generes s̄ qd̄ adeē adēt et q̄ ei⁹ esse est pars  
rei: sic idē exēplificat q̄ aptū natū ēē nauigare nō est  
b̄ois dīa s̄ p̄p̄ia el⁹: q̄r nō ē qd̄ cōpletuū sube: neq̄  
ei⁹ pars aptitudo qdā ei⁹ est. **E**x quo dicto eliciū  
tur q̄tuoꝝ phīca docimēta. Quoꝝ p̄mū est q̄ diuisio  
generis nō solū fit p̄ dīas ēentiales: s̄ etiā p̄ accentu-  
les sic cñ dī ut exēplificat q̄ alial qdā sūt apta nata  
ad nauigādū et qdām nō. Et iō dicit q̄ nō oē qd̄ diui-  
dit gen⁹ est dīa de qua hic logf: s̄ qd̄ adeē cōducit:  
qd̄ est icllectuū formalē et nō effectuē. **S**ecundū  
do. est q̄ dīa eo mō quo b̄ accipit est pars rei quaz  
p̄stutuit s̄ illos q̄ dicūt q̄ gen⁹ et dīa dicūt totū q̄mis  
alio et alio mō: tūc enī nō eēt dīa pars cū possit eē  
totū alio mō sumptū. **T**ertiū do. est q̄ oīs natura-  
lis aptitudo alicui⁹ est p̄p̄ia passio ei⁹: q̄ hic assignat  
rōne q̄re aptū natū nauigare nō est dīa s̄ p̄p̄ia: q̄r  
nō est cōpletuū sube: s̄ aptitudo ei⁹: ut nō cōpletuū  
ad illud qd̄ nō est dīa referat: et naturalis aptitudo  
ad hoc q̄ sit p̄p̄ia: et tūc eadem rōnē oīs aptitudo.  
**Q**uartū do. est q̄ nulla naturalis aptitudo pōt  
ēē alicui⁹ qditatua dīa apti natī: q̄r p̄p̄ia talis dīa  
ēē nō pōt: cū adesse nō faciat s̄ eē ipsi iā pfecto adue-  
niat. **I**ntelligēdā tñ q̄r ex isto ultio dicto sequunt  
q̄uoꝝ plūsides. **P**riā est q̄ sensibilitas nō est dīa  
p̄stutuū aialis q̄ sensibilitas dicit aptitudinē ad  
sentiēdū sicut visibilitas ad ridēdū: cū neia termina-  
ta in bilis b̄z grāmaticos dicat aptitudinē et nō actū  
**S**cda p̄clusio est q̄ rōnale nō est dīa b̄ois p̄stutuū:  
s̄ illud cui ipsoīt est ad significandū: q̄r sicut vi-  
sibilitas dicit aptitudinē ad actū ridēdū ita rōnabilitas  
ad actū rōnandi qui est act⁹ sicut act⁹ ridēdī.  
**T**ertia p̄clusio q̄ mortale nō ē b̄ois specifica dīa  
q̄r dicit ip̄. i. mortalitas aptitudinē ad actū morēdi  
sicut hūabilitas actū hūendi. **Q**uarta p̄clusio q̄  
p̄gregatiū et disagregatiū nō sunt dīe p̄stutuū al-  
bedinis et nigredinis: q̄r p̄gregatiū dicit naturalēz  
aptitudinē nigredinis ad actū suū b̄m q̄r p̄grega-  
re: et idē de disagregatiū respecū albedinis. **S**orit  
difficultas quare oīa ista assignat in diffi-  
citionib⁹ pro differentijs cōstitutiuū. **D**icit au-  
tem q̄r differtie qditatue rerū sunt nobis ignote:  
id circuloꝝur eas per passiōes: et sic facim⁹ descri-  
ptiōes loco diffinitionū. **S**cda dif. q̄re nō ponit  
de corporeo et aial sicut de istis ut sint passiōes.  
**D**icit aut̄ q̄ corporeitas et ipsa aia sunt p̄p̄ia suis  
p̄stutuū: et id sunt qditatua: nō enī dicit aptitudinē  
sed actū p̄mū: et iste que hic dicte sunt oīs dicit.

aptitudinē: et ipsum p̄mum actū cōsequentem.

**Nicesimus tertius passus est** q. p̄m  
q̄dificariā diuidit, uno modo dicit iqm̄ qd̄ inest oī  
stento sub sp̄e et nō soli sp̄e sicut cē bipedē h̄di. Illio  
nō q̄ nō oī s̄ soli: s̄ cē medicū. Alio mō q̄ oī et soli  
s̄ nō semp̄: ut canescere in senectute. Illio mō q̄ oī  
et soli et semp̄: sicut cē risibile h̄di: nō q̄ semp̄ actu ru-  
deat: s̄ q̄ semp̄ apt̄ nat̄ est ad ridendū: et ita h̄ni-  
bile equo. c°. co. **D**ixit dif. q̄ p̄p̄m nō videt p̄-  
dicabile distinctiā a genere: cū diffinitio generis ei  
queniat: p̄o eo q̄ mobile qd̄ est p̄p̄a passio corporis  
p̄dicat de plurib̄ differētib̄ sp̄e in qd̄: sicut enī mo-  
tus dī de alteratiōe et augmētatiōe in qd̄ tanq̄ diffe-  
rētibus sp̄e: ita mobile de alterabili et augmētabili  
que sunt eī partēs s̄biectū. **D**icit aut̄ q̄ idē ab  
solutū p̄t cē p̄p̄m per cōparatiōe ad subiectū ut  
potē mobilitas ad corp̄: et gen̄ in ordīne ad sua ife-  
riora sicut fuit dictū de accidēte. **S**ecunda dif. q̄ p̄-  
p̄m videt cē sp̄es cū risibilitas p̄dicet de plurib̄  
differētib̄ numero in qd̄: ut pote de hac et de illa risi-  
bilitate. **D**ix aut̄ q̄ codē mō est p̄p̄m in h̄stidinē  
ad subiectū: et sp̄es per cōparationē ad iferiora: et  
id̄ s̄ sint idē fundamētali: nō tñ idē formali. **T**er-  
tia dif. q̄ p̄p̄m videt cē differentia specifica cū di-  
cas de plurib̄ differētib̄ numero in quale sicut illa.  
**D**icit aut̄ q̄ illud p̄dicari in quale talia differētia  
stelliḡ q̄ditatū et cēntiale et nō accidētale sicut p̄-  
p̄m. **Q**uartā dif. si p̄p̄m est accidēs. **D**icitur  
aut̄ q̄ nō: q̄ tūc nō cēnt nisi q̄t̄o: p̄dicabilitas et fru-  
stra forēt p̄t̄a accidētis distictū. Et p̄firmat q̄ nō cō-  
perite eī diffinitio accidētis iferī? inotāda. **D**ix est  
dif. q̄ dicūt cōter logici q̄ p̄p̄m manat de genere  
accidētiū fm̄ Boetii. **D**icit aut̄ q̄ istud est stelliḡ  
dā q̄ h̄z modū accidētis in eo qd̄ nō reducit ad eē  
simpli s̄ aduenit post eē cōpletū. **S**ecundū dif. q̄ oē  
illud q̄ aduenit post eē cōpletū dī accidētis fm̄ coia  
philosophatiū dicta. **D**icit aut̄ q̄ p̄p̄ loquendo  
ip̄z p̄p̄m nō aduenit: q̄ pullulat ab intrinsecis p̄nci-  
pijs sp̄ei. Accidētia aut̄ adueniunt: q̄ nō ex p̄p̄is p̄n-  
cipijs inasfunt: q̄uis aliquo mō p̄p̄m p̄cedat ad-  
uenire. **T**ertia dif. q̄ distinctio dat de accidēte  
p̄p̄ et cōt̄ et ista supponit p̄p̄m cē accidēs qd̄ hic est  
diuisuz. **D**icit aut̄ q̄ hic accipit large accidēns  
pro oīnō q̄ditatū: non proprie ut ifra diffinitur.  
**Q**uartā dif. est q̄: q̄equid est aut̄ est subā aut̄ acci-  
dēs: cū ens per ista diuidat imēdiate: et id̄ cū p̄p̄m  
nō sit subā: p̄o eo qd̄ ad simpli eē non facit: videt q̄  
sit ponēdū accidēs. **D**icit aut̄ q̄ sicut differentia  
reducit ad gen̄ sp̄ei p̄stitutē per ipsā: q̄uis nō dicat  
in quid tale gen̄ de ea ita p̄p̄iū suo modo in eo q̄  
pullulat ab intrinsecis p̄ncipijs speciei.

**Nicesimus septimus passus est**  
q̄ accidēs est qd̄ adest et abest p̄t̄ subiecti corrupti-  
one, c°, s°. Et diuidit ibi accidēs in separabile sicut  
est dormire et in inseparabile sicut coruō esse nigrū.  
**D**ix praē h̄c diffinitiōem istak q̄drupl̄. P̄ilo q̄  
illō qd̄ adiacet circa corp̄ ut uestimentū adest et abest  
p̄t̄ subiecti corruptionē: tñ nō est accidēs. **S**e  
cūdo q̄ forma subalis nō est accidēs: tñ adest et abest  
materie que est eī subiectū p̄ter ip̄ī materie cor-  
ruptionē: cū ipsa materia sit p̄petua et incorruptibilis.  
**T**ertio q̄ corruptio est accidēns: ut cōbustio: tñ  
nō adest et abest p̄t̄ subiecti corruptionē. **Q**uarto  
q̄ accidēs inseparabile l̄z adest tñ nō p̄t̄ abest: et id̄

nō p̄t̄ eī cōpetere diffinitio accidētis. **A**ld p̄m  
q̄ corp̄ nō est subiectū uestimenti et illud adest et ab-  
est intelligit per modū subiecti. **A**ld scđz q̄ hic acci-  
pit adēt nō per modū substātificatis: sicut fo:mas b  
stātialis dat cē substātificatū cōposito: s̄ per modū  
inherētis et depētētis sicut accidēs. **C**ad tertiu q̄  
corruptio est p̄t̄u: et id̄ nō est accidēs: cū rō accidē-  
tis sit positūa: et tñ ipsa nō adest aut̄ abest p̄t̄ subiecti  
corruptionē. **D**icitur q̄ ipsa trāsmutatio subalis  
est positūa: et tñ ipsa nō adest aut̄ abest p̄t̄ subiecti  
corruptionē. **A**ld quartū q̄ ista diffini-  
tio forte videt dari de solo separabili accidēte: nō  
tñ vñ q̄ postq̄ accidēs sic diffinit ip̄m diuidit in se-  
parabile et in inseparabile. Et id̄ nō videt posse salua-  
ri ista platonis diffinitio nisi per quandā potētā, i.  
per quam possit oē accidēns separari: ut ille p̄. alius  
redigat in obsequiū r̄pi. **D**ix oris dif. quō redigat  
iste passus in r̄pi obsequiū iurea p̄mūlū. **D**icitur  
aut̄ q̄ cū ista diffinitio nō possit saluari de oī accidē-  
te respectu agētis natūrali op̄ret cōcedere q̄ ab  
ipsa nō demādo q̄ agēs sup̄naturalē p̄t̄ aliq̄ in na-  
tura p̄ter ea que euēnūt s̄ ordinē nature: ut pote se-  
parare oē accidēns a subā: s̄m illā regula q̄ in realē  
distinctis dē p̄t̄ facere p̄s sine oī posteriori: et sic  
saluabim̄ multa miracula diuine oīpotentie.

### Nicesimus octauus passus est

q̄ accidēs est qd̄ p̄tingit eidē inesse et nō inē. c°. co.  
**D**ix p̄ta h̄c diffinitiōem istak q̄drupl̄. P̄imo q̄  
ista diffinitio nō videt distinre ab alia p̄cedē-  
te: cū idē sit inesse sicut adēs et idē nō inesse sicut ab  
eē: eo mō quo hic sumit. **S**ecundo q̄: cū accidētis eē  
sit inē: nō inesse nō p̄t̄ cadere in eī diffinitiōe: et  
sic l̄z p̄tingat inē nō tñ nō inē sicut accipit ista dif-  
finitio. **T**ertio q̄: illud qd̄ necessario inest: nō p̄t̄  
git inesse cū necessariū et p̄tingēs er opposito distin-  
guantur: omne aut̄ accidēs necessario inest: ergo nō  
contingit ipsum inesse. **Q**uarto q̄ si inesse inclu-  
datur in rōne diffinitiōa accidentis: tūc per nullā  
potētā potēt nō inē: cū diffinitiō sine diffinitiōe  
cē nō possit: et tñ oppositū ponit h̄z fidē catholice: ut  
ille passus redigat in obsequiū r̄pi. **A**ld p̄mū q̄ in  
ista nō ponit p̄ter s̄biecti corruptionē sicut in p̄cedē-  
ti: tñ ip̄a subiectū sicut dī eidē: q̄ ubi s̄biectū est idē  
nō est corruptū: et id̄ nō videt diffinitio alia in rel̄z sit  
alia in rōne. **A**ld scđz qd̄ cū dī q̄ accidēs p̄t̄igēs  
et nō inē: ista indifferētia nō atēdīt in ordīne ad ac-  
cidēs: q̄si sit idifferētia adēs et nō inē: s̄ rōne subiecti  
cui p̄t̄ inē talis inherētia et nō inē. **A**ld tertiu q̄  
si accipiat hic p̄t̄igēs ex parte iſſitētē accidētis: tūc  
accidēs potēt nō inē sicut tenet fides q̄: oē p̄t̄igēs  
est possibile aliter se h̄ie. Si aut̄ ex parte s̄biecti tūc  
oē s̄biecti p̄t̄cē sine quoq̄ accidēte per diuinaz  
potētā ut ista redigant in obsequiū r̄pi. **A**ld q̄rtā  
dī cōter istak diffinitiōem itētē debetē de inherētia  
aptitudinalē et nō actuali: et tūc dicit q̄ accidētia sepa-  
rata h̄t̄ inherētia aptitudinalē que dī intelligi in diffi-  
nitētē ista accidētis. Stud tñ nō videt kualere: q̄cū  
dicit accidēs adēs n̄ abesse: aut̄ inē uī nō inesse cō-  
stat q̄ nō p̄t̄ per quācūq̄ potētā nō inesse nel abēs  
fm̄ aptitudinalē inherētia. Ideo videt q̄ ista nō s̄c  
accidētis diffinitio: s̄ notificatio qdā uī: dicas q̄ ac-  
cidēs: fm̄ q̄ accidēs nō potēt esse sine suo subiecto  
sicut nec inherētis s̄p̄t̄ inherētis: l̄z absolute qd̄ accidē-  
tis inherēt sine subiecto et possit. **S**ed oris dif.

si philosophi ista definitione accidetis: que dat per incē reputauerint qđitatiā. **C** Dicif autē qđ rōnabilis hoc nō potuerint: qđ iherētia dicit ordinē accidētis ad s̄blectū cui ihererit: et orde est posteriō: suo fun d. mēto: sicut respect⁹ suis extremis: et nullū posteri us est de qđitate p̄oris. **C** Secūda dif. si ista diffini tio data est p̄prie descriptio. **C** Dicif qđ si hle acci piat incē pro iherētia aptitudinali tūc est p̄prie de scriptio que sit per passione p̄pria: et talis iherētia aptitudinalis s̄z p̄missa est passio accidētis. Si autē istud incē accipias pro iherētia actuali tūc est no tificatio per illa que per accidētis sunt. **C** S̄ rema net dif. si philosophi ista diffinitiōem iherētiae po suerūt sicut fides p̄piana facit. **C** Dicif autē qđ nō qđ p̄ceperūt possibiliter isti separatiōis quā ponim⁹ in dīmīa eucharistia. Et ideo istas diffinitiōes remiserūt ad inherentias actuales.

**A**igesimus nonus passus est. qđ intelligi cor⁹ alb⁹: et h̄yops nitē candore p̄ter s̄bie eti corruptionē. c. eo. Et istud inducit porphyr⁹ ad declarādū quō accidētia inseparabilita p̄it adeū vel abesse p̄ter subiecti corruptionē s̄m datā diffinitiōne. **C** Oz oīt dif. qđ per eundē modū posset qđ itel ligere hoīem nō c̄ al. sicut intelligit cor⁹ nō nigru tū neutrū sit in rerū natura. dicif qđ nō est sile: qđ alal est de p̄mo p̄cepto et stellectu hoīis: et iōnō p̄t qđitatiue p̄cipi sine alal: nō sic aut de nigredie cor⁹ que nō est de p̄m irio ei⁹ stellectu. **C** Sc̄da dif. qđ risib⁹ le nō est de stellectu hoīis: et sic poterit h̄drelligi nō risib⁹lis sicut cor⁹ non niger. et tūc p̄prium eo mō quo accidēt aderit et aberit p̄ter subiecti corruptionēz. **C** Dicif autē qđ risibilitas nō sit de ei⁹ p̄mario cōceptu: tūb⁹ nōscit in esse er̄tōne formalī notitia p̄pere qđ. Nō sic aut accidētia inseparabile: et iōnō p̄t sic subiecti cū opposto. **C** Tertia dif. est quia ista stellectio qua intelligit cor⁹ alb⁹ aut est nera: et tūc nō est nigredo accidētia inseparabile: aut nōc̄: et tūc nō p̄t abeē subiecto sicut falsa p̄positio ut cū di c̄s hoīez nō c̄ al. **C** Dicif autē qđ ista subiectellectio de qua hic loquitur nō est accip̄eda de facto: ut affir mit cor⁹ alb⁹: et sic enī eē falsa cōplerio: s̄ ut intelli git qđ er̄tōne sua diffinitiua nō repugnat ei albebo sicut eīrepugnat oppositū passiōis. **C** Quarta dif. est qđ si nō repugnat er̄tōne sua: tūc nō erit impossibile: et sic nigredalis erit separabilis. **C** Dicif autē qđ forstā posset aliunde repugnare qđ er̄tōne formalis: qđ illud enī nō luens videt qđ talis separatiōlī sit im possibilis per naturā: tūc nō videt impossibilis in habētudine ad causaz p̄mā. Itē tūrā trāscēdit philosophiā: et sic iste v̄ iss̄ redigat in obsequiūz ip̄i nē posse veritas philosophiā sine veritate fidei salvāri.

**T**rice. unius passus est. qđ cōde est oīb⁹ p̄dicabilibus istis de plurib⁹ p̄dicari. c. eo. **C** S̄ oīt dif. Si oīb⁹ istis p̄dicabilib⁹ est aliqd cōde vñiuoc̄. **C** Dicif autē qđ sic videt. s̄ p̄dicabile qđ est supi⁹ diffinitū qđ est aptūhatū de plurib⁹ p̄dicari. Et qđ istud sit eis cōde patet qđ qđlibet istoꝝ dicit p̄dicabile. Quod autē sit vñiuoc̄ p̄bal: qđ dicif de eis s̄m vñā diffinitiōez que est de plurib⁹ p̄dicari. qđ hic dicif qđ ista diffini tio oīb⁹ p̄dicabilib⁹ est cōis. **C** Secūda dif. qđ cū oē cōde vñi⁹ ioc̄ sit gen⁹ aut differētia tē. qđ istoꝝ est istoꝝ cōde. **C** Dicif autē qđ p̄dicabile dicit admodū gene rīs de istis qngz p̄dicabilib⁹ sicut gen⁹ de specieb⁹: et ista p̄dicabilia differūt spē: qđ c̄tē de quolibz istoꝝ

ut est sc̄da istē qđ est rīsdef p̄uenītēr qđ est p̄dicabi le. **C** Tertia dif. qđ si istud cōde est gen⁹: cū istud sit cōde ad gen⁹: ad alia: tūc gen⁹ erit colus seipso et erit cōde ad oia alia p̄tra que fuit distinctū ut disperatū. **C** J̄ videſ dīcēdū. qđ istud cōde se h̄eat per modū generis: tūi p̄prie nō est gen⁹ qđ est supi⁹ ad gen⁹. imo videſ cē trāscēdēns admodū entis: qđ circuit oē p̄dicabile et oē gen⁹. Et hoc nō est p̄pter aliis nisi p̄pter trāscēdētiā suā: ita qđ ad hoc qđ aligd sit genus p̄prie regis qđ dicat quādā naturā lūntata: eo qđ ge nūs p̄dicat de spēb⁹ suis per modū partis materia lis. **C** Quarta dif. qđ accip̄edo istud trāscēdētiā istoꝝ dividit in ista p̄dicabilita per differētias sibi coīnclētes diuisinas: et ille aduenītēs p̄stituit aliqd ad modūspēi: et sic sunt in talib⁹ tria et ab istis trib⁹ p̄t abstrahi vñ⁹ cōis p̄cepī p̄dicabilis sicut a p̄oribus nōtrāscēdētib⁹ et de illo cōi sic arguit. et sicerit p̄ces sus in istiūtū. **C** Dicif autē qđ ab illis trāscēdētibus nō p̄tigie abstrahere ulteriōrē p̄ceptū: s̄z seipſis h̄at talia illā trāscēdētē c̄: itatē: aut oportet p̄cedi in ta lib⁹ p̄ceptū in istiūtū sicut in diuisiōe p̄tinui. **C** S̄ remanet dif. si numer⁹ istoꝝ p̄dicabilitū est perse no tis. **C** Dicif autē qđ nō lī sit supposi⁹ ab oīb⁹ philo sophis post platonē. tūi declarāt isti⁹ numeri emidētia: qđ p̄dicabile aut est natū p̄dicari in qđ aut in qđle accip̄io qđle p̄o oīb⁹ qđitatiō. Si in qđ aut de di uersis qđitatiō: et sic est gen⁹: aut de diuersis heche itatiō: et sic est spē. Si in quale: aut in quale cōntia le: et sic est differētia: aut in qđle accidētale: et tūc aut stūcētū: et sic est p̄prium: aut extrisētū: et sic est accidēs.

**T**ricesim⁹ p̄imus passus est. qđ ista p̄dicabilita h̄at ad iūicē cōitātē: sicut gen⁹ p̄hēt cū spē in eo qđ est p̄. licari in qđ: et cū differētia i eo qđ est dici de plurib⁹ spēb⁹: et cū p̄prio in eo qđ est cē p̄seqns ad spēm: et cū accidētē de plurib⁹ etiā spē differētib⁹ dici. c. eo. **C** Oz oīt dif. que cōitas est iter spēm et alia. **C** Dicif qđ spēs cōicat cū differētia in p̄dicari de plurib⁹ numero differētib⁹: et cū p̄prio de solis numero differētib⁹: et cū accidētē in eo qđ est p̄dicari sicut vñiūtētū de oīb⁹ et dicit qđ in istis est rara p̄uenītētia. **C** Sc̄da dif. que est cōitas iter differētia et sequētia. **C** Dicif autē qđ differētia cōicat cū p̄prio qđ vñraqz de plurib⁹ differētib⁹ numero et in quale qđ dicim⁹: et cū accidētē: qđ in quale et nō p̄uerib⁹liter. **C** Tertia dif. que est cōitas inter p̄prium et accidēs. **C** Dicif qđ p̄prium p̄dicat in qđle et accidēns et vñraqz accidētaler. i. nō qđitatiō. **C** Quarta dif. qđ est p̄dicari in qđ et in quale. **C** Dicif autē qđ illud dicit p̄dicari in qđ per qđ p̄uenītētē rīdef ad interrogatio nē factā per qđ: ut cū qđ qđ est h̄d: p̄uenītētē rīdef alal. Et p̄dicari in quale dicit illud per qđ p̄uenītētē rīdef ad interrogatiōē factā per qđle: ut cū qđ qđ qđis est h̄d: p̄uenītētē dicit risibiliſ. **C** S̄ remanet dif. si isti duo modi p̄dicādi adequant totā laritudinē p̄dicatiōis. **C** Dicif autē qđ sic in ordīe ad p̄dicabilita: qđ nullū est p̄dicabile s̄m p̄missa qđ nō p̄dicit in qđ uel in qđle. **C** Sc̄da dif. qđ cōitas est accidētē substātē: et cū nō p̄dicat de ea in qđle nec i qđ s̄z in qđtū sic nec relatio aliquo istoꝝ modoz: et sic circa ac cidēs nōsunt ista imediata. **C** Dicif autē qđ ad istud saluadūz est accipienda in quale p̄dicatio p̄o oīb⁹ quiditatū largo modo.

**T**ricesim⁹ secūdus passus est. qđ oia ista p̄dicabilia h̄at ad iūicez diuersitatē: qđ nō

soli hic assignant eorum numerum sed etiam differetia. c. eo. **C**ed omnis difficultas que est differetia generis ad sequentiam. **D**icit autem quod genus differet a specie quod de pluribus speciebus dicitur et specie non: et ab accidente quod in genere: et a proprio quod pertinet ei specie: et ab accidente quod est essentialis. **S**ecunda dicitur que est differetia speciei ad sequentiam. **D**icit autem quod a differetia differet quod predicatur in quid: et a proprio quod illud in quale accidentale: et ab accidente per se. Et iterum accidentes aliquod potest esse generalissimum. **T**ertia dicitur que est distinctio differetiae ad alia. **D**icit autem quod ipsa differetia a proprio quod illa de pluribus differetibus speciebus: et istud de una specie sola: et ab accidente quod illa essentialiter predicitur et accidentis non. **Q**uartam dicitur que est distinctio proprii ad accidentes. **D**icitur quod proprium pertinet predictum de eo cuius est proprium: et accidentes non conuenientibiles. **S**ed oritur dicitur quod secundum prima in hoc est differetia iter differetiae et proprius: loquendo de differetia specifica: quia illa in quale essentialis et istud in quale accidentale: et sic proprium videtur accidentale. et per consequens erit accidentes contra primam. **D**icitur autem quod non dicitur accidentale istud proprium: sed per accidentale sumit large propter non quiditatu. Et confirmatur quod proprium non dicitur per accidentes sed per se in modo. **S**ecunda dicitur est quod illud quod est essentialis videtur quiditatu: differetia autem dicitur essentialiter ergo qualitatue. **D**icitur autem quod ipsa realiter: et secundum esse est de quiditate: secundum autem dici. id est modum predicationis ut patuit dicitur qualitatue vel qualificative.

**T**ricesimus tertius passus est quod genera pororum sunt his que sub se posse sunt differentias: propter quod et simul quod eas auferunt non aut simili auferunt. c. eo. Et adiungit quod si differetia dividuntur australis auferunt potest subtiliter subiecta australis sensibilis que est australis. Et quod quodem passu accipit talis regula quod quicunque aliqua duo ita se habent quod unum est posterius reliquo: ablato priori necessariu est auferri posterior et posteriora potest auferri non ablato priori: quod hic propter hoc quod ponit est genus esse prius differentia assertur quod ablato genere auferit differetia: et tamen ablata differetia non auferit genus: quod non possit auferri nisi in virtute regule palliamento. **C**ad contra hanc regulam instat quadrupliciter. Primo quod in creaturis pater est prius filius: et tamen filius potest esse sine patre. **S**ecundo causa est propter suo effectum: et tamen destruenda causa potest effectus remanere: sicut calor in aqua igne presumptus. **T**ertio quod passio ponit est posterior: subiecto secunda natura: et tamen ablata passione necessariu est auferri subiectu ut hic ponit cum pertinet: et tamen regula supponit quod posteriori ablato non auferit prius. **Q**uarto cum ista regula applicetur hic ad genus et differetia postulat quod sublatu rationali et irrationali non remanet australis in rerum natura: aut sublatu congregatiu et disgregatiu non remanet color. **A**ld pmu dicitur quod hic non est intentio de positate temporis secundum quod pater ponit filium et aurora nesciunt: sed de positate nature quod est iterum genus et differetia. **A**ld secundum quod ista regula intelligi oportet secundum essentialiter ordinata sicut sunt genus et differetia non sic autem effectus et causa uniuersa quod accedit semper quod talis effectus sit atali causa. **A**ld tertium quod non repugnat subiecto ex sua ratione formaliter existere sine passione cum secundum naturam persistat ei: et in illo persistat sine ea cum tota sua ratione diffinitu. **A**ld quartu quod eodem modo generi non repugnat et sua quiditate fore sine differetia cum persistat ei: et in illo priori sit quiditatue

sine ea: propter idemtatem in reali in non nullis necessario sequitur de facto differentia. **S**ed omnis differentia dicitur quod si differetia dividuntur australis auferunt potest sub intelligi substantia australis sensibilis que est australis. **D**icitur autem quod ad ostendendum quod australis in suoceptu abstrahit a differentiis divisiis et oportet abstrahit ab alio potest intelligi sine illo est in esse intellectu. **S**ecunda dicitur quod cum genus non sit de quiditate differentiae secundum primam missam ita videtur quod differentia possit comprehendere sine genere sicut ecdierto. **D**icitur autem quod in absolute possit comprehendere rationale sine australi: pro eo quod non est ita ei quiditate inclusum: in descendendo a summis ad inferius per lineam predictam taliter recens intelligi semper diuisum dividitur suis: et sic videtur dicere.

**T**ricesimus quartus passus est quod genera piacere oportet: et formata specificis differentiis perficeretur species. Vnde potest: naturaliter sunt genera et simul intermetria: et ipsis. s. genere et differetia interemptis intermetuntur species: sed interemptis speciebus non simul intermetuntur. s. genere et differetia. c. eo. Ex isto passu accipiuntur quatuor philosophica documenta. **P**rimum est quod in precepto speciei et in compositione: genus piacere: quod non est semper intelligendum ad modum subiecti: quod rationalitas non inest australitati sicut subiecto: sed australitas piacere sicut effectus propter illuminatio genitrixque eius calefactione a sole. **S**econdum est quod in ista compositione differetia informat genus: quod aliqui potest intelligi per insensitatem formaliter in ipso ut in receptione: ut australum in corpore: australis in animali et rationali non ita sit. **T**ertium dicitur quod genera sunt priora secundum naturam quam ipse species. **E**t si dicas quod hic intendit per prius naturam. **D**icitur quod quicunque aliqua duo ita se habent quod unum pergit reliquum: pergitum est prius secundum naturam pergitente. **E**t si dicas ad quod cogitatur quod istud pergit reliquum. **D**icitur quod unum ex sua ratione formaliter repugnat esse sine alio et non ecdierto. **Q**uartus dicitur quod interemptis generibus intermetuntur species et non ecdierto: quod dicitur quod genera sunt intermetria: s. species: sed non simul intermetuntur. s. ablatio species. **S**ecundum dicitur quod hic videtur supponere iter emptione generum et species que est impossibilis secundum philosophos. **D**icitur autem quod vel ipse logitur per impossibile quod si intermetentur genus et species intermetentur: non ecdierto. Aut si logitur per possibile ut si dicas quod ista sunt animalib[us] aperiori dividuntur poterit quod sunt ad suum esse in actu sicut docet xpianus fides. **S**ecunda dicitur est quod correlativa posita se ponit et perempta se pimunt: et genus et species sunt correlativa: et ideo sicut intermetitur generis intermetitur species ita ecdierto. **D**icitur autem quod queritur est in quaum sunt relationes: non tamen quantum ad quiditatem absolutam generis que abstrahit a natura specifica: et sic intelligit in hoc loco. **I**ntelligendum est quod videtur hic accipi argumentum quod genus et species differunt realiter: quod in eiusdem realiter uno percepito pimunt et reliquum. Tali dicitur quod queritur est de facto vel de possibili: non tam in ubi supponit impossibile sed non differunt realiter.

**T**ricesimus quintus passus est ac differentia principali in individuali subsistunt: genera vero et species naturales pororum sunt individuali subiecti. c. e. Et quo dico eliciuntur duo philosophica do. **P**rimus est quod secunda subiecta sunt priora secundum naturam quam prima: quod individualis substantia dicuntur substantiae prime. Genera autem et species substantiae secunda. **S**ecunda dicitur est quod accidentia per prius insunt primis substantiis secundis: quod dicitur quod

principaliter in idividuis subsistunt. **S**oritis dicit quod dicuntur ille p̄me substātie si sunt posteriores; et iste se cūde si sunt priores. **D**icit autē q̄ iste dicuntur p̄me q̄ quo ad nos prius vident̄ apprehēdi: cū abstrahit̄ uniuersale a singularib⁹: nō tamē in se. **S**e cuncta dicitur quod accidētia per pri⁹ dicuntur inesse pri⁹ substātijs cū ip̄e sint natura posteriores. **D**icit autē q̄ cū uniuersalia sint abstracta et s̄m se precipia in eē essentia: illa que pertinet: q̄lia sunt accidētia nō p̄nt eis inesse nisi p̄nt sunt idividua et sic per idividua: et tūc sc̄dario q̄ per aliud. **T**ertia dif. est si p̄pria passio inest prius idividuis q̄ uniuersalib⁹. **D**icit autē q̄ nō: imo eccl̄verso: q̄ ipsa inest per se sp̄ei: et sic per sp̄em p̄uenit idividui. **U**nū sicut in p̄dicatis per accidētia p̄cedit ab inferiorib⁹ ad superiorib⁹ p̄missa: ita in p̄dicatis per se eccl̄verso. **L**uit̄ rō est: q̄ p̄dicata per se isūt̄ q̄dīt̄ib⁹ in sua abstractiōe: s̄z quā sunt uniuersales. **Q**uarta dif. est. q̄ s̄or. nō p̄t esse alb⁹ nisi hō sit albus: et tamen hō p̄t esse alb⁹ sorte nō albo. Et s̄m regulā p̄oritatis datā p̄ius est esse albū bovis q̄ s̄or. cū ab ipso nō p̄uerat cōsequētia. **D**icit autē q̄ sicut hic hō non p̄t esse albus nisi et hō: ita nec hō nisi aliḡ singulāris homo q̄mis nō s̄or. et ita conuertitur consequētia ad singulāris q̄mis nō ad sortem.

**T**ricesimus sextus passus est q̄ il la que participat genera equaliter participat: cū tñ accidētia itēsionē et remissione recipiat. c̄ eo. Et postea adiungit in sequētib⁹ q̄. s. cōc est sp̄ei differētia participari equaliter ab illis a q̄b⁹ participant. Et iterū in sequētib⁹ addit q̄ equaliter participant sp̄es et p̄pria passio ab illis a q̄bus participant. **E**t quo eliciunt̄ q̄tuor p̄clusiones. Quartū p̄ma est q̄ genera equaliter dicuntur de oībus suis partib⁹ subiectiūs: q̄ dicit q̄ equaliter participant a suis inferioribus. **S**ecunda p̄clusio est q̄ equaliter dicit sp̄es de idividuis q̄ eundē modū: q̄ dicit q̄ in ista equali participatione p̄uenit sp̄es cū differētia. **T**ertia conclusio q̄ differētia respectu suorum inferiorum habet talē equalitatē: q̄ in eadē ponit hic cōicare cū sp̄e. **Q**uarta p̄clusio q̄ p̄priū dicit equaliter de oīb⁹ suis subiectiūs: q̄ ponit q̄ equaliter participat p̄priū: sicut sp̄es ab idividuis. **S**ed p̄tra p̄clusiones instaurat quadruplicē. **P**rimo q̄ hō dicit esse p̄fectissimū aīal et sic nobilitati et p̄fectioni modo participare aīalitatem q̄ bruta: p̄tra generis equalitatem. **S**ecundo q̄ lū lux solis et lūne videant̄ eiusdem sp̄e ceteram naturalē lucem et p̄fectionē in sole q̄ in luna cernimus. **T**ertio quia una albedo est magis disaggregatia q̄ alia aut nigredo congregatia: et sic differētia unequaliter participatur. **Q**uarto quia unus homo videtur risibilior: altero: aut vnu corpus altero mobilius: contra propriū equalitatem. **A**d p̄mū r̄ndet q̄ hō est p̄fectio: brutis per rationabilitatē et non per aīalitatem: id est nobilitissimū aīaliū: nō tamē inquit̄ alia sunt. **A**d sc̄dū q̄ lū lux solis sit p̄fectior luce lūne: tamē nō s̄m q̄dīt̄inā lūcis r̄nem specificā: sed s̄m gradus materiales aut idividuales. **A**l tertiu q̄ nō est intensus disaggregatiū q̄ ad q̄dīt̄ disaggregatiū: que rō tota saluat̄ in quolibet gradu: s̄z quo ad gradus vni⁹ r̄nūs sicut dicitur est in sp̄e. **A**l quartā q̄ sicut vnu corpus est facilius mobile aut ueloci⁹ q̄ reliquā ita in risibilitate: tamē ita est vna mobile sicut reliquā et tñ risibile itēsive. **S**ed oris dif. q̄ eo modo quo ista p̄di

cabilit̄ p̄cedunt̄ itēdī et remitti: puta s̄m gradus idividuale: ita cōcedi oportet de accidētē: et sicut negat de eis intēsio et remissio s̄m r̄nem formalē ita in accidētē. Et tñ hic p̄cedit accidētis intēdī et remitti q̄ de aliis oībus p̄dicabilib⁹ negat. **D**icit autē q̄ cetera vident̄ cōparari ad sua inferiora aīi omnes gradū itēsū ut de eis p̄dicant̄ et sic nō s̄z magis et min⁹. Accidētē autē ad subiectū sicut ad posterū se habēs post oīm itēsionē: et iō forte ei⁹ itēsio et remissio p̄cedit ubi negatur de aliis.

**T**ricesimus septimus passus est q̄ differētia cōponit cū alia differētia. Rōnale emi aut et mortale cōpositū est in substantia bovis. Sp̄es vnu cōponit sp̄ei ut gignat aliquā sp̄ez. c̄. codē. Et adiungit ibi vnu exēplū mīlū mirabile qd̄ nō est credendū fuisse platonis s̄z supadditū a porphirio ad removēdā instātā q̄ qd̄a equa p̄misceat̄ asino ad muli generatiōem: equ⁹ aut̄ simpl̄ asino nūm̄. Ex isto passū accipiunt̄ quatuor philosophica do. **P**rimū est q̄ duo actū existēt̄ p̄t p̄currere ad faciēdū vnu cōpositū: dum tñ aliud vnu sit in potētia respectu amboꝝ: q̄ cū differētia sint in actū respectu generis et gen⁹ in potētia respectu earū: ut sup̄i⁹ fuit ostēsum: plures differētiae p̄currunt̄ hic ad faciēdū vnu cōpositū. **S**ecundū do. q̄ nō est inconveniens si plures forme substātiales p̄currunt̄ ad faciēdū cōpositū vnu: sicut hic ad faciēdū vnu cēntiale p̄stitutūz: q̄ eadē inconvenietia possent adduci de differētis cēntialib⁹ sicut de substātialib⁹ formis: ut patet subtiliter int̄nēti, sicut enī ē est a forma ita a differētia. **T**ertiū do. q̄ vna sp̄es vnu nō p̄t p̄misceri alteri ad faciēdā vnu mediā q̄litatē ab eis sp̄e distinctā utputa albedo et nigredo ad medīū colorē: et ide habet q̄ isti colorēs nō p̄miscent̄ formalē in medio s̄z virtualiter tñ. **Q**uartū do. q̄ q̄tuor elemēta nō p̄miscent̄ ad faciēdā vnu mixta formā quā p̄stat ab eis ē distīcta sp̄e. Et arguit̄ q̄ in mixto nō sunt elemēta formalē q̄ sp̄es sp̄ei nō p̄misceat̄ ad alia sp̄ez faciēdā. **S**oritis dif. q̄ dicit q̄ particūlaris equa cū asino p̄misceat̄: et nō tñ equ⁹ simpl̄: et tamē loc⁹ est a parte subiectua q̄ s̄bi cōt̄ equ⁹ aliqd opat̄ et equus simpl̄. **D**icit autē q̄ exēplū istud posītū ibi modū cum facit ad p̄positū de punctū differētiae cū alia et nō sp̄ei cū alia ad vnu p̄stūtēdū cōpositū. et ideo modū est curādū de opposito porphirij q̄mis regula platonica situera. s. q̄ vna sp̄es nō adiungit alteri ad faciēdū vnu tertiu ita q̄ quelibet sp̄es sit pars talis tertii cōpositi q̄: ut efficiēt̄ sic bene asinus et equa faciēt̄ multū.

**T**ricesimus octauūs passus im permixte qđem sunt h̄rie differētiae. mixta vno sunt h̄ria accidētia. c̄. codē. **S**oritis istū passū instat̄ q̄drupliciter. **P**rimo q̄ p̄gregatū et disaggregatū cū sint differētiae coloris h̄rie p̄miscent̄ in diuerfis colorib⁹ quoꝝ p̄gregat q̄ nigredo et min⁹ disaggregat q̄ albedo. **S**edo q̄ calor et frig⁹ p̄miscent̄ in tepido et non est possibile q̄ duo distīcta specie permisceant̄ quin permisceant̄ eoz̄ differentiae. **T**ertio quia differētiae accidentium sunt accidentia: sed contraria accidentia: ut hic dicitur: permisceatur ergo differentiae eoz̄. **Q**uarto q̄ h̄ria accidentia differētū sp̄e: dictū autē est in passū p̄cedenti q̄ sp̄es plures nō p̄ueniunt ad vnu p̄stūtētē. **A**ld p̄mū q̄ talis p̄mixtio negari nō p̄t sicut

in accidētaliis est cōcessa: et iō videt q̄ nō fuerit hic intētio nisi de differētijs generis substātie que sunt p̄tra accidētia distincte. Ad sc̄d q̄ ibi pm̄scenf differētis specificis sicut ip̄se nature specificis: tñ non ita sit in subaliis de q̄b̄ est in p̄posito sermo. Ad tertiu q̄ p̄cōclit demonstratiue. Ad quartu q̄ ista h̄ria pm̄scenf: nō ut faciat vñā tertia sp̄m: sed in tepido caliditas et frigidit. q̄s que ibi sunt remissa: vñā quodq̄z pm̄scenf in p̄p̄ia specie: nulla sp̄e noīa cōstituta. Sed oris dif. q̄ nō solū in accidētib̄ sed etiā in genere substātie corporeū et incorpo- reū sic pm̄scenf ad p̄stitutuēm boīis ex alia rōnali et corpore. Dicif aut̄ q̄ hic nō est pm̄scenf ex differētis h̄riis: q̄ corporeū et rōnale sunt dñe subalter- nati posite: et iō istā nō p̄t cadere sub incorpo- reo.

**Z**ricēsimus non<sup>o</sup> passus est. q̄ spe ante subintelligi potest q̄ accidētia inseparabilitia oportet: ut q̄eē subiectū ut illi aliqd accidat. Accidētia vñā: at: posterioris sunt generis: et aduenticie nature. e. eo. Et sic pa: et q̄ hic loquēdo de sp̄eb̄ et differētis nō refert sensu ad illa que sūt de genere substātie: cū hic supponat sp̄em de qua hic loquuntur cē accidētium subiectū. Et in isto q̄de passu p̄metitur q̄uoq̄ philosophice ueritates. Prima est q̄ substālia est p̄o: accidētē ordine cognitionis. q̄ dicit q̄ sp̄es ante subintelligi p̄t q̄ accidētia. Et non debet intelligi q̄ p̄ius app̄hēd. s: cū per accidētia dene- niā ad noticiā substātie: s: q̄ in ip̄a noticia argui- mus q̄ ip̄a est p̄o. Secunda uitas q̄ substālia est p̄ior: accidētē nō solū in cē cognito sed etiā sūm ordi- nes nature: q̄ dicit q̄ oportet esse subiectū ut aliqd illi accidat: q̄. s. p̄ius est cē q̄ recipi: sicut pati p̄sup- ponit existere. Tertia uitas q̄ totū gen<sup>o</sup> acciden- tis est postcri<sup>o</sup> toto genere substātie: q̄ dicit q̄ accidētia posterioris sunt generis: nō inquātu<sup>o</sup> ponat vñā genus oīum accidētū: cū sint eoz nouē genera p̄ma: sed q̄ accipieō gen<sup>o</sup> cūnūslibet dati p̄dicamēti accidētia illud sūm se totū est posteri<sup>o</sup>. Quarta uitas est q̄ oīa accidētia sunt ab intrinseco: q̄ dicit q̄ sunt nature aduenticie: et iste aduent<sup>o</sup> designat extra- ueritatem. Sed oris dif. q̄ sicut forma substāialis educit de potētia in iterie: ita accidētia naturalia: cū nō ercent: et iō vident eque ab intrinseco. Dic- tur aut̄ q̄ q̄ forma substāialis educit de potētia il- lius cū quo facit idē per essentia: iō magis dicif ab intrinseco q̄ accidētis q̄d nō est natūs idem facere cū subiecto de cuius potētia est edictum.

**Quadragesim<sup>o</sup> passus est** illi<sup>o</sup> figura que arbor: Porphiriū appellat nō q̄ ista figura a porphi- riu facit descripta: sed q̄ ex dictis in isto libro qui porphiriū vulgo nūcupat est accepta que talis est.

### Substantia

incorporeas

inanimatum

insensibile

irrationale

imortale

Plato. Cicero.

Corpus

Uegerabile

Animal

Alia rōnale

Homo

corporeas

animatum

sensibile

rationale

mortale

Sor. Aristo.

**E**t ista quidem figura ut patet ad se subalternatas diuisiones. Quarū p̄ma est substālia corporea et incorporea: et sub aliis diuisione fit vna p̄stitutio diuisi cū dundēte ad illud q̄d est in re et a linea. Et b̄z hoc ad declaratiōe occurrit nō nūle difficultates. Quarū p̄ma est. Si in quolibet alio p̄dicamēto posset describi talis figura: cuī ista respicit et solum gen<sup>o</sup> substātie. Dicit aut̄ q̄ sic: q̄ in omni p̄dicamēto est inuenire genera et differētias et sp̄es sūm quoq̄ diuisionē et constitutiōem fit iūi<sup>o</sup> figure subordinatio: et q̄ differētiae rerū sunt ignote: ut est sermo vulgatus: ideo nō est facile hanc figurā in quolibet p̄dicamēto describere. Secunda dif. est si in ista subordinatiōe p̄dicabiliū in eodē p̄dicamento diuisione generis semper in duas diuinas. Dicit aut̄ q̄ ita videt supponere ista figura que semper dividit in duotū. Et in isto libro porphiriū se quēs platonē nō fecit aliquā generis diuisionē nisi in duas diuinas. Et istud p̄firnat: q̄ primatine oppo- sita circa illud cui nata sunt in eō sunt semper imedia- ta: et iste diuisiones ut patet inducuntur sūm per op- posita primatine. Tertia dif. est q̄ si semper diu- sionis generis est in duas differētias: sūc bruta sp̄e distincta nō erunt imedia ta animalia irrationalia mi- si vna sp̄es tñ. cuius opposita differētia subduinde retur. Atq̄ essent due sp̄es tñ. et istud videtur incon-ueniens. Et cōfirmat istud: cum q̄ eadē ratione in qualitatib̄ p̄dicamento color: nō posset descendere in plures colorib̄ sp̄es eque immediae nisi per differē- tias geminatas et subalternatas positas: q̄d videtur absurdū. Tū q̄ directe h̄ria sunt nata fieri circa idē equē immediae: q̄ tunc esse nō posset de albedine puta: tū oportet: q̄gregatu<sup>o</sup> subduindi ad p̄ceden- dum ad alias sp̄es: et sub ipso eaderet differētia spe- cifica nigredinis. Tū q̄ in numeris cū sint infinitas species oportet ibi esse infinitas subalternatiōes sp̄erū sub diuisionū per differētias: q̄ finitae tales semper redderēt finitas sp̄es: sicut cum oīis die sub alternatis posite concurrat ad q̄ditatē sp̄ei sp̄alissime in eadē q̄ditate multiplicarentur: dī: e in infinitū subalter- nādo diuisiones. Tū q̄ cū sint infinitae quo ad nos animalia irrationalia sp̄es: si alia sub diuinedo sic p̄cedit ad eas: ante q̄ oīis habeant erūt innumerabi- les sub diuisiones subalternatim posite: et sic cū oīis subalternatim posita concurrat ad diffinitiōem spe- ciei specialissime: ultima species ad quā sic deueni- retur habebit innumerabiles differētias in sua difi- nitione. Et ideo magis videt consonuz q̄ aliquod genus immediae cadat in multas sp̄es: et per se quis q̄ per multas differētias diuindatur simul. Quadrata dif. est q̄ oīa p̄matias sunt immediae circa aptum natum: et iste differētiae accipiuntur ut p̄matine oppo- site. Et cōfirmatur q̄ inter corporeū et incorporeū circa substantiam nullum est dare mediū: nec iter aliatū et inanimatum circa corp<sup>o</sup>: et sic de aliis. Dicitur aut̄ q̄ differentia p̄matia numerū p̄t cōstituere aliquod positum: et ideo per istas p̄matias circulog mur aliquā differētia positiā: pura per incorpo- reū sp̄iale quod cōstituit spiritū: qui forte im- mediate dividit in differētias specificas omnīum angelorum. Et ita cum animal diuinditur per rationale et irrationale: irrationale constituit brutum: quod forte immedie dividit per differētias specificas omnīum brutorum: et nō sic diuindit sicut

in ista figura sunt divisiones subordinate. **C** Quia dif. est. si differētia modo p̄nativo explicata semper significat aliquā differētiā positū cōstituērem sp̄m aliquā subalternā aut sp̄alissimā. **C** Dicit autem q̄ sic q̄q̄ q̄ sicut per incorporeū circulogmūr differētiā sp̄alis substātie que cōstituit sp̄um qd̄ est genus sub alternū ad oia incorporealia; et ita irrationale forte cōstituit b: utrum: tamē istud nō p̄t semp̄ ponit: q̄ cū qd̄libet gen̄ immediate posse dividī per vnam differētiā et eius p̄uationē tunc oportet divisionē generis eē solum in duas differētias: cuius oppositū fuit declaratū. **C** Sexta dif. est. si differētia p̄nativa nūcipata est semp̄ pfectio positiva que ecōverso. **C** Dicit autē q̄ q̄q̄ illa que tenet se ex parte p̄uationis est pfectio: sicut illa quā circulo qui mur per incorporeū q̄ corporeū eo q̄ sp̄alia corporalibus p̄terunt: aliquā autē ecōverso sicut animatus est pfectus in aīato: eo q̄ vniuersitā nō vniuentib̄ sunt meliora. **C** Septima dif. est. si differētia min̄ pfectio semper habet p̄tēs sp̄alissimas sub se. Dicit autē q̄ sic q̄: videm⁹ q̄ natura est magis intenta ad multiplicandū min⁹ pfecta sicut sunt corruptibiliā: et id plures sp̄es vident⁹ p̄tērū sub corporeū q̄ sub corporeo: et plura sub rationāli: Tamē nō est ita p̄spicuum q̄ plures sp̄es sicut in aīato: q̄ aīato: p̄pter multitudinem plantarū et aīalium: nisi forte oēs stelle differant sp̄e: nec q̄ maior sit multitudine planetarū sub intensibiliā q̄ aīalium sub sensibili. Et iterū si omnes stelle et angelī sp̄e sunt distincti ut aliqui p̄uat nō videt tanta multitudine sp̄erū corruptibiliā eē. **C** Intelligendū tū est q̄ si ponant imperfectionia semper esse plura sicut videb̄ p̄babile: tūc nō p̄t poni p̄uenienter q̄ oēs stelle differat sp̄e que vident⁹ excedere numerū corruptibiliū sp̄erū. Et eodē modo tūc nō est p̄sonū oēs angelos esse sp̄e differētēs: q̄ eōꝝ multitudine videb̄ excedere numerū corporalū sp̄erū. **C** Octava dif. est. si oēs sp̄es sp̄alissime in tali p̄dicamēto distante eq̄liter a genere generalissimo i. per equalē numerū differētiarū subalternatarū. **C** Dicit autē q̄ nō videb̄: q̄ si oēs angelī forent eiusdem sp̄e: ut nōnulli p̄uat: tunc differētia incorporea esset differētia ultima et specifica. Et p̄ficiatur q̄ dicunt nōnulli q̄ rationalē est differētia ultima hōis et tamē cōstat q̄ irrationale nō est talis: alioquin oia bruta forent eiusdem sp̄e. **C** Nonā dif. cum corporale et spirituale: aut corporeale et incorporeale cōueniat cū accidentib̄: eo q̄ qd̄am eōꝝ sunt corporalia et qd̄am sp̄alia aut incorporia: quō p̄it ista eē substātie differētiae diuisiue enī nulla differētia talis erat sui gēnū diuisum. **C** Dicit autē q̄ aliud est dicere corporeale et incorporeale: et aliud corporeū et incorporeū: q̄ p̄ma duo sunt cōia substātie et accidēti: alia autē diuīdō p̄onit nī in substātie. Et ideo isto modo corporeū et incorporeū sunt substātie differētiae diuisiue. Corporeale autē et incorporeale nō: q̄ ista circueunt totā entis cōitatez. Et dato q̄ corporeale et sp̄iale p̄onerent substātie differētiae diuisiue: tamē ista nō essent in accidētib̄ vniuoca sive analogice: sicut sanitas est in urinā per ordinē ad ipsū aīal. **C** Decima dif. cū differētia incorporeā cōstuitur sp̄um et sp̄us dicaf de deo: sicut testaf Saluator nōster dñs ip̄s. Jo. 4°. Sp̄us est deus: et per p̄fēquēs incorporeū: quō ista differētia p̄t esse diuisiua substātie que p̄uenit deo qui nō est sūm theologos in genere substātie: et differētia diuisiua generis nō p̄t competere nisi existib̄ in illo genere. **C** Di-

citur autē q̄ sicut substantia accipit duplicitate. Uno modo pro trāscendentē qd̄ est cōe deo et creaturis cōmunitate quadam sive vniuoca sive anologa. Alio modo p̄t est qd̄am p̄dicamēto determinatū tū ad linicata. Ita sp̄us vno modo est trāscēdens p̄t est quid cōe deo et creaturis. Et alio modo est gen̄ subalternā substātie sicut corpus. Et isto modo dici tur ei differētia p̄stitutiva incorporeā. **C** Et si dicitur q̄ tunc est dare duas sp̄ualitates: vna trāscēdētem et aliam existētē in genere. **C** Dicit q̄ q̄q̄q̄ assignans differentia accidētales ut bipes hōi: sicut nō est dare duas bipedalitatis sed vna que est accidētalitatis: et circulo quinimur differētiam cēntialē per ipsam: ita cū sit vna sp̄ualitas in angelo et illa est transcedens et per illam circulogmūr differentiā diuisiua substātie nobis ignorā que est adiuncta cū ratione sp̄ualitatis in creatura. **C** Undēcima dif. est si corpus qd̄ est hic gen̄ aut sp̄es subalternā differt a corpore qd̄ est altera pars compositi in hōie vel in bruto. **C** Dicit autē q̄ nō videb̄: q̄ corpus quod est altera pars compositi est substātie corporea cū non sit incorporeā: et ista est diffinitio generis subalterni. Et cōfirmatur. Tū q̄ due pfectioēs substātiales eiusdem rōniū non p̄t esse in eodē composito. Tū q̄ duo corpora non possunt eē simul in eodē loco. Tū q̄ tria dimēsiū est p̄silio utriusq̄ corporis: et sic esset homo bis ista dimensione quat⁹. Tū q̄ discedente anima nō manet corpus nisi qd̄ est altera pars cōpositi aut fuit: et tamē illud est substātia corporea que est diffinitio patuit generis subalterni. **C** Duodecima difficultas quia corpus qd̄ est pars nō videb̄ cēntialiter dici de toto cōposito: cū nullum totum sit: essentialiter sua pars: et tamē corpus quod est genus dicit essentialiter de composito isto. **C** Dicitur autē q̄ genus est pars cēntialis speciei sicut differētia: ut fuit ostēnū superius: et tamē dicitur cēntialiter de sua specie: nō in ultimata abstractiōē cū humanitas nō sit animalitas: et ideo in quadam p̄cētōē seu cōmunitate: sic in propōposito tale cōposito ut homo nō est corporeitas sed bene corpus. Nisi forte dicaf q̄ illud corpus etiam cōcretae sumptū est pars. **C** Et si dicaf ulterius q̄ corp̄ dicitur equinoce de corpore qd̄ est gen̄ et talis pars et tunc non sunt duo corpora sed due corporis acceptioēs. Tamē non videb̄ quare utraq̄ nō sit substātia corporea: nisi q̄ cōstitutiua nō vident⁹ in genere per se sed per reductionē ad constitutū: et ideo pars nō sit sp̄es cū sit constitutū. **C** Tertiadecima dif. cū hoc sit formalē et cēntialē corp̄ qd̄ est gen̄: quid est istud corpus: aut materialē: aut forma: aut cōpositū qd̄ est utrūq̄: aut cōpositū qd̄ resultat ex istis. Et dicitur q̄ nō est sola materia p̄ma: q̄ illa per se nō est in aliquo determinato p̄dicamēto: nec sola forma: q̄ illa dicit eē in genere per reductionē: cū tū oīs sp̄es per se sit direcētē in genere: nec cōpositū acceptū pro utrūq̄ simul: q̄ illud nō addit ad utrūq̄ nisi respetū multatatis qui nō p̄onebat esse in genere substātie. Et id relingtur q̄ sit cōpositū resultat ex istis. Et tūc istud resultat resultat aut ab aīa rōnali: et istud videb̄ impossibile: q̄ differētia rationalē est posterior: que sumit ab anima intellectuā q̄ corpus in genere substātie et nullum prius resultat a suo posterio. Aut ab alia forma et tūc op̄oeretur ponere plures formas in homine. **C** Quartadecima difficultas est si in diuisione cuiuslibet generis istorum in differētias semp̄ vna differētia est pfectio altera.

**C**onstat quod incorporeum est melius corporeo: et animatus inclusus in animato sensibile insensibili: et rationale irrationali. Et confirmat istud: tunc quod omnia illa que sunt eiusdem generis oportet esse ordinata: cum non sint confusa: et non potest ibi universaliter attendi: alios ordines nisi eminentia: qui remouet ab aliis equalitatem. Tunc quod uniusque corporis qualitas virtutis seu suam rationem formalem: et ex sua ratione formalis unius sit perfectio: alio essentialis: et ideo sicut qualitates non sunt unius rationis ita nec corporis qualitates que sunt virtutis qualitates: et si non potest esse qualitas que inter qualitates semper eiusdem rationis consurgit: cum sit respectus equi-parant. **I**ntelligendum tamen est quod quicquid cadit sub differentia perfectionis est perfectus quoque cadentes sub imperfectione: quod habet perfectiores distinctiones. ex eodem genere enim perfectiori differentia. **Q**uidam decima difficultas. cui triplex sit anima secundum philosophos. scilicet vegetativa: sensitiva: et intellectiva: a qua summa ista differentia animatum. **D**icit autem quod praeceps a vegetativa quia in sola omnia animata continentur: et per consequens sensibile ab anima sensitiva et rationale ab anima intellectiva: et ideo animatum adveniens corpori constituitur vegetabile: sicut sensibile adveniens corpori animali: quod est vegetabile: constituit animatum. **I**ntelligendum tamen quod ex isto sequuntur duas conclusiones. **P**rima est quod rationalis anima non dat esse istud animatum de quo hic loquimur: quod rationale est posterior animato: et nullum posterius dare esse priori. **S**ecunda conclusio quod talis anima rationis non dat esse animatum quod est animatum rationale sicut diuisum dividente. **S**exta decima difficultas. si inanimatum quod est differentia constituit unam speciem subalternam sicut animatum: aut descendit immediate ad multas species: utputa in elementa et corpora supercelestia. **D**icit autem quod non est nota una species subalternam ex parte inanimati sicut est animata ex parte animata: ideo forte immediate descendit inanimatum in plures species subalternas: puta corruptibile et incorruptibile quibus nihil apparet esse sub corpore positum. **I**ntelligendum tamen quod non est sic de incorporeo sicut de inanimato: quod omnibus incorporeis invenitur rationes qualitatibus positivis: et ideo incorporeum immediate constituit unam speciem. **D**eclimatima difficultas est. Si animata differentia essentialiter est perfectio: quod differentia inanimata: et per consequens omnis animata melius est inanimato: et tunc plantae erunt perfectiores: ut herbe: quod sunt omnia corpora supercelestia: quod videtur absurdum. Si autem descendit inanimatum fore differentia nobilitate tunc omnis inanimatum esset perfectus quoque animato: et sic lapides essent meliores quam homines. **D**icitur autem quod melius est dicere quod herbe sunt meliores quam sydera secundum essentiam: quod si dicatur quod lapides precellunt homines: quod incomparabiliter est vita quam sydera carent. **I**ntelligendum tamen quod ab ista divisione necessaria philosophi nonnulli usquequamque stellarum posuerunt corpora supercelestia: fore animata vel magis nobilitatis. **I**stud tamen non admittit theologos. **D**eclimatana difficultas quod ita bene corruptibile et incorruptibile non sunt differentiae diuisive corporis sicut animatum et inanimatum: cum omnis sit corruptibile aut incorruptibile sicut animatum aut inanimatum. **E**t dicitur quod corruptibilitas et incorruptibilitas sunt posteriora talibus naturis cum sint aptitudines ad actus corruptionis et incorruptionis: sicut corporis corruptibilis et incorruptibilis: corruptibilitas et incorruptibilitas sunt talium aptitudi-

dum puationes. **A**niatus autem est plus re animata: in eo quod anima vegetativa: a qua summa differentia est rei constitutiva: et id cum sint partes differentiae eius quibus conueniunt: id melius animatum et suum oppositum quod corruptibile et suum oppositum propter differentias assignantur. **I**ntelligendum quod corporis diuisio per corruptibile et incorruptibile est diuisio per passionem: sicut animatum aliud est visibile aliud non: quod utrobuc est aptitudo ad actum qui accidit: nec potest ponere differentiae essentiales quod non subserviant animato aut inanimato: et ideo differentias eidem esse entia altere conuenientes oportet esse positas subalternas. **D**eclimatana difficultas est. si idem corpus potest esse sub differentia animali et inanimati. **D**icitur autem quod quecumque differentia generis differunt species: quecumque differentia species differunt numero: et cum animatum et inanimatum constituant distincta genera sub alterna semper corpus animatum et inanimatum difficiuntur generis: et magis species: et minus magis numero: et ideo ideo corpus numero non potest esse sub differentiis animali et inanimati. **I**ntelligendum tamen quod aliquid dicunt quod idem simul non possit esse sub utrueque differentia: tamen bene successione: quod idem corpus numero successione est mortuum et vivum: sicut animatum et inanimatum. **I**stud tamen non valet: quod impossibile est aliquid in dividendo transire de uno genere ad aliud genus cum unumquod sit necessario in genere sicut in primo modo dicendi per se: animatum autem et inanimatum dimerit genera constitutum. **E**t ideo videtur esse dicendum quod corpus mortuum per se non est in genere: sicut nec materia cum sit pars essentialis compositi: aut si est in genere non nisi in genere corporis animali reductum: sicut principia reducuntur ad genus totius. **V**igesima difficultas si differentia superaddita generi in tali divisione semper differt ab eo realiter. **D**icit autem quod quodcumque est idem realiter: sicut differentia corporis adveniens substantia facit corpus: in quo ratione corporis a ratione substantiae non videtur esse realiter distincta: quod cum in realiter distinctis priori sine posteriori non repugnat: tunc possit tale corpus remanere puta substantia: ablatam corporis realitate quod non videtur. In aliis autem videtur esse realis distinctio: sicut cum animatus apponitur corpori: quod separata anima remanet uere corpus. **U**nde constat corpus et anima in tali composite differe realiter: et ita est cum sensibile addatur vegetabilis: et ideo cum rationale addatur animali: si iste tres anima ponantur in eodem distincte realiter ut nonnulli putantur. **I**ntelligendum tamen quod secundum sententiam aliquorum corporis non est genus: neque anima secundum sumpta est differentia: quodcumque ratio generis sumpta a corpore: et ratione differentie ab ipsa anima. **V**igesima pateria difficultas est. cum dicatur hoc tunc dividens substantiam in materiali et formali et compositione et relictis extremis de medio est agendum: enihi sit tractaturus de predicamento substantiae quasi talia ad istud genus directe non pertineant: non videtur quod sit hic curandum de anima et corpore: prius sunt materia et forma. **E**t ideo id differentia corporis sit et forma corporis sumpta: tunc ipsa est effectus formalis illius formae in quantum constituit compositionem resultans et talibus. **E**t eodem modo animata differentia sit effectus formalis ipsius ait ut informat. **E**t tunc genera et differentiae sunt a materia et forma principia: et tamen ipsa non sunt genus et differentia sed sunt effectus formales qui sunt in illa terrena entitate resultante a materia et forma: et sic non pertinent ad genus per se nisi compositionem: quodcumque principia possunt reduci. **I**ntelligendum tamen est quod isti effectus formales diversi quoniam

q̄nq̄ dant ab una forma: sicut eadē forma dat esse corpus & substantiā: & in se videant p̄tinere duas arietates formales s̄m quarū quālibet dat esse cōposito corindens: q̄nq̄ dant a diuersis formis: sicut eē corporeū dat a forma corporēa: & eē aiatum ab aia vegetatiua. **C**Uigesimasecūda dif. si ponēdo talia oia radicari formaliter in tertia entitate resultante ex materia & forma: si tūc est necessarium ponere ut genus & differētia realiter distinguantur in aliquo. **C**Dicitur aut̄ q̄ nō videt quātūcunḡ ibi ponant forme realiter distincte: q̄ plures cause realiter distincte possunt cōcurrere ad unū effectū realiter distinctū: illa una tertia entitas fundat oēs illas rōnes formales generū & differentiarū in substācia. **C**Intelligendum tamē q̄ istud non est intelligendū de tertia entitate partiali que resultare dicit ex materia & forma organici corporis: quia illa differt realiter ab entitate tertia resultante finaliter ex materia ipsa cū oībus formis: qualis est humanitas a qua abstrahunt genera & differētia usq̄ ad supīma. **C**Uigesimateria dif. si per aliquā viāz p̄t salutari idētias realis diffinitiōis c̄d diffinitio. **C**Dicitar aut̄ q̄ si differētia sunt ipse forme: utpote corporēa forma corporis & aiatum ipsa aia: p̄stat q̄ ista differētū realiter ab iuicem. Et ulterius cū diffinitū sit compositū ex istis resultātis: sicut formalis effectus qui resoluīt in ista sicut in partes essentiales: & effectus oīs differt realiter a suis causis: tūc nō solū partes diffinitiōis ab innice: s̄mo etiā diffinitum a tota diffinitiōe erit realiter distinctū. Et tūc cū in realiter distinctis p̄t sine posteriori eē possit: diffinitio si ne diffinito poterit eē: sicut corp⁹ & aia sine cōposito resultante. **C**Intelligendū tamē q̄ si oia ista ponatur radicaliter in tertia totali & simplici entitate ex oībus p̄ncipijs resultante: tūc poterit p̄ni realiter idem: q̄ nō se h̄bit sic ut causa & effectus: sed sicut vñ totalis simpler effec̄t. **C**Uigesimaquarta dif. est. q̄ dicunt aliḡ q̄ in uno cōposito nō est dare nisi vñ q̄am substāiale formā: & tunc nō oportet tota difficiūla multiplicare. **C**Dicis aut̄ q̄ ad idē redit quātū ad p̄positū: q̄ tunc multitudō generū & differentiarū que accipit ex parte vñi tñi forme: & sic cū illa differēt realiter a cōposito sicut a suo effectu: tūc diffinitio erit realiter distincta a diffinito: aut sumitur ex parte cōposito resultantis: & tūc habet q̄d hic dici tur modo. **C**Intelligendū tñ q̄ ista multitudō generū ac differentiarū in ordine p̄dicamentali nō arquit pluralitatem formarū: q̄ in formis accidentalib⁹ inuenit talis multitudō ubi est vñica forma simpler. **C**Uigesimagneta dif. q̄ dicunt aliḡ q̄ oīs ista multitudō generū & differentiarū est solum per actū nre rōnis: & iccirco erga talem multitudinē nō est multum laborandū: cū entia rōnis de facili possint multiplicari. **C**Istud tamē non valet q̄: cū in lib⁹ entibus de facili p̄cedat p̄cessus in infinitū: ita facile foret assignare infinita talia sicut certa. Et confirmatur: tum q̄ oīs distincta noticia resoluat in genus & differētia: nulla distincta noticia respiceret nisi entia rōnis. Tum q̄ oīs demonstratio eē circa talia entia: cū accipiat gen⁹ & differētiam in suo medio. Tuz q̄ oīs sc̄ientia foret de talib⁹: cū p̄cedat ex demonstratiōe. Tuz q̄ oīs fino noster: ut videt: reducitur ad ista quinq̄. **C**Intelligendū tamē q̄ isti qui oia faciunt entia rōnis: euadūt faciliter oia difficultia: s̄z nullā certitudinē afferant. **C**Uigesimasexta dif. si diuīsio corporis aiatū in sensibile & in insen-

bile est in differētias essentiales sicut corporis in aiatū & in inanimatū. **C**Dicis aut̄ q̄ nō quātū ad illud q̄ importat noīa istū differētia: quia sensibile dicit naturā aptitudinē ad actū sentiēdi: sicut risibile ad actū ridendi: & ideo cū oīs aptitudo: b̄z premissa: sit posterior: apto nato: nō p̄t ec̄ quiditatia differētia: sicut aiatum quod est p̄us s̄m: q̄d ipor̄tat aliam b̄z illud q̄d constituit per ipsam. **C**Intelligendū tamē est q̄ per sensibile hic circulogmūr animam sensitū: sicut supra per animatū datur intelligi anima vegetatiua: & ideo cū oīs differētia sensitū sit de essentia aialia ista differētia est reputāda essentialis. **C**Uigesimaseptima dif. si cum diuidit corporis aiatum per sensibile & insensibile & sensibile cōstituit animal. Si per eundem modum in sensibile: aut differētia circulocuta per ipm cōstituit aliquod genus subalternum. **C**Dicis aut̄ q̄ sic. f. planta: q̄ omne corpus animatū insensibile est planta: & cēta le corpus. f. planta est eēntiā aliter corp⁹ aiatū insensibile. **C**Intelligendū tamē est q̄ cum dicit planta dicitur ordo vegetabilis ad nutrimentū terre: & istud s̄m se non dicit aliquid cēntiale sed est aliqd appartenēt vnde accipit ratio generis quātū ex ipso argumētatur. **C**Uigesimaoctaua dif. est q̄: cum sensibilitas conueniat oībus corporib⁹ tā corruptibili bus q̄d incorruptibilib⁹: non videt posse poni differētia dimissā: cū tam ad animata q̄d ad inanimata se extēdat: & nulla differētia dimissā se extēdat ultra ambitū sui diuisi. **C**Dicis aut̄ q̄ sensibile hic est equinoc̄: q̄ p̄t accipi actū q̄d est natū sentire: & sic continet sub corpore animato: nulla enim ressentire p̄t nisi sit animata. Aut p̄t accipi passus p̄deo q̄d est aptū natū sentiri: & sic conuenit oī corporitā animato q̄d in aiatō: quē admodū distingūtur sensibilita cōtra intellectuā. i. sp̄ntia. **C**Intelligendū tamē q̄ ista sensibilitas passiva nō est differētia qđitatiua sed pp̄zia passio corporis: q̄ omne corpus est aptū natū habere in se sensibilez qualitatē per quā p̄t sentiri: ipsa tā sensibilitas ut quo: p̄mo conuenit accidētib⁹ ut experimur. **C**Uigesimona dif. est si in ista subordinatiōe generū & differentiarū semp̄ inferiora uel posteriora sunt pfectioia. **C**Dicis aut̄ q̄ sic: q̄ illa que sunt posteriora via generationis sunt priora ordine pfectioia ut suo loco patet. Et p̄mo ostendit hoc de differentia respectu generis: q̄ ace⁹ est melior: potētia: in cōcursu aut̄ istoz duoz p̄ncipiorum: gen⁹ se habet per modū potētiae & differētia per modū actus. Secūdo de sp̄ respectu generis: q̄ sp̄ se habet per additioz cēntialē ad gen⁹: cū includat ipm & differētiam: & oē totum est maius sua parte. Tertio de sp̄ respectu differētiae: q̄ differētiae est pars sp̄i ut fuit ostensum. Quarto de idiuīduo respectu sp̄i: q̄ rotā ratio diffinitiuā sp̄i icludit in quolibet idiuīduo: & ultra illud per quod natura specifica indiuīduatur. **C**Tricēma difficultas est si ratiōale & irrationale diuīdūt animal sicut differētiae quiditatiae. **C**Dicatur aut̄ q̄ si eū sensitilitas & insensibilitas s̄m illud quod dicitur nō possunt esse quiditatiae differētiae: ut fuit ostensum: ita rationale: cū dicat aptitudinē ad actū rationandi sicut sensibile ad actū sentiēdi: & nulla aptitudo: ut sepe fuit ostensum: est qđitatiua nature que est apta nata cum in eo fundat: tamē per istas differētias circuloquincur essentiales differētias ut per rationale differētiam que sumit ab aia intellec̄tua sicut persensibile illā que sumit ab aia sensitua

que anime sunt de animati corporis qditate. **C**In telligendū tamē est q sicut risibilitas est aptitudo ad actū ridendi qui est accidentis; ita rōnabilitas est aptitudo ad actū rationādi qui est accidentis. Et iō sicut risibilitas est passio ita et rationabilitas eadē rōne: Iz hoc multi timeant ponere q philosophi hoc pro exemplis posuerūt: q̄d̄s pcedat q̄d̄ nō potest magis de risibili q̄d̄ de rōnali ratio assignari. **C**Tricesi magnā difficultas est si in tali divisione aialis in rationale et irrationale quelibet differēta cōstituit speciem suam. **D**icit aut̄ q̄ sic cōmunit̄: q̄ ista cōstituit animal rōnale: aut̄ hōiem: nulla brūtum quod est cōmune ad oia alia irrationalia: et ista est species subalterna si tamē est sp̄s. **C**Intelligendū tamen q̄ fm dicta cōia gen⁹ quodlibet argumētatur et aliquo apparenti cōmuni m̄ltis specieb⁹: sicut ex actu sentiendi qui est cōis omnib⁹ alilibus accipim⁹ genuis aialis: et ex actu vegetadi genus corporis aiali q̄d̄tates rerū sunt occulte: et forme manifestant per suos actus vel per sensibilita queq;. Et quod videlicet vnum cōmune apparen̄s oībus brūtis ut distinguiunt ab hōie sicut oībus hominib⁹ ut distingunt a brūtis. s. acutē rōnandi: ideo non ita appetere tale subalternū genus Iz nomē brūti sit eis cōde et ista cōmunitas pōt saluari per cōditates irrationabilitatis immediate ad oēs tales sp̄s descendētis. **C**Tricesi māscenda dif. si ratiōdale est ultima hōis differēta ut hic sumit. **D**icit aut̄ q̄ nō sūm̄ viam platonis in loco isto q̄ p̄st̄nit aial rōnale qd̄ ponit cōde hōi et dīs. In isto tamē errauit sūm̄ fidem r̄pianaz: q̄ non ponim⁹ aliqd̄ rationale aialis hōiem. Angeli enī non sunt corpora nec aialia. ipse aut̄ posuit deos cōpositos ex corporib⁹ incorruptibilis et aliab⁹ intellectuīs. Ideo oportet dicere q̄ differēta ultima hōis estrationalis, et istud nō sūl fm fidem sed etiā fm rationem naturalē: q̄ nobilissima pfectio hōis estrationalis aia: et ultima differentia semp: ut patuit: est pfectissima. Unde si rōnale nō esset ultima oportet dare ulteriore pfectionē in hōie: et p̄stantioē qd̄ nō videt. **C**Intelligendū tamē q̄ sicut trāsmutatio facit scire materiā ita opatio formā: et ideo cū nulla opatio in hōie declareret forma posteriorē nō videt esse ponēda. **C**Tricesimateria dif. quo rōnale pōt esse ultima hōis differentia euz talis sit specifica que debet cōuerti cū diffinito: et tamē nō sūl hōies sed etiā angeli fm veritatem sunt rōnales. **C**Dicit aut̄ q̄ hic accipitur rōnale pro essentia aie rōnalis a qua sumit ista differēta: et sic rationale est p̄prium hōi: et angelon̄ cōuenit: et fm istū modū ponit ultima differentia. **C**Intelligendū tamē est q̄ accipiendo rationale fm se nō circuloquēdo aliud istud est cōde hōi et angelō: et sic est passio substātie intellectuīs et nō differēta quiditatina: q̄ sic dicit naturalē aptitudinē ad recipiēndū acē ratiōis. **C**Trigesim aquarta dif. q̄ in isto arbore porphirij ponit mortale sicut ultima hōis differentia et nō rationale. **D**icit aut̄ q̄ in hoc errauit porphirius non sūl fm fidem sed etiā fm naturalem ratiōem. Tuz q̄ mortale se habet in plus q̄ animal: cum oē aial sit mortale et multa moriunt̄ que nō sunt anima lia. Tum q̄ oē corpus animatū est mortale: et tamē differēta ultima speciei specialissime nō pōt attinēre ad cōditates aliquius generis subalterni. **C**Intelligendū tamē q̄ mortalitas est p̄pria passio corporis aiali: q̄ euz dicat naturalē aptitudinē ad moriēndū: omne corp⁹ aiatum est aptum natum mori.

**C**Tricesimagnā dif. est. Si alarōnalis a qua sumit ista differēta dat cē corporē et aiatum et aial cū contineat totū humanū cōpositum virtualiter. **C**Dicunt aut̄ aliqui q̄ sic: q̄ rationale oia alia cōtinet in virtute. Itud tamē nō videt posse stare. Tū q̄ causa formalis ultima nō pōt esse causa sui pōris cū ois effectus vniuersaliter sit posterior sua causa: esse aut̄ aial et animatū corpus et corpus ista oia sunt pōra rōnali esse et ideo illud a quo sumit ista differēta: non pōt dare talia ē. Tuz q̄ ois causa formalis est de essentia sui effect: q̄ causa formalis in gene re substātie nō est causa sui nec materie: ergo solum cōpositi: cū plura nō sint in genere substātie: et tñ oē cōpositū cōntinenter includit formā per quaz inesse cōstitutus. sed alia rationalis non pōt esse de essentia istorū: ergo nō pōt esse causa formalis eoz. minor: au tez ista pbatur. Tū q̄ esse aial esset nobilius esse rationali cū includens sit pfectius inclusō. Tum quia si anima rōnalis iteraret quiditatē aialis: oē animal esset rōnale q̄: q̄nāq̄ aliqua sunt eiusdē rōnis: que quid includit pfectiū in uno et in reliquo. Animalitas aut̄ est eiusdē rōnis fm genus in oībus sp̄b⁹ animalis. **C**Intelligendū tamē q̄ si omnes for me cōcurrunt ad cōstituēndū ultimātū cōpositum: tunc quelibet dat cē fm illaz rōnem quā in se forma liter habet. **C**Trigesimasc̄ta dif. est. Si differēta irrationalis circa brūtū aut̄ illa per quā illam circuloquimur est pfectior in eis q̄ differēta sensibili. **C**Dicitur aut̄ q̄ sic q̄ ostēsum fuit q̄ inferiora semper sunt pfectiora superiorib⁹. **C**Itud tamē videtur non posse stare. Tum q̄ sicut summa pfectio hōis est aia intellectuīa: ita summa pfectio brūti videretur aia sensitua a qua sumit differēta sensibili. Tum q̄ cū operatio facit scire formaz et melior operatio meliorē formā: non enī scim⁹ intellectuīaz esse meliorē sensitua: nisi q̄ intelligere melius est ēsentire. **C**Dicit aut̄ q̄ sensitua videt esse nobiliissima quedam pfectio brūti. Tum q̄ in brūtis differētibus specie differt ista anima sp̄c: iccirco ipsa fm rōnem specificā in quolibet bruto est pfectio: se ipsa sub rōne cōmuni: per irrationalē autē circuloq̄ mur illam rōnem specificā aut̄ per alium sub irrationalē cōtentum. **C**Intelligendū tamē q̄ si irrationale nō cōstituit sp̄m ut fuit positi supra tunc nō est pfectius sensibili: sed tunc ille differentie specificie in quās immediate cadit aial et parte brūti sunt pfectores ut patuit. **C**Trigesimaseptia dif. q̄ si aia sensitua in quolibet bruto stinet duas rationes formāles. vnā fm quā dat esse sensibile quod est cē aial: et aliam fm quā dat cē specificū cūlibet bruto: p̄de eo q̄ aia sensitua in brūtis est ultima et optimā pfectio tūc aia sensitua in bruto erit multo pfectior: q̄ in hōie cui nō dat nisi cē aial: cū cē specificū ei def per aiam intellectuīa. **C**Dicit aut̄ q̄ ista rōnumis urget et cogit: nisi dicat q̄ animalitas brūti et hōis sunt diuersarū rationū: eo q̄ latēt equinocatiōes in genērib⁹ et istud est tollere genus. Aut̄ dicat q̄ anima sensitua et intellectuīa sunt idem in hōie: et est ita nobilis aia sensitua sicut intellectuīa. Itud tamē non ualeat q̄ euz anima sensitua constituat animal et oia animalia cōneniant in ratione generis: tūc anima intellectuīa ēst de essentia omnis animalis. Et item homo in ratiōe generis forēt pfectior: q̄ brūtū in ratiōe specifica. **C**Intelligendū tamē q̄ magnum argumentū excellentie animae sensitiae in brūto esse videt q̄ multa brūta in nobilioř sensu: p̄mis-

visu: excellit holm: tñ melior potestia est imaginatio: et imaginatio que est in hoc semper excellit. **C** Trigesima octava dis. est. Si hō p̄hif ad idividua multima divisione istius arboris per alias differentias. **C** Dicit autem quod sic per differentias individualis que dicuntur hec hec: quod cū ista individualia coeniant in specie et differunt numero: oportet in eis esse illud per quod coeniantur: et istud est natura specifica: et illud per quod distinguuntur: et istud est differentia individualis que differentia ut patitur est illud per quod illa que sunt in eodem genere ab inimicis distinguuntur. **C** Intelligendū tñ est quod iste differentia non sunt quiditatibus: quod individualia eiusdem sp̄ei non sunt distincta essentia liter et a priori: sed a posteriori tñ est distinctionatum respecificum. **C** Trigesima nona dis. est. Si tñ individualis differentiae sunt perfectiores quod differentiae specificae ut supra sunt dicta quod in tali ordine eiusdem generis semper inferiora sunt perfectiora: et illa que sunt posteriora poribus. **C** Istud tamē stare non potest in proposito. Tum quod essentia et quiditativa in quolibet genere semper sunt pars. Tum quod unum individualia aliud posset ercedere in differentia individuali: sicut una albedo aliam: quare maior est iste excessus perfectionis quod ille quo excederet una species alia: puta albedo nigredinem: quanto entitas in qua excederet force perfectio: quod non videtur. **C** Intelligentium tñ est quod illa regula supra assupcta quod posteriora et superiora semper sunt perfectiora est fallibilis inquidatur ratione. **C** Quadragesima dis. est quod si ista videatur quod individualia possint diffiniri definitione propria: accipiendo sp̄es et illa differentia individualis sicut sp̄es diffinitur per genus et differentiam specificam. Ettunc eodem modo de individuali poterit esse scientia propter quid. Cum tamē sim platonem de ipsis non possit fieri disciplina. **C** Dicitur autem quod ipsa individualia non sunt per se diffinibilia pro eo quod individualis proportionem nullam dicit quiditatē nec quiditativā perfectionem: et sic scientia de eis esse potest. **C** Intelligentium tamen est quod species dicit totam essentiam individualis pro eis quod individuali addunt ad sp̄em hec hec: que nullā dicit quiditatem nec per consequēs diffinitiū ratione. **C** Sed remanet dis. quid proficiunt oia ista difficultas ad redigendum omnem intellectum in obsequium Christi. **C** Dicitur autem quod eis in tertio scientiarum volumen tractare de unitate nature humana Christi ut et tollam? sue incarnationis mysterium oportet nos scire quid genus quod species et differentia: ut videamus in quo genere et species ipsum collocabimus? et ut circa talia sciamus? dissolvere nesciencias philosophorum prout se erigunt infideles ad incarnationis mysterium impugnandum.

**E**cūdō occurrit liber predicationis Aristotelis. In cuius erordio primus passus est quod equiuoca dicuntur quorū nomen solum commune est: et simili illud nomen substantia ratio diversa: ut animal homo et quod depingit. c. p. **C** Et contra hanc diffinitionē instat quadrupliciter. Primo quod illisque sunt de predicatione uno non potest solum nomen commune esse: eis enim ista ratio communis generis: et tamē ibi sunt multa equiuoca. **C** Secundo quod nullis rebus potest

esse solum nomen cōde: cū oia que sunt res coeniant in entis ratio: et sic ista diffinitionē non potest aliquibus coenire. **C** Tertio quod sol ponit esse causa equiuoca respectu eorum que generant et corruptur: et tamē cōvenient cum eis non in solo nomine sed etiam in corporis ratione quod est genus subalternum. **C** Quarto quod ista non domus significat multa: cū domus non sit unum per se: aut acerius: et tunc ista multa p̄ueniunt in isto nomine solo: et tamē istud nomen non ponit eis equiuocum. **C** Ad primum dicitur quod illa que sunt equiuoca in predicamento substantie: ut canis animali latribus et pīscis et syderi quodlibet dicitur canis: et sit aliquid commune vniuersum p̄ter nomen: non tamē sim illud nomen: sed sub ratione substantie vel corporis: et ideo addit in diffinitione equiuoci: et h̄z illud nomen ratione substantie diversa. **C** Ad secundum quod in talib⁹ sit quod commune sim rem vel sim nomen entis: non tamē sim illud in quo ponit equiuocatio nominis. **C** Ad tertium quod sol non causat ista iniquitatem est corpus: sed sim rationem propriam in qua nullā habet cōditatem vel cōuenientiam eis: ideo dicitur causa equiuoca. **C** Ad quartum quod non dicitur equiuoca uer cōmunitas multis cōmunitate partiali sicut domus: sed cōmunitate totali quād illa uer attribuit tota cōlibet illorum sicut canis. **C** Intelligentia tamen est quod quatuor possunt ponit species equiuocatiois quibus non ponantur cōmunitatis tres. **C** Quarū pīma est quād vna nomen equaliter significat multa: sicut canis animalia latribus pīscis et celeste sydus: et tale dicitur equiuocuz a casu quod casualiter idem nomen talibus est iposita. **C** Secunda sp̄es quād dictio equiuoca significat vñ pīpri et reliquā trāsumptiū: sicut id quod est ridere significat pīrium actū hoīs et trāsumptū ad florere. **C** Tertia species quād vna dictio significat multa et cōsignificatio: sicut ep̄i: aliud denotat ut est nominatum pluralis et aliud dat intelligi ut est genitivus singularis. **C** Quartā sp̄es quād vna dictio est sic cōmunitas duob⁹ ut vni cōveniat eius significatio per se: et alteri per attributionē ad illud: sicut cōsar dicitur de pīncipe per se et de eius imagine in attributione ad pīcum. **C** Et iste modus et quidificationis est in alio pīcto et uero: quod pictura non dicit animal nisi in ordine ad illud quod est substantia animata sensibilis: et iste modus est similis trāsumptioni: quibus hic non ponat transumptionē. **C** Sed oritur dis. ad quād istarum specierū reducuntur simpliciter et simili quid: ut cū homo dicitur equiuoco de homine vno et mortuo. **C** Dicitur autem quod simili quid intelligitur duobus modis. Aut quād simili quid dicitur diminutio et distractio: sicut in pīposito: et sic est quarta species: quod homo mortuus non dicitur homo nisi in attributionē ad hominem uerū. Aut quād simili quid accipitur partialiter: sicut albus dentes: sim quid dicitur albus. Et istud non est equiuocū sed vniuersum lī paraliter.

**S**ecundus passus est quod vniuersa dicuntur quorū nomen cōmune est: et sim illud nomen eadem substantia ratio: ut animal homo bos. c. p. **C** Sed cōtra hanc diffinitionē instat quadrupliciter. Primo quia quisbusque est aliquid nomen cōmune: et eis ratio illius nominis cōmuni est et videatur: quod quibusque est cōmune diffinitū sibi est cōis diffinitionē que hoc nomine. **C** rationē significatur: et sic sim hanc diffinitionē vniuersi: omne nomen cōmune erit vniuersū. Secundo quod nomen animalis est cōmune vniuersū ad hominem

## Super

et ad brutum: et tamē definitiones istoꝝ sunt contrarie sicut a cōtrarijs differentijs date. **C** Tertio q̄ rō substātie nō inuenit in accidentibus: sic cū non sit ibi idētās rationis substātie: bi nō poterit esse vniuocatio. **C** Quarto q̄ in diuidua eiusdē spēi nō p̄n̄ habere rōnem substātie nisi candē: et tamē quādo dicit de duob̄ vnum nō dicis vni uoce sicut hoc nōmē iōānes de Joāne baptista et cūa gelista. **C** Ad prīmū dicit q̄ l̄ in nomine equiuoco idēm nōmen et eadē nominis ratio p̄out nōmen est pars orationis cōueniat equiuocatis: nō tamē vna ratio significata per nōmen de qua est hic int̄atio: et iō in ista diffinītione dicit q̄ ratio substātie est eadem: et nō fit mentio de noīs rōne. **C** Ad scđm q̄ nō oportet vniuocatorū rōnes p̄prias easdem esse: sufficit aut q̄ s̄m illud nōmē cōmune habeat eandē rationem cōdem: sicut bruta habet eandē rat̄idē cū hoīe in alia. **C** Ad tertū q̄ hic accipit in hac diffinītione ratio substātie pro quiditatina rōne in quo-cūq̄ genere reperiat: accepta substātie pro cōsentia ul̄ quiditate. **C** Ad quartū q̄ in diuidua talia habet qđem vnaꝝ rationē s̄m nōmē sive spēi: sed nō in quaꝝ tūz nōla p̄prias sunt eis cōmuniātis forte aliquod accidens. vnde sic appellantur eis cōmune: et tunc fore vniuocatio in illo accidente: sicut duo iōānes in gratia fuerūt equeales. **C** Sed oritur dis. Si oīs p̄dicatio aut est vniuoca aut equiuoca. **C** Dicit autē q̄ non: q̄ cū dicit s̄or. est hoc albiꝝ: albū istud non est vniuocū nec equiuocū: q̄ in cūmūlibet istoꝝ diffinītioꝝ ponit cōditas hoīis: hic nulla est cōmunitas cū dicit s̄or. est hoc album: aut s̄or. est hic homo. **C** Secunda dis. Si oīs p̄dicatio in qua est nōmen plurib̄ cōdēt cui libet possit assignari sunt ita immeđata ut oīs talie p̄dicatio sit vniuoca ul̄ equiuoca. **C** Dicit aut q̄ sic: q̄ quoꝝ diffinītioꝝ dant per immeđata cōderaria: illa sunt immeđata. Diffinītioꝝ autē istorum dant per immeđata cōteraria p̄tua per idē et diuersum: q̄ ubi idē nōmē et eadēz rō ibi est. diffinītio vniuocatiōis: ubi idē nōmē et eadēz rō ibi est. diffinītio equiuocatiōis: ergo diffinīta immeđata. **C** Tertia dis. q̄ aliqui iter ista ponūt medium illud cōmūne qđ nōc̄t analogū sine ambiguum. **C** Itud tamē nō est intelligibile: q̄ iter vniuocatio op̄posta: cum incluant cōderacionēz cōs̄t̄aliter: nō est medium assignare circa subiectū natūrā. Hic aut vnum et multa sunt p̄tuatū opposita: et ideo nullum p̄t esse cōmūne nisi vel s̄m vnam rat̄idē et sic vniuocū: aut s̄m multas et sic sub diffinītioꝝ equiuocā. Et ideon̄ vides q̄ alijs possit euadere salutis istis diffinītioꝝ: vñ illi qui emāt subterfugere apponunt ad diffinītioꝝ qđ eis placet. **C** Quarta dis. si analogia p̄t cē media iter vniuocatioꝝ et equiuocatioꝝ. **C** Dicit autē q̄ qđā est analogia in qua dicit vñ de duob̄ s̄m attributione vñ ad alterū: sicut sanitas de urina et de q̄ali: et analogia cadit sub equiuocatiōi nō fuit ostensum. Illa que s̄m prius et poste riū: sicut ens de substantia et accidente et talis videatur cadere sub vniuocatioꝝ qđ prius et posteri nō uariant cūusq̄ rōnem formalem: et sic istorum nullum est medium inuenire.

**Tertius passus est** p̄ denoīatua dicūtur quecumq; ab ali quo solo casu differētia s̄m nōmen habent appella-tionem: ut a grāmatica grāmaticus. c̄. co. **C** Sed oritur dis. Si denoīatua hie distinguantur contra vniuoca et equiuoca. **C** Dicit autē q̄ nō: cū illa uera

est sint immeđata. vnde quādoꝝ denoīatua sunt vniuoca sicut risibile dicitur vniuoce de indūi duishois et tamē denoīatua ut vult expresse pla-to in sophiste: quādoꝝ q̄t sunt equiuoca ut cū albū dicit de albo in uoce et albo in corpore et sic patet q̄ non cōtradiuiditur illis. **C** Secunda dis. Si predi-cata es̄entialia sunt denoīatua. **C** Dicitur autē q̄ sic cum oīs differētē p̄dicentur denoīatue et adi-ctiue: ut rationale et sensibile que omnia sunt cēntia lia. Et iterū diffinītio es̄entialis quātūz ad differētias denoīatue p̄dicatur ut cum animal est substan-tia animata sensibilis et homo est animal rationale mortale. **C** Tertia dis. est si in p̄dicatis es̄entialib̄ que dicuntur in qđ: p̄t a que sunt in recta linea: est p̄e dicatio denoīatua. **C** Dicit autē q̄ sic subiectū l̄z non adiectiue: q̄ ab alalitate dicitur animal: et ab hu-manitate homo: s̄m differētā casus sicut suo modo grāmaticus. Et affirmatur: q̄ oī quod nō est ultima te abstractū: est aliquo modo cōcretum. **C** Quartā dis. q̄ p̄dicatio quiditatina et denoīatua videntur distingui et opposito: et ideo eūz iste sint recte quidi-tatine nō videntur denoīatue. **C** Dicitur autē q̄ il-la quiditatua que fit in abstractione ultimata: sicut cū dicit equinitas est tñ equineas: distinguunt oīno contra denoīatua: nō illa que fit per aliquā concre-tionem sicut cū dicit homo est alal: cūus p̄cretidis signū est: q̄ ista non est uera humanitas est alalitas. Et ista quiditatua p̄t etiā distinguiri cōtra denoīatua adiectiue factā nō substātie. **C** H̄z remaneat dis. quare in p̄dicatis es̄entialib̄ fit talis denoīatuo cū sit idē cēntialiter p̄dicatū et sū subiectū et idē nō denoīet seifm. **C** Dicit autē q̄ in talib̄ s̄m q̄ pa-tent in sophiste superflus est pars cēntialis sui inferi-oris et nō idē oīno: et pars de toto nō p̄t dici nisi s̄m aliquā denoīationem intelligat: q̄ nulli rōtū est sua pars q̄ntū sit habēs illā partē: id alal non est ala sed alatū. **C** Secunda dis. est. Si in p̄dicamētis accide-tium accipit talis denoīatuo si stellecta sicut posita est in illis que sunt in p̄dicamēto substātie. **C** Dicit autē q̄ sic eadē rōne: q̄ ubiq̄ genua et differētia sunt spēi partes es̄entiales. vñ in qualitate l̄z albedo sit color: tamē albede itaq; est color etras in ultima abstractioꝝ. vñ sem p̄t est intelligenda denoīatuo s̄m rōl̄z nō exprimeret s̄m uoce. **C** Tertia dis. est q̄ si-cue albū et coloratū dicunt esse cōcreta ita albedo et color dicuntur abstracta et tamē abstractū nō est de-noīatum. **C** Dicit autē q̄ uera est qđ est abstractū ultimata abstractioꝝ: tale autē nō est albedo: immo ipa est mediū iter ultimata p̄cretū: qđ est albū: et ultima-te abstractū: qđ est albede itas: et per p̄sequens ali qualiter abstractū et aliqualiter p̄cretū. Dicit ta-men simpler abstractū quia abstrahit a subiecto. **C** Quarta dis. est. Si aliqua p̄dicatio quiditatua p̄t esse uera in ultimata abstractioꝝ. **C** Dicit autē q̄ l̄z istud non videat in p̄dicamētis: tñ bñ in trāscē dentibus: q̄ rō entis ultimata abstracta vides dici de oībus: p̄o eo q̄ oīs quiditatēs sunt quedā enti-tates: nisi fiat abstractioꝝ per secundas int̄ētiones: ut cū dicit q̄ ratio formalis humanitatis non estratio formalis entitatis. **C** Sed reuertitur dis. Si inue-nitur aliqua quiditatua p̄dicatio in oī abstractione ultimata. **C** Dicit autē q̄ sic quādo idem oīno dicit de seipso: ut cū dicit q̄ equitas est equitas uel huma-nitas est humanitas. Alioqñ ubi p̄dicatū et subiectū sunt aliquo modo distincta nō p̄t vñ de alio affir-mari in ultimata precisione cum ultimata preciso fiat in

Sed in eo solo in quo distinguuntur et h[ab]ent tale sit remissio et non affirmatio.

**Quartus passus est** quod ex quo que dicuntur de subiecto: alia quidem sunt complexione dicuntur de subiecto: ut hoc currit. Alia sine complexione: ut nulla complexione dicuntur nec uera nec falsa sunt. Ex istis autem sit complexio affirmatio et negatio in quibus consistit ueritas et falsitas. Unde dicit quod oportet affirmatio est uera uel falsa. Sed contra ista universaliter hic datam instans quadrupliciter. Primo quod oportet impatiens potest fieri affirmativa uel negativa et tamem non est uera aut falsa. Secundo quod idem de optativa. Tertio quod idem de subiectu quantum ad antecedentes: quod sequens pertinet ad indicativam. Quarto quod idem de infinitiva ut cur dicit non esse. Dicit autem oibus istis quod intentio fuit Alii. loqui de affirmatiis ppositiis non cuiuscumque oionis sola autem oportet dicativam est ppositio: et id sola significat uerum aut falsum. Sed oritur dis. quod hic dicit quod in complexo non sunt uera: et tamem ipsa sunt entia: cum ens et uerum conuertantur. Dicit autem quod ueritas dupliciter accipi potest. Uno modo potest dicere ordinem rerum ad intellectum sicut ipse sunt intelligibiles: et sic ueritas est passio entis. Alio modo potest dicere habitudinem unius termini ad alium in complexione: et sic termini sicut se sumptu ueritate non habent quod talis ueritas non est ad se sed ad aliud.

**Quintus passus est** quod ex quo que sunt: dicitur dicuntur de subiecto: sicut hoc dicit de subiecto ut de aliquo h[ab]eatur: et in subiecto nullo est. Alia in subiecto sunt et non dicuntur de subiecto: sicut quidam grammatica est in alia et non dicitur de subiecto: id est in sacerdoti. Alia dicuntur de subiecto et sunt in subiecto: ut scela est in alia et dicuntur de subiecto ut de hac grammatica. Alia non sunt in subiecto nec dicuntur de subiecto: ut aliquis habet aliquis equus. Et adiungit quod simplificatur universaliter dividenda de nullo subiecto dicuntur: in subiecto autem est ea nihil prohibetur: ut ista grammatica. c. eo. Et in eodem tertio declarans quod intendit pro eo in subiecto dicit sic. In subiecto autem est eo dico quod cum in aliquo est non sicut quidam pars est in suo sacerdotio: quod tale est potest esse sine suo sacerdotio: sed accidentis impossibile est esse sine eo in quo est quod diceret quod non est sua intentione accipere esse in subiecto sicut supradictum est in suo sacerdotio ut pars eius: sed sic accipit esse in subiecto pro inheritance accidentis quod sine subiecto esse est impossibile. Et istud est intelligendum sicut ordinem ad causas naturales quas Alii. considerant. Quis fides catholica ponat oppositum quantum in ordine ad causam supernaturalis: ut non dicatur ueritas philosophie ueritati fidei orthodoxe. Sed oritur dis. quod eo modo quo aliquis dicuntur de aliquo subiecto operari ut sint in illo subiecto: et id si hoc dicit essentialiter sit de hoc h[ab]eatur ut de subiecto operari ut essentialiter sit in eo sicut in subiecto. Dicit autem quod istud non intendit negare isto modo. scilicet supradictum est in suo inferiori sed per modum accidentis in subiecto. Sed contra dis. est. quod eo modo quo aliquis est in aliquo potest dici de illo denotari. Et id cum accidentis particulare sit forma in subiecto non potest negari quod dicatur de illo. Dicit autem quod hic Alii. accipit subiectum pro parte subiectu respectu totius universalis et non sic subiectum dicuntur fundamento. Sed remanet dis. quod sicut istaz distinctione subiecti in tota ista distinctione hic postea Alii. videlicet equinocare de subiecto: et sic p[ro]ce-

dit per equinocia cum dicit quod quidam dicuntur de subiecto pro parte subiectu et non sunt in subiecto pro fundamento. Et ideo dicitur quod hic non syllogizatur: et ideo per hanc equinocationem nullam deceptionem inducit.

**Sextus passus est** iste. quando alterius ut de subiecto: id est de parte subiectu: quecumque dicuntur de eo quod predicatur: omnia de subiecto dicuntur. c. eo. Sed praehabatur regulam instauratur quadrupliciter. Primo quod aitum predicatur de hoie sicut de subiecto hoc modo: et tunc genitivum predicatur de aitum ita quod non de hoie qui non est genitivus. Secundo quod substantia predicatur de corpore de subiecto: et in simplicitate predicatur de substantia per caritatem compositionis ex genere et differentia: et non predicatur de corpore talis simplicitas. Tertio quod ista potest uerificari: aitum currit uel est albus hoie non currente: et sic aliud predicatur de superiori quod non predicatur de inferiori: cum procedere a superiori ad inferiori affirmando dicatur fallacia pseudestis. Quarto quod cum corpus predicetur de aitum ut de subiecto et tamem corpus est immediata substantia et non aitum ut in linea predicatur patet. Vnde primus dicitur quod ista regula non tenet in secundis intentionibus: cum superiora et inferiora ut ab inicio distinguuntur habeant proprieatis intentiones. Vnde secundus quod sicut genitivus generalissimus pertinet ad ordinem secundum intentionem ita non est depositum ex genere et differentia: et sic non intelligitur de illis predicationibus de quo numero est simplicitas. Ad tertium quod non intelligitur etiam regula de predicatione per accidentes: sicut sunt currere et albus esse: quod intentione Alii. est hic logos de predicatione essentialibus ut in suis patet exemplis. Ad quartum quod id est predicatur essentialiter superioris semper predicatur de inferiori non tamem eodem modo. Et id est substantia sit immediata corporis non tamem aitum. Sed oritur dis. quod aitum est essentialiter pars h[ab]eatur cum sit pars eius essentialis: et non istud predicatum non convenit h[ab]ere qui non est pars similitudinis. Dicitur autem quod est pars eius p[ro]uenit aitum et ratione secundum intentionem uel in ordine ad secundam intentionem. Hec dicitur dis. quod hoc sicut natura specifica et cetera uel ratione distinctionis pars: et istud p[ro]uenit ei ratione secunda intentionis uel in ordine ad secundam intentionem. Hec dicitur dis. quod hoc sicut natura specifica et cetera uel ratione distinctionis pars: et istud p[ro]uenit ei ratione secunda intentionis uel in ordine ad secundam intentionem. Dicitur autem quod dicatur de sacerdoti et in predicatione per se et non per accidentem ut sunt ostensibus: ita secundum quod predicatur de inferiori predicatur de superiori predicatur de accidentibus et non per se: quod si hoc currit et aitum currit non tamem si hoc est aitum essentialiter sequitur quod corpus sit aitum essentialiter. In predicatione per accidentes autem assignatur pars subiectu: cuius maxima est quod quicquid attribuitur inferiori attribuitur et superiori. Sed remanet dis. si illa regula firma est. quod alterius de altero predicatur: tenet in predicatione per se et in primo et secundo modo. Dicitur quod id non adducatur nisi propter superioribus in recta linea ut patet in exemplis Alii. tamem sicut ueritatem tenet secundum modo p[ro]pter ytaris: quod oportet p[ro]pter passio superioris est per se passio sacerdotis: sicut risibilitas est per se passio sacerdotis: quod p[ro]pria passio h[ab]et. Sed contra dis. quod est dicibilis sit passio nature specificae tunc predicabitur de individuo sub natura specifica p[ro]prio. Dicitur autem quod non est passio h[ab]et ut h[ab]et: sed p[ro]pria natura specifica quilibet est ab hec estatim p[ro]pria: et ne sic est cetera: et ista cetera est nomen secundum intentionem

sicut universalitas. **C** Solum remanet dif. q: si in p̄di-  
catis per accidēs licet, p̄cedere ab inferiori ad superioris  
affirmādo sicut dicit sedā regula: cū sedē intentiōes  
p̄meant ad accidentalitatiē sicut sōz, est individualū  
z hō est individualū. **C** Dicif autē q: nulla istarum re-  
gularū est intelligēda in secundis intentionib⁹ que sunt  
respectus cōsequētes z p̄ueniētes inferiorib⁹ z supe-  
riorib⁹ ut ab initio distinguiuntur.

**S**eptimus passus est q: diversorū ge-  
ternarū positorū diverse sunt sp̄es z differētē. c°.  
ed. **C** Sed cōtra hanc regulaz instat q̄dupliciter.  
Primo q: aīal z planta sunt diversa genera z non  
subalternatim posita z tamē h̄tē. andē differentiā  
s. aiatum. **C** Secundo q: corp⁹ z sp̄es sunt diversa  
genera subalternatim posita: z tñ rōnalis differē-  
tia p̄uenit corpori z sp̄ui: cū p̄stitutio h̄oīem z etiā spi-  
ritu: cū angelis strōnalis sicut homo. **C** Tertio q:  
dicūt aliḡ p̄relatio sīl. tūdini sūt cōparat̄ ad funda-  
menta trāsit ut sit sp̄es qualitat̄: z cōparata ad op-  
positū manet ut sit sp̄es relationis: que sunt genera  
disp. ita. **C** Quartu: q: eadē numero calefactio est  
in genere actiōis ut denotat agēne: et in p̄dicamēto  
passione ut denotat patiens: z per p̄sequētes sp̄es ea-  
dez. **C** Ad p̄mū dicif q: hic nō loquit̄ de differētis  
p̄stitutis sed de diuisiōis: q: p̄stat q: oīa genera sūb  
corpo: p̄tēta partē p̄tēta. int illā differentiā que est  
corporis p̄stitutia. Et itē nō differētia constitutiva  
num̄ est generis subalterni ut gen⁹ sed p̄t est sp̄es  
subalterna. **C** Ad scdm q: ista differētia rōnalis ne-  
sum: f. p̄t est h̄ois p̄stitutua num̄ nisi h̄ois est dif-  
ferētia: z per p̄sequētes corporis ut fuit disiuz in sophi-  
sticē: z cū attributis rōnale angelo: tunc accipit rōnale  
p̄o potētia z nō p̄o differētia qua circūlogmūr aīe  
essentia. **C** Ad tertiu q: si respect⁹ sūt studiū sūt cō-  
parat̄ ad fundamentū est sp̄es qualitat̄: z tū ad op-  
positū relationis: tunc erit due sp̄es z non una sūm.  
Ista duplēcē cōparationē: z sūm quālibet habet aliud  
genus: z per p̄sequēta aliā differētia que p̄stinent aliā  
speciem. **C** Ad quartū q: si talis calefactio sūm du-  
plēcē illā denotationē est in dupli p̄dicamento: sūm  
quālibet habebit distinctionē p̄viam: in illo: z h̄z quā-  
libet distinctionē distinctaz sp̄em. **C** Sed oris dif.  
quare nō p̄t esse eadē sp̄es sūm aliā z aliā rōnem di-  
versorū generū. **C** Dicif autē q: si accipit rōnale fig-  
mento aīe nō i. p̄o cōparatiōe stellēt̄: illa non fa-  
cit ad cēm genere. **D** Ivo p̄o distinctionē: tūc cū sp̄es  
sit distinctionē multiplicata distinctionē multiplicabit  
z distinctionē. **C** Sedā dif. Qū in trāscendentib⁹ eadē  
res possit contineri sub cōdī absoluto z respectivo: ut  
ponat de dependētia creature absolute ad deum z  
suo fundamēto: quare nō ita bene idem in diversis  
generib⁹ esse p̄t. **C** Dicif autē q: cēm differētis ge-  
nere differēt essentia literē: cū distinctionē genera dicat  
distinctionēs essentias: nō sic autē que differt dispatis  
trāscendentib⁹ cōibus: ut alibi patebit.

**O**ctauius passus est q: eo: que sūm nō  
lam cōplerionē di-  
cēnt singulā eo: aut substātia z significat: aut quali-  
tate: aut quantitatē: aut ad aliquid: aut ubi: aut qn: aut  
situs: aut habere: aut facere: aut pati. c°. ed. Et oīa  
ista per exēpla demonstrās dicit q: substātia est ut  
equis: qualitas ut bicubitū: qualitas ut albū: ad ali-  
quid ut duplēcē: ibi vō ut in loco: qn ut heri: situs ut se-  
dere: habere ut coloratū ēē: facere ut secare: pati ut  
secari. **C** Sed oritur dif. si ēē decē p̄dicamēta si-

ent hic sunt ab Aристо. cnumerata est perse notūt.  
**C** Dicunt aliḡ q: sic q: nūc iuenit istud ab Aристо.  
p̄batum sed semper suppositū z ipse non supposebat  
nisi per se nota. Itudē tñ non video q: termini sunt  
eundētiores in oī p̄positione per se nota cum ex illis  
cōplerio cognoscas z tamē tota die cōtendimus de  
q̄ditatibus multoz p̄dicamentoz. **C** Secunda dif.  
si esse decē p̄dicamēta est demonstrabile. **C** Di-  
cif autē sūm Aliic. q: nulla rōne fuit p̄batuz decē eē  
p̄dicamenta sicut Aристо supposuit. Si autē nullū pos-  
sibilis demonstratio. mirū est q: ipse ad hoc nō insu-  
dauerit vel laboravit cū isto sublatō fundamēto ma-  
gna pars eius doctrine auferat. **C** Tertia dif. est si  
sunt ponēda ista decē p̄dicamēta. **C** Dicif q: sicut  
ipse docuit: circa talia est loquēdum ut plures z sen-  
tiendū ut pauci. Et ideo cū oīs hōdie supponat de-  
cem p̄dicamenta esse: ipsa non sunt negāda: z tunc  
habet sola fides p̄o auctoritate: z istud redigitur in  
obsequiūm ipi quā si intellectū Aристо. se grātis sub-  
iungauerit tot solleteris ut p̄sentirent in his vel illud  
qd nullā rōne p̄batuz est sūm Aliic. m̄t omagis est sūb-  
ciendus intellectus iugo xp̄i cui pater oīa reuelauit.  
**C** Quarta dif. est: quoī p̄dicamēta possunt eviden-  
ter ostendre. **C** Dicif q: quatuor ut p̄mia facie videſ:  
scilicet substātia: qualitas: qualitas z relatio: cum z  
omne qd dicif: aut dicitur sūm qd: aut sūm quale: aut  
sūm quātum: aut ad aliud. Omnia enī ser sequētia  
dicunt formas respectivas sicut patet in distinctionib⁹ que ad aliquid semper de eis dant. Et ideo dif-  
finitio data de p̄dicamēto relationis posset omnib⁹  
p̄uenire. Et si quātitas poneretur forma respectiva  
non essent foris nisi tria. **C** Intelligendū tamē est  
q: sequendo dicta cōmūnia numer⁹ iste p̄dicamēto  
rum p̄t sic deduci: q: ens p̄mo dividit in substātiaz  
z accidēs: z sic habet p̄mū p̄dicamētū in prima  
parte: accidēs autē dividit in absolutū z respectū.  
Si absolutū: aut dicitur in quale: z sic est quātitas  
inquirātū: z sic est quātitas. Si respectū: aut dicit  
respectū itinſec⁹ aduenientē: z sic est relatio: aut  
extrinſec⁹ aduenientē: z tunc pertinet ad causalita-  
tem: aut ad mensurā: aut ad ordinem. Si causalita-  
tem: aut actiōaz: z sic est acīo: vel passiōm z sic est  
passio. Si ad mensurā: aut quātitaris permanē-  
tis: z sic est ubi: aut successiōne: z sic est quādo. Si autē  
ad ordinē: aut ad ordinē partiz: z sic est situs: aut to-  
tius: z sic est habitus.

**M**onius passus est q: substātia est que  
pprie z p̄ncipaliter z  
marie dicif: que negāt de subiecto dicif negāt in subie-  
cto est: ut aliḡs hō. c°. **C** Et hic inēdit distinctionē pri-  
mā substātiā que est individualū: ut patet per ei⁹ cē  
plūm: que sūm ipsum pprie z p̄ncipaliter z maxime  
dicitur substātia. Et adiungit q: sede substātiae dicim  
tur sp̄es in quib⁹ ille que dicunt p̄ncipalē substātiae  
insunt: z earū specierū genera. Et istud inēdit est itel  
ligendū sicut pars subiectūa contineat in suo toto.  
**C** Sed p̄tra hanc descriptiōē p̄me substātiae insta-  
tūt quadupliciter. Primo q: superiora sūm naturē  
sunt p̄riora inferiorib⁹: ut in p̄mo libro fuit ostētū  
sed substātia que est gen⁹ generalissimū est in p̄di-  
camento substātiae sup̄rema: ergo ipsa est prima.  
**C** Secundo q: illud qd p̄uenit alicui pprie p̄uenit il-  
li soli: alioquin si nō p̄uenit soli p̄uenit cōdī: nō con-  
uenit autē soli individualū esse substātiam. Alioquin  
genera z species non essent in talī p̄dicamēto: ergo  
individualū non sunt pprie substātia. **C** Terrio quia  
mensura

mensura est pncipalior mēsurato: gen<sup>o</sup> aut̄ substārie est mensura oīum que sunt in illo genere: et ideo ip̄z videt pncipalior substātie. C Quarto q̄ illud est magis tale qd est tale per essentia q̄ illud qd est tale per participatiōe. Sicut aut̄ participatiōe spēi plures hōies sunt vñ<sup>o</sup> hō ut paruit: ita participatiōe substātie: que est pdicamētū: plures substātie sunt vna substātie: et sic illa est marime substātie. C Ad p̄mū dicit q̄ l̄ sup̄o: a sint p̄ora in inferēdo: q̄ ab eis non p̄uerit substāndi cōsequētia: t̄i inferiora sunt p̄ora messendo. C Itud tamē nō ualeat q̄ inferiori repugnat cē sine sup̄o: et tamē nō sup̄o: ut tale si ne hoc inferiori et alio: et sic de alijs. Ideo videt esse dicendū q̄ substātie p̄t dupliciter accipi: aut p̄t dicetur a substāndo et sic sup̄iora p̄us substātie sicut p̄us sunt et p̄us eis diffinitio p̄uenit entis per se. Aut pro ut substātie dicit a substāndo per modū suppositi et sic indiuidua p̄us substānt: q̄ rō suppositi primo p̄uenit idividuo: et cōia nō nisi per indiuidua supposita. C Ad scđm q̄ esse substātiā a substāndo ita p̄prie p̄uenit idividuo ut nulli alteri p̄ter ip̄m: cuī idividui solū substātie sit suppositiliter substāns: sup̄iora aut̄ nō nisi in eo supposita. C Ad tertium q̄ ip̄m est substātie pncipalior a substāndo sīm rōnem diffinitiā substātie que est gen<sup>o</sup>: non p̄t substātie accipit pro supposito. C Ad quartū q̄ illa videtur maxime substātie suo modo: hic aut̄ accipit substātie pro supposito: sicut antiquis in fide nr̄a loquētes p̄cellerunt in diuinis esse tres substāties et vna essen̄ia ut patet in p̄mo sūlārū. C Sed oris dif. qd facit ad suū p̄positum hic diffinire substātiaz que est sup̄ositū cuī intēdat hic negociai circa substātiaz que est pdicamentū. C Dicit aut̄ q̄ circa utiūq̄ uersatū intentū. C Secūdo dif. q̄ quale ordinē habent aliqua inessendo talē ordinē vident habere in substāndo: et iō si sup̄iora sunt inēendo p̄ora vident cēdalia in substāndo. C Dicit aut̄ q̄ cā esse suppositale sit incōicabile q̄lem ordinē habet inessendo in cōicabilitā talē ordinē habet in substāndo. Indiuidua aut̄ p̄mo sunt incōicabilia et per ea illa quie reperiuntur in eis.

**Decimus passus est** q̄ eoz que sunt in subiecto: in pluribus qđem nec nomen nec rō pdicat de subiecto. In aliquib<sup>o</sup> aut̄ nihil nōmē phibet pdicari de subiecto rōnem vō impossibile est. c<sup>o</sup>. co. Et ponit exēplū de albo qd dicit de subiecto in quo est: rō vō ei<sup>o</sup> nunq̄. C Sed cōtra hunc passum instas dupl. Primo q̄ de quocūq̄ dicit aliqd diffinitiū dicit et diffinitio: per locū diffinitiōis et diffinitiū: et ideo si albū dicitur de aliquo subiecto ip̄osible est q̄ diffinitio eius de eo nō dicas. C Secūdo q̄ sicut albedo est color: disgregatiū visus: et tamē de quolibet de quo dicit albedo dicit: ista rō. C Dicitur aut̄ q̄ nō p̄t negari q̄ eo modo quo albedo dicit denotatiū de subiecto qn ratio eius denotatiū sumpta dicas de ip̄o. Et ideo hic accipit pro rōne albi ipsam albedi nem in abstracto que dicas rō albi q̄ est ipsam albedi formalis. C Sed oritur dif. si iste effect<sup>o</sup> formalis differt a sua causa. C Dicitur aut̄ q̄ nō capit ratio q̄ idē sit causa sui ipsius. et id cum effect<sup>o</sup> albedinis formalis sit albū oportet ut albū ab albedine realiter distinguat sicut effect<sup>o</sup> a sua causa. C Secunda dif. qd addit albū ad albedinē: ut per illū ab eo rea liter distinguat. C Dicit aut̄ q̄ sicut albedo dicit for

mam per se sumptā ita albū dicit substātiū ut tali forma informatū: et ideo albū ad albedinē addit talem informationē. C Intelligentiam tamē q̄ istud et quolibet aliud p̄crem̄ includit in se quatuor: s. for mū: et substātia: et respectū inherētie forme ad substātia: et respectū receptionis substātiū ad accidēta: q̄ sine aliquo isto nullum substātū p̄o. est intelligi informatum esse.

**Undecimus passus est:** q̄ oīa alia statis pncipal. bus. i pmis dicuntur: aut in eis sunt: nō ergo: ait: existētib<sup>o</sup> pmis substātis ip̄ossible est cē aliqd alioz. c<sup>o</sup>. eo. Et q̄ oīa que sunt aut sunt in pmis substātis: aut de eis dicant: ip̄e pbat dupliciti exēplo. Primum est q̄ si aīal dicas de hōie ergo de ali quo hōie. Sedm̄ est q̄ si color est in corpore ei go in aliquo co. pōe. C Sed cōtra hanc p̄clusionem quā hic infert Ari. nō existētib<sup>o</sup> pmis substātis: cē, in statibus ad suū sup̄ius negādo: cū tamē a parte subiectina locus non tenet negatiue: cū ad ablationē id uiduorum infert ablationē omnīz vniuersalitatis. C Secundo q̄ istā p̄sequētiā ip̄se hic pbas arguit a superiori ad inferius affirmādo: ubi ponit fallacia cō sequentiā sicut in p̄cedēti: pro eo q̄ locū a totū vniuersalitatis tenet nisi destructive. Et icit enim q̄ si ani mal dicit de hōie: ergo de aliquo hōie: et si color est in corpore ergo in aliquo corpore. C Tertio q̄ cum superiora ut patuit sint p̄ora inferiorib<sup>o</sup>: pro illo priori quo p̄ueniunt vniuer. alia ipsa singularia: non est inconveniēs sīnō cristentib<sup>o</sup> pmis substātis illa existunt sicut p̄existunt. C Quarto q̄ hic ut patuit accipit primā substātiā pro supposito substātiali: et tamen cōstat q̄ nō existente supposito possunt aliq̄ alia remanere: sicut in morte hōis ip̄e hō. desinet cē suppositum: et tamē remanet aīa et materia nō suppositata. C Ad primum dicit q̄ l̄ ad. latitudē vñ<sup>o</sup> indiuidui nō auferat vniuersalē: tamē bene ad ablationē om̄i indiuiduoꝝ: nō per locū a parte subiectiuaꝝ per locū a parte in quantitatē: et ita iterat q̄ nō existentibus oīibus indiuidua om̄ia alia auferuntur. C Ad scđm q̄ l̄ a superiori nō licet arguere ad indiuidū signatur: ut si color: est in corpore ergo in hoc corpore. tamē bene ad indiuidū nāgū: quale est ali quod corpus: q̄ ea que p̄ueniunt superiorib<sup>o</sup> quo ad actus: p̄ueniunt rōne alicuius inferioris. C Ad tertium q̄ non infēdit istā p̄clusionem inferrē q̄stuz ad ordines nature quo superiora p̄ueniunt: sed quo ad ordinē durationis quo sup̄iora sine inferioribus nō sunt: t. nō existunt. C Ad quartū q̄ Ari. nō distinguunt hic inter indiuidū substātie et suppositū quātū spe etabat ad p̄positū. s. destrutus pmis substātis. t. indiuidūs q̄buscumq; in ista tamē illatidē intendit per primā substātiā indiuidū quodlibet substātie siue sit suppositū siue nō p̄prie loquēdo: q̄ est ibi prima substātie: suppositū: particulae: indiuidū et persona.

**Duodecimus passus est** q̄ secundū substātia rum magis est substātia spēs q̄ genus: ppinq̄ior enīz est prime substātiae. c<sup>o</sup>. co. Et istud declarat ibi dem dicas. Sicut non assignet pmis substātiā qd estenidētis et cōuenientis assignabit. i. nō debet spe ciem p̄ferens q̄ genus ut hōiem q̄ aīal. Et quibus dictis accipiuntur quatuor philosophica documenta. C Primum est q̄ quanto aliqua sunt sup̄iora min.

sunt substancialia: quod dicit quod magis est substancialia species quam genus: eo quod inferior est infinitus, propinquior. **C** Secundum do, est quod quando aliquid conuenit alicui summe: illud conuenit magis illis que plus illi summo appropinquantur: ut si homo est perfectissimum animal: illud animal quod hoc propinquius est: est perfectius non propinquitate locali sed formalis. Et ideo hic probat species esse magis substancialia quod sunt propinquiores primis substancialibus que sunt maximales. **T**ertium do, quod notiora sunt nobis inferiora de individuis predicari quam superiora. I. quod si queratur quid est sors: puerus natus induetur homo quam animal: quia dicit quod evidentius assignatur species cum queritur quid est prima substancialia quam genus. **Q**uartum do, quod magis pueriens est predicationis minus communis: quod dicit quod convenienter assignatur species de individuo quam genere. **S**ed ex iuris dif. quod si superiora sunt minus substancialia tunc ipsa substancialia que est suprema erit minima substancialia. **D**icit autem quod hic loquitur Ari, de substancialia, puer dicens a substantiendo: et sic substancialia que est suprema erit minime substancialia, t. minime substantia: et sic prima substancialia quae oibus alijs substantiis sunt minime substancialia non quod plus pueriat eis ratio generis substancialie que est ens per se: sed quod principaliter substantia substancialie. **S**ed contra dif. est quod si species est magis substancialia quam genus cum utrumque includatur in individuo: ipsum erit magis et minus substancialia secundum utrumque existens substancialia. **D**icit autem quod ratio substancialis non geminata in inferioribus: ut individuum sit via substancialia ante species sed una ratio substancialis est in superiori magis in determinata et in inferiori plus determinata et pluribus supposita. Et ideo secundum istum modum dicit magis substancialia. **T**ertia dif. quod citius cognoscimur de unoquoque in quo generis sit quam in qua specie: et tamquam hic dicit inferiora esse evidentera de prima substancialia. **D**icit autem quod non videtur dicere intercedere quod superiores sunt minores: sed quod evidenter cognoscit hunc hominem qui nouit ipsum esse hominem quam animal: pro eo quod perfectius nouit qui nouit rationem propriam quam communem. **Q**uarto dif. quare dicimus puerius assignari species de individuo quam genus: **D**icit autem quod magis proprie: non habet quod noticia quanto magis propria tanto puerientio: est indicanda.

**T**ertius decimus passus est quod ipsa ceterum quecumque non sunt genera: animal magis alterius altero substancialia est: nihil enim: aut: familiarius assignabis de aliquo homine hominem assignando quam de aliquo equo equum. c. co. Et adiungit sic de primis substantiis loquens: similiter autem principalium substancialia nihil magis alterius altero substancialia est: sicut aliquis homo quam aliquis bos. Ex quibus dicitis accepimus quatuor philosophica do. **P**rimus est quod unius dividitur unus species non est magis substancialia quam in dividitur alterius: quod ostendens quod una prima substancialia non est magis quam alia explicat de aliquo homine et bove. **S**ecundum do, quod species una specialissima non est magis substancialia quam alia: quia illud probat pro eo quod non assignatur familiarium: t. propinquius equi de aliquo equo quam homo de aliquo homine. **T**ertium do, quod una species subalterna est magis substancialia quam alia quia ostendens quod una species non est magis substancialia quam alia adiungit de illis species que non sunt generalia quod frustra apponenteri in species subalternis idem esset. **Q**uartus documentum quod iste in subalternis subordinatis ad iucundum una species sit ma-

gis substancialia quam alia: non tamen in desperatis eaque distantibus a sua prima substancialia: sicut forte animal et planta: quod magis est substancialia hic probat per maiorem propinquitatem ad individua. **S**ed etsi difficultas quod perfectio in inferiori videtur arguere perfectionem in superiori: sicut perfectior albedo videtur inferre perfectiorem colorum: et ideo perfectius animal est perfectius substancialia: et ideo cum una species sit alia perfectior in genere substancialie videtur etiam magis et perfectius participare substancialiam. Et tunc ea demonstratione dividitur species perfectioris. **D**icit autem quod nullum dubium est quin una species sit perfectior et nobilior substancialia et natura quam alia: et hoc non intendit hic negare: sed quod non magis substitutis que sunt in ea sit eque distans a prima substancialia: non enim loquitur hic de magis et minus secundum perfectionem sed secundum quod est alijs substancialia.

**Q**uartus decimus passus est quod mune est omni substancialie in subiecto non esse: et istud ostendit tam in prima quam secunda substancialia que iste dicitur de subiecto non tamen est in subiecto sicut accidentes est in subiecto, capitulo secundo. Et adiungit quod non est in subiecto propriis substancialia scilicet in subiecto non esse quia conuenit differentiae que dicuntur de subiecto et non est in subiecto. **S**ed contra hunc passum instauratur quadrupliciter. **P**rimo quia forma substancialis est in materia sicut in proprio subiecto: et tamen ipsa forma est substancialia. **S**ecundo quia cum dividitur corpus per animatum et inanimatum: animatum est cum corpore sicut cum subiecto: utpote anima vegetativa aqua sumuntur ista differentia. **C**tertio quia differentia substancialis videtur esse de genere substanciali: et ideo frustra dicitur quod non est intelligendum esse secundum substancialis: s. in subiecto non est quia conuenit etiam differentiae. **Q**uarto quod istud quod est in subiecto non esse: non solum videtur commune omni substanciali sed etiam propriis: quia quicquid est aut est substancialia aut accidentis: et ideo cum accidenti repugnet in subiecto non esse secundum naturam ergo soli substancialie convenit istud. **A**ld secundum quod accipit hic subiectum pro quo ceteris formulis suscepit sed pro composito ultimate specificato in genere substanciali: et secundum modum ponit alibi generationem fieri de non subiecto in subiectum: et corruptionem de subiecto ad non subiectum. **A**ld secundum quod illud corpus non est subiectum isto modo acceptum: et etsi talia non sunt in genere substancialie directe: s. differentes: sed non per reductionem. **A**ld tertium quod iste differentia substancialis reducat ad genus substancialis tamquam ipsa non est substancialia eo modo quo hic accipit substancialia: quod cum substantia dividatur in materiali et formalis et compositioni: dicit hic Boetius quod relictis extremis de medio est agendum. **A**ld quartus quod accipiendo substancialiam isto modo iam dico: puer etiam dividit contra differentiam hic ab Alio non est proprium substancialie: quod conuenit etiam differentiae: sed puer substancialia dividit contra accidentes sic est proprium ei non esse hoc modo in subiecto. **I**ntelligendum est quod in eodem processu remouens dubium de partibus substanciali que videntur esse in toto sicut in subiecto sic dicit: non nos conturbet substancialium partes que ita sunt in toto corpore quasi in subiecto ne forte: inquit: cogantur non eas esse substancialias ceteras: non enim: aut: in subiecto esse dicitur que tandem partes insunt in aliquo.

**XV<sup>o</sup>. passus est** <sup>¶</sup> omnis substantia videt hoc aliquid significare et in primis substantijs quidem indubitate et verum est: quoniam hoc aliquid significat: individuum enim est quo vnuz numero significat. <sup>c.</sup> cod. Et adiungit immediate quod in secundis substantijs videt similiter sub appellationis figura hoc aliquid significare quando quis dicit hominem aut aial: non tamen inquit: verum est: sed magis quale quid significat. i. aliquid commune. Et iterum hoc declarans dicit nec vnu est quod sibi etiam est. i. significatum: quemadmodum pme substantie sed de pluribus hoc dicit et aial: non autem simpliciter quale quid significat quod qualitate: genus autem species circa substantia qualitate determinat: quale enim quandam substantiam significant plus enim in genere quod in specie determinatio fit: dicentes enim animal plus complexius quod hominem. hec oiam in tertio illo. Sed oris dis. quid iudicet hic Ari. per hoc aliquid cum dicit quod prima substantia significat hoc aliud. Dicit autem quod per hoc aliud non videt hic intendere solam rationem individui: quod nulli dubium est quin substantia prima sit individua et quod secunda non est neque videt individua. Et confirmas quia ipse probat quod album non significat hoc aliquid quod significat qualitatem: tamen constat quod individua multa qualitate significant. Secunda dis. quid ultra individuum intendit per hoc aliquid? Dicit autem quod non videt intendere hic nisi suppositum quod istud videt conuenire solis individuis substantie que dicuntur pme substantie et nihil aliud ut distinguunt ab individuis accidentiis. Tertia dis. quid addit suppositum ultra rationem intendit? Dicit autem quod individuum est incommunicabile ad partem subiectum et tam non repugnat ei esse comunicabile ad subiectum: sicut hec albedo communicat suum esse subiecto cum dat ei esse album. Suppositum autem habet ista duplice incommunicabilitatem ut ipsum non sola non possit communicari individuis ueritatem nec subiectis: et ideo sola individua substantie sunt supposita: quod non sunt natae communicari aliquo modo. Quarta dis. quod si omne individuum substantie est hoc aliquid et suppositum tunc aia intellectum et corpus mortuum erunt hoc aliud: cum tamen non sint supposita. Dicit autem quod non sunt individua substantie totalia et per se substantia: et ideo non sunt simpliciter substantie nec partes substantie: ideo non sunt supposita quod ola ista sunt communicabilia entitatis copositi sicut principiis intrinsecis communicat suum esse principiato. Hoc remanet dis. quod intendit hic per quale quid. Dicitur autem quod omne illud quod est communicabile aliquo dicto modo: quod omne tale non est suppositum quod est hoc aliquid quod distinguit contra quale quid. Secunda dis. est quare dicit quod in secundis substantijs videt sub appellationis figura hoc aliquid sibi. Dicitur quod sum modum significandi hominem vel aial videtur esse nota suppositorum sicut hic hoc. Tertia dis. quare dicit quod genera et species circa substantiam. s. prima qualitate quidam determinantur. Dicitur autem quod genus et species non predicantur in abstracto ut patuit in quidam coagulatione designante eos communicationem: ideo per modum qualis hoc modo. Quarta dis. quare dicit quod in genere plus quam in specie sit determinatio? Dicit autem quod loquitur de ista determinatione que dicit quale quod quod significat plus: si cur enim genus est magis coquibile ita magis est quod quod.

**XVI<sup>o</sup>. passus est** <sup>¶</sup> est substantijs nihil et explicat tam

de prima et secunda substantia. c. cod. Et adiungit quod istud non est proprium substantie cum conueniat qualitas tamen bicubito nibil est contraria aut denario. nullum forte aliis dicat multa panis et hinc: et tamen dicit quia ista hinc non sunt. Hoc protra hinc passum instans quadrupliciter. Primo quod actus et potentia sunt hinc opposita et talia invenimus pmo in genere substantie. Secundo quod idem et diversum sunt hinc immediata circa totum ens: et hoc cetero est principaliter salutem in substantia ibi. erit talis hinc que est enti passio disfuncta. Tertio quod genus quodlibet dividitur per differentias proprietas cum sint opposites et utramque positiva ut patuit supra. Quartu quod formae substantiales elementorum videntur esse hinc: cum ois transmutatione inter positivos terminos sit inter hinc que in eodem susceptibili vicissimi sunt. Et affirmat quod generatio sit semper in hinc: et ois mutatione ex hinc. Aldi primus video quod talis hinc est negari non potest: nec per consequens illa de secunda instanta: nec de tercia: et per idem ad quartum. Et hoc non videtur hic negasse Ari. hinc est verum circa substantiam: sed tamen illa que est inter extrema que ad unum pme sequentur in successiva generatione et corruptione: qualis est in qualitatibus quod talis hinc arguit magis et minus quod hoc intendit excludere a substantia. Hoc oris dis. quare dicit quod magnus et parvus et multa et pauca non sunt hinc. Tercies autem quod hinc absolute non sunt impossibilita in habitudine ad quecumque sicut calidus et frigidus: in istis autem est magnitudo et parvitas multitudo et paucitas per respectum ad diversam et infra patet. Ideo non negat hic proprietas respectu hinc absolute.

**Decimus septimus passus est** <sup>¶</sup> et detinatur substantia non suscipere magis et minus. Dico autem hoc: inquit: non quod substantia non est a substantia magis et minus: hoc autem dictum est quod est: sed quoniam vnaqueque substantia hoc ipsum quod est non dicitur magis et minus. ut homo non est magis aut minus substantia a seipso vel ab alio quemadmodum album magis altero album et ipsum ad se magis et minus. <sup>c.</sup> cod. Ex quo dicto elicuntur quatuor philosophicae conclusiones. Quarum prima est quod nulla substantia in seipso suscipit magis et minus sive intentionem et remissionem: quod dicit quod substantia hoc ipsum quod est non dicitur magis et minus. intentionem autem est sim magis et remissio sim minus. Secunda conclusio quod substantia per coparationem ad aliam substantiam eiusdem speciei non suscipit intentionem et remissionem: quod dicit quod vero hoc non est magis vel minus substantia quam aliud. Tertia conclusio quod substantia non generatur successione: quia tunc acquirere partem post partem donec esset perfecta: et sic primum esset remissa quam intenta. Quarta conclusio quod substantia non habet gradus quod cum sim talea gradus fiat intentione aut remissio tunc esset intenta aut remissa. Sed oriatur dis. si in ipsa est magis et minus sed diversas species. Dicitur autem quod cum vna differentia sit s. imp. magis perfecta quam alia certaliter ut supra sunt ostensum: ideo oportet ut inter eos species sit magis et minus sive earum substantiales pfectioes et specificas. Hoc dicitur quare melius inter species quam iter individua speciei vni? Dicit autem quod species habet gradus certales et theologicos et quibus constat eorum definitiones: et sunt tales vna est pfectioes et specificas. Individua autem non possunt infra vnam species habere gradus nisi homogeneos: cum omnia vires species sint vires rationes: et tales gradus repugnant substantie que sunt eos consistit in individuibus. Tertia dis. si vna species

est magis substantia & alia sicut est magis perfecta. **C** Dicitur autem quod non videretur quod tota ratio diffinitu generis salutis in qualibet specie: et id habet eodem gradus & homogeneos equum: et si illus non est magis, scilicet minus in substantia. **C** Quarta dis. quia sicut homo est perfectissimum animalium ita angelus videtur esse perfectissima substantiarum creaturarum que sunt in predicamento substantiae: et tamen una substantia non esset perfectio: alia nisi ratione substantiae perfectius participaret. **C** Dicunt autem quod una substantia sit posterior alia: non enim in quaestione est substantia sed ratione differentiarum que sunt diversarum rationum: quod oia que sunt in aliquo genere sunt idem in illo & ideo equalia: cum inequalitas sit opposita relationi fundata super unum. **C** Sed remanet dis. quare dicit quod substantia est a substantia sicut magis & minus. **C** Dicunt autem quod si per unum comparant primam substantiam ad secundam sicut magis & minus nec hic illud videatur excludere.

**D**ecimus octauus passus est. **Q** uadrupliciter propria substantiae esse videtur: quod cum sit una & idem numero est contrariorum susceptuum: et in aliis: sicut: non habebit quisque per se per se. **i.e.** de quo dicit instantias. **c.** codice. Et contra istud dicitur ipse ibidem inducit duas instantias. Quarum prima est de oratione que una et eadem in multis quibus est uera & quibus falsa sicut istas. sed est: ipso sedente est uera: ipso surgere est falsa. Secunda instantia est de uera. **i.e.** de opere. ut si quis opinetur sicut: sedere: quod ipso sedente est uera, et eo surgente est falsa. Dicit autem Ari. soluens istas instantias quod prius substantia est ut sit sicut sui mutatione susceptibilis contrariorum. opinio autem et oratio non sicut sui mutatione susceptibilis sicut talia contraria sed per mutationem factaz in re extra cum transire de sessione ad statum. **C** Tercera isti passum instantia quod quadrupliciter. Primo quod contraria theologi ponunt quod qualitas est immediatum susceptibilem accidentem sensibiliu: sicut in diuina eucharistia ponunt spes rem: ueritas esse in qualitate sicut in subiecto: et sic qualitas in ipsa eucharistia erit susceptibilis contrariorum qualitatum. **C** Secundo quod communiter ponunt philosophi quod subiectum immediatum color est superficies cuius per ipsum est primo loco colorari sicut peripateticos: et consuat quod ipsa transire de contrario ad contrarium cum tam non sit substantia. **C** Tertio quod potentia intellectuam non ponunt esse substantiam & tam non constat quod transire eadem numero ab una opere contraria ad aliud. **C** Quarto quia potentia uoluntatis ponunt qualitatem: et tam non constat quod transire de insuffia ad insuffia. **C** Ad primum quod qui vult hanc proprietatem seruare habet tenere quod qualitates contrarie immediate informant substantiam sicut qualitas ipsa: et ideo illi qui hoc tenent in theologia denunciant ab ipsa Ari. philosophia. **C** Ad secundum quod oportet sicut istos exponere isti passum quod albedo & superficies sunt immediate in eodem corpore sicut in subiecto: sicut tam non accidens dominat aliud propter identitatem subiecti et ordinem ipsorum circa illud. **C** Ad tertium quod aliis videtur esse determinatio ista ex verbis Ari. quod potentia intellectuam sit substantia: quare sic se habet intellectus ad talia dicit. **E**t per idem de uoluntate patet quod non sit qualitas. **C** Hoc oritur dis. quod in eadem albedine fundatur similitudo et dissimilitudo ad idem successione: et in eadem qualitate equalitas et inqualitas. **C** Dicitur autem quod interius istius passus est de contrariis absolutis non respectuibus que simul in eodem esse possunt per comparisonem ad diversa. **E**t ideo superius statuit negavit magnitudinem et parvum multum et paucum esse con-

traria modo quo nunc intendit.

**XVII<sup>9</sup>**, passus est. **Q** uod ab eo quod res est uel citetur uera aut falsa esse: non in eo quod ipsa captabilis sit contraria. **c.** codice. Et istud dictum ipse inducit ad ostendendum quod oratio non suscipit contraria nec opere. **c.** nullum: inquit: passio facta sit in eis. Ex quo dicitur elicitur duo philosophica documenta. **C** Primus est quod ad ueritatem propositionis requiri esse rei: quia dicit quod ab eo quod res est dicit oratio uera. **C** Secundus do. quod ad falsitatem propositionis sufficit non esse rei: quod dicit quod ab eo quod non est res dicit oratio falsa. **C** Sed contra hoc quod dicit quod oratio non suscipit contraria instauratur quadrupliciter. **P**rimo quod transit a contradictione in contradictionem non potest intelligi sine mutatione: et ideo mutatione est de contrario in contrarium et ipse hic negat orationem et opere esse ueritatem sed sola rem que transit de ueritate ad falsitatem aut eodem modo. **C** Secundo quod cum ueritas sit adequatio rei ad intellectum et coenire so quod mutatione rei oratio transit de ueritate ad falsitatem tunc transit de adequatione ad inequationem que sunt contraria. **C** Tertio quod ideo propositionis uera habet conformitatem ad suum obiectum et uia falsa disformitatem et sic transiens de ueritate ad falsitatem transit de conformitate ad disformitatem que sunt contraria. **C** Quartus quod ueritas et falsitas sicut se videntur esse contraria: et ideo non videtur intelligibile quod eadem oratio uel opere trahatur de ueritate ad falsitatem sine successiva contrario susceptione. **C** Rendetur ad uia ista quod non potest negari quin transire oratione uel opere mutatione rei supius exemplificare de ueritate ad falsitatem eodem modo fiat in ea mutatione respectu conformatis et disformatis et per consequens ueritatis et falsitatis que consistunt in hac conformitate et disformitate: tunc non est ibi aliqua contrarietas absoluta: tunc ista sola: ut patitur Ari. intendit hic euntare. **C** Sed oritur dis. si ad ueritatem propositionis requiri entitas est minor. **C** Dicunt autem quod si quod cum ens et uerum pertinet sicut principia prime philosophie. **i.e.** metaphysicae de non ente non potest formari aliqua entitas simpliciter. **C** Secunda dis. est si ad ueritatem propositionis requiri esse terminorum. **C** Dicunt autem quod sic esse essentia quia omnis ueritas coplera dependet essentialiter a suis terminis sicut omnis habitudo a suis extremis: termini autem identres: in nullo differunt a suo esse essentia. **C** Tertia dis. si ad ueritatem propositionis requiri terminorum existentia. **C** Dicitur autem quod non quod propositionis est simpliciter necessaria: quia cum omnium terminorum creatorum existentia sit contingens: et sublatu omnini contingente remanet quod est necessarium et per consequens ueritas necessaria sine tali existentia remanet: ut quod est termini est maius sua parte: non existente toto uel parte. **C** Quarta dis. si ad ueritatem propositionis contingens requiratur existentia terminorum. **C** Dicunt autem quod sic: quia nulla potest esse contingencia nisi in actuali existentia: cum omnia in potentia sint necessario copossibilia. **E**t ideo contingens propositionis uerificari non potest nisi existentibus terminis suis: et de talibus hic loquens Ari. que mutari posse dicit quod ab eo quod res est non potest. **C** Sed remanet dis. quod de non ente potest formari uera propositionis: ut cum dicit: quod non ens dicit entem: et simili quod non est ens est nihil: et sic non videtur quod ad ueritatem propositionis requiri entitas terminorum. **C** Dicitur autem quod ista non est ueritas simpliciter sed sicut triplex: sicut omnis ueritas formata de hoie mortis aut de ente prohibito. **C** Secunda dis. est si ad ueritatem

## Predicamenta

III.

III.

propositionis que formatur de deo requirat existentia terminorum: cum omnes ille sint necessarie ad intra. **Dicitur** autem quod sicut etiam que sunt in deo formaliter sunt necessarie esse et necessarie existere. **Tertia** dif. cu[m] in creaturis omnia sunt contingencia quomodo possunt ibi formari propositiones necessarie de quibus sunt dicti quod ad ueritatem earum non requiriatur existentia terminorum. **Dicitur** autem quod in omnibus alia a prima causa sunt contingencia quantum ad summe existentia: non tamen quantum ad esse entia de quo formatur incommutabiles ueritates: ut alibi patet. **Quarta** dif. si ad ueritatem propositionum regatur existentia habitudinum: unius termini ad aliud plus quam existentia terminorum. **Dicitur** autem quod in propositionibus necessariis circa creatura sicut non requirit existentia terminorum: ita nec habitudinem. In contingentiis sicut non requirit existentia terminorum ita existentia habitudinum: alioquin ista esset uera homo est assimilis utroque termino existente.

**Vicesimus passus** est quod qualitas aliud est discretum. **C**tertio. Et istud aliud substantiatur in neutro genere: ut intelligat alia res est continua et alia discreta. aut subintelligitur hic aliud. scilicet genus subalternum est continuum et aliud discretum: vel magis proprie: aliud membrum divisionis est continuum et aliud discretum: ut sicut substantia immediate dividitur per differentias corporei et incorporei: sic qualitas dividitur per differentias continua et discreti. Et ista duo membra declarant postea determinat quod quantitas continua est cuius partes ad aliquem communem terminum copulatur: sicut partes linea ad punctum et superficie ad lineam. Et qualitas discreta est cuius partes non terminantur ad aliquem communem terminum: sicut quinque et quinque non terminantur ad decem: sed semper discreta remanet. **Sed** ex iuris difficultas si iste differentie qualitatis. scilicet continua et discreti sunt eius differentie essentialis et quiditative. **Dicunt** autem quod non sed per ipsas circumloquimur illas que sunt quiditative sicut circa hominem bipes. Istud tamen non videtur ualere quia tamen nulla inuenire differtia quiditative quia de ipsa idem dicatur: sicut de corporeo et incorporeo aliqui dicere non uerentur. Ideo videtur quod sint quiditative quia continuum et discretum non inueniuntur in quo alio genere possint ponendi nec per quas differentias ista duo genera qualitatibus possint constiui. **Secunda** dif. si ratio continua est ut hic accipitur est absolute vel relativa. **Dicitur** quod non videtur absolute sed respectiva quia omnis continua intelligitur ad aliud cum continuum sit alienum continuum. Et confirmatur quia sicut continua qualitas est: ut hic dicitur: eius partes copulantur ad aliquem terminum communem: ita partibus copulatio est continua et talis copulatio non potest ad se concepi. **Tertia** difficultas si ratio discretionis ut hic est sumpta est respectiva vel absolute. **Dicitur** quod non videtur ita pure absolute sed respectiva: quia omne discretum est ab alio discreto sicut etiam distinctum: et ideo sicut distinctio est respectiva ita videtur discretionis ista. Et confirmatur quia discretionis omnis dicit aliquem discretorum sequestrationem vel separationem quorum ratio ad aliud est concepta. **Quarta** dif. difficultas est si ex hoc quod iste differentie sunt respectivae potest inferri quod hoc predicamentum sit respectuum. **Dicitur** autem quod sic supposito quod sint in eo quiditative quia predicamentum absolute non potest habe-

re species respectivas et per consequens nec differentes illarum specierum constitutivas cum omnia sint continua ad se que sunt in absolute predicamento. **C**esta autem sententia quadrupliciter confirmatur. Primum quia nullum absolutum potest fundari in respectivo: cum fundamentum sit absolutius fundato: quae species autem continua fundatur in respectu enim dicitur actio longa et continua: cum actionis ratio ut nunc supponitur sit relativa: quod autem ipsa sit formaliter continua patet: quia eius partes terminantur ad communem terminum sicut temporis. **Secundum** quia omnis forma que per motum acquiritur habet in se continuatatem quantum ad suum fieri: cum habeat partes ad invicem continuatas: sed ubi est forma que per motum localem acquiritur: ergo habet in se continuam quantitatem cum tamen ibi sit purus respectus. **Tertium** quia albedo dividitur ad divisionem corporis: aut separata per suam quantitatem: dividitur autem simul eius similitudo cum partes sint similes post divisionem: cuiusque quibus aliquando assimilabatur: et sic est dare unum numerum similitudinum: et tamen non poterit esse absolute talis quantitas puta numerus er que fundatur in similitudinibus cum talia numerata sint respectiva. **Quarto** quia sicut numerantur quatuor homines ita numeratur decem paternitates in generale relatione: sicut illi in substantia: Et ideo denarius fundatus in illis paternitatibus non potest esse quid absolute sed respectuum: sicut assumptum medium: nullum autem genus absolute potest habere aliquam speciem respectuum. **Sed** oritur dif. quoniam istud predicamentum potest intelligi respectuum cum sit contra relationem distinctum. **Dicitur** autem quod in plurim se habet respectus quod relatio: quod sex ultima predicatione metra coiter ponunt nunc respectua: et tamen illo modo qualitas est respectus non relatio. Quia tamen communiter ponunt oves istud predicamentum absolute et non in merito id loquendum est ut plures. Et alibi profundi est hoc investigandum.

**Vicesimus primus passus** est quod qualitas discreta est ut numerus vel oratio. **C**odet. Et probat primo quod numerus sit qualitas discreta quia partes eius ut tria et septem: ad nullum terminum communem copulantur: sed semper distincta: inquit: sunt et separata. Secundo probat quod ovis sit qualitas: quod mensuratur syllaba brevis et longa ut oratio cuiusque prolatam: et quod sit discreta qualitas probat quod ad nullum terminum communem eius particule terminantur. Ex quo processu elicimus quatuor philosophica documenta. **Primum** est quod omne quod mensuratur sed brevis et longum est in genere qualitatis: et hic probat orationem esse in illo genere quod ipsa et eius dictio mensuratur breuitate et longitudine. **Secundum** documentum est quod ovis quod mensuratur secundum latum et strictum inquantum tale est in genere qualitatis: quod sicut longitudine et breuitas pertinent ad qualitatem ita latitudo et strictitas: et longitudine et latitudo sunt contradicientes dimensiones. **Tertium** do. quod omne quod mensuratur secundum magnitudinem et parvum inquantum sunt de essentia brevis et longi. **Quartum** documentum est quod omne mensuratum secundum multum et paucum est quantitas quia intranea sunt qualitatibus ista sicut illa contraria. **C**istis autem permisimus elicimus quatuor conclusiones. **Prima** est quod populus est in genere quantitatis sicut oratio: quod mensuratur ut paucus et multis: ut exercit. **Secunda** conclusio quod acerius est in eadem

genere: qm̄ mēsuratur parvus vel magnus sicut ipsa  
ō. Tertia p̄clusio est q̄ via est in eodē genere qm̄  
mēsurat b̄:enis et longa. Quarta cōclusio q̄ ciu-  
tas est ibidē q̄ mēsurata lata et stricta. Sed oris  
dif. q̄ oratio est vox cōntialiter: cū vox sit genus po-  
sitūm eius diffinitione et vox est cōntialiter sonus.  
P̄t idem et sonus est qualitas sicut obiecta cetero-  
rum sensibiliū particuliū ab auditu: et ideo nō videt  
oratio de genere quātitatis. Dicis aut q̄ sic acer-  
vus aut populus materialiter cōtinēt substātia et for-  
maliter quo ad numerū sunt quātitates quēadmo-  
dū corpus dicis de genere quātitatis finitūm di-  
mensionē. Et ita videt q̄ partes orationis materia-  
liter sumptue sunt qualitates q̄uis ipsa formaliter  
sit quātitas. s. finitū longitudinē et breuitatē. Sed a  
dif. si oratio in scripto est ita in genere quātitatis si-  
cū illa que est in sermone plato. Dicis aut q̄ ita  
videt eadē rōne: q̄ mēsurat b̄:enis et lōga: et tñ p̄stat  
q̄ ipse littere ex quib⁹ materialiter cōstat sunt de ge-  
nere quātitatis. Si vō accipias color: cū figura est  
de genere qualitatē, aut est de genere substātia ut  
totū est incastrū: et cōsimiliter illa que in uoce est po-  
test ponī. Tertiad. est si oīo in mēte est in isto ge-  
nere. Dicis aut q̄ sic: q̄ sicut vna locutio sermo-  
cinialis p̄t dici b̄:enis aut lōga: ita vna locutio mē-  
talisa que cōmuniciter ipsam cōmicit. Et sic eadēz  
rōne quātitas discerat: et tñ cōstat q̄ oēs actus stelli-  
gēdi et quib⁹ integratur vna locutio sunt qualitates.  
Quarta dif. q̄ in oratione plata nō videtur attē  
di lōgitudo: nisi aut finitū multitudinē partū: puta lit-  
terarū: syllabarū et dictionū: aut finitū diuinatitātē p-  
lationis ipsarū. Si p̄mo modo tunc istud prinet ad  
numerū si qui est alia spēs istius quātitatis. Si aut se  
cū dō modo tunc istud prinet ad quātitatē cōtinuā fini  
quā p̄trahitur accēptē cniuslibet uocalis vel bremia  
tur. T̄ icteur aut q̄ quātitas orationis videt par-  
tim cōstare ex multitudine quantū ad numerū par-  
tū: et partim ex cōtinuitate quantū ad cuiuslibet p-  
lationis finū cōtinuū. Sed remaneat dif. quare  
Alii posunt hic orationē specie quātitatis distingue-  
cōtra numerū si eius quātitas discreta nō est nisi mlti-  
tudo. Dicunt aut q̄ erubitione. i. positio exēplorū nō est accipienda a philosophis pro regla aut pro  
conclusionē intēta. Aut q̄ p̄mo exemplificat de nu-  
mero abstracto et de oratione in p̄creto sicut magis  
pater in oratione scripta cuius longitudo cōsistit in  
magnitudine et latitudine litterarū. Secunda dif.  
quare dicit q̄ partes quātitatis discrete nō sunt co-  
pulate ad terminū cōmūne euz oēs littere orationis  
sunt copulate ad finē ultime sive in scripto sive in pla-  
tione. Dicunt aut q̄ talis copulatio nō fit b̄z idē-  
titatē: qualis requiritur in cōtinuū ut extrema sint  
idez: sed finitū simultatē fit talis copulatio ut extrema sint  
simul et talis est cōtinuoz. Tertia diffi. quare  
dicis q̄ partes quātitatis cōtinue copulātur ad ter-  
minū cōmūne cō habere terminū sit oīs quātitatis  
finite sive cōtinue sive discrete. Dicunt autē q̄  
partes quātitatis discrete quilibet habet suū p̄priū  
terminū ut pater in ordine: et ideo nō habet vnu cō-  
mūne terminū: partes autē quātitatis continue hñc  
terminū cōmūne quia nulla terminatur nisi in fine  
cōmūni omniū ut pater in partibus linee alioquin si  
citra terminarentur iam nō essent cōtinue sed cōti-  
gue. Quarta dif. quia cū eadē sit diffinitio quāti-  
tatis finite et infinite pro eo q̄ finitū et infinitū nō  
diversificat essentiā, hec autē diffinitio cōtinuum vide-

**tur infinita quantitate repugnare cu*m* ibi nullus sit terminus ad quæ tales partes copularètur.** **Dicitur autem quod non intendebat hic diffinire quiditatue sed tem notificare quantitatem finitam.**

**N**icesimus secundus passus est  
quod continuit est: id est continua quantitas ut linea: superficies: corpus. Amplius autem preter hec locus et tempus.  
et eodem. Et probat per ordinem postea singula istorum  
esse quantitates continuae. Primo de linea quia eius  
partes copulatur ad unum communem terminum. s. ad  
punctum. Secundo de superficie quia eius partes ter-  
minantur ad lineam. Tertio de corpore cuius partes co-  
pulatur ad superficiem. Quarto de tempore quia sensus  
et praeteritum copulatur ad futurum. Quinto de loco ga-  
cum singule partes loci obtineant singulas corporis  
particulas et eodem modo ad eundem terminum copulatur  
partes loci et corporis partes. Sed contra hec di-  
cta instatur quadrupliciter. Primum quod linea circula-  
ris non habet aliquem punctum ad quem eius particule  
terminentur alioquin non esset circularis. Secundo  
quod superficies corporis speciei non habet illarum linearum  
ad quam terminantur eius partes alioquin non esset una  
superficies tantum. Tertio quod praeteritum tempus et sensus  
continuantur cum futuro siue praeteritum cum presenti et sic non  
terminantur ad ipsum cum terminus discontinuet quantum.  
Quarto quod corporis partes terminantur ad  
superficie, et locus cum suis superficies non potest ad superficies  
terminari. Et confirmatur quod sicut corpus speciem  
habet unam superficiem ita locus continens ipsum: et sic  
illa nullum habet terminum. Ad primum quod in ista dif-  
initione qua dicitur continua est cuius partes ad ali-  
quem terminum communem copulatur: istud verbum copula-  
tur: dicit aptitudinem et non actum: sicut cum supra fuit dic-  
tum quod genus definitur quod predicitur de pluri-  
bus differentiis specie: cum linea circularis nullum ha-  
beat terminum actu. Ad secundum quod non habeat  
taliter lineam in actu bene tamquam in potestate. Si istud non  
viderit sufficiere quod in qualibet linea isto modo sunt  
infinita puncta. s. in potestate: et respectu cuiuslibet est  
terminus per se. Dicitur autem quod respectu cuiuslibet  
potest in actu dici partes precedentes ad ipsum termina-  
ti ratione eadem. Ad tertium quod sicut in linea sunt infinita  
puncta ita in tpe sunt infinita istud respectu quoque per  
intelligi tempus terminari quoniam non terminat sicut non  
finis tempus unus. Ad quartum quod hic videtur magis  
loqui Ari de loco accipiendo pro loco spatium occupa-  
tum a superficie corporis ambientis: quod hic distinguunt lo-  
cum atra superficie iter species continet quantitatis. Et iterum  
dicit eundem esse terminum corporis et loci: et in terminus  
corporis est superficies que non est terminus superficie  
corporis ambientis sed corporis istius. Et dicit quod singu-  
le partes loci obtinent singulas partes corporis et eco-  
nuero. Si ergo dif. quare ponit corpus esse quantitatem  
cum sit species subalterna substantiae. Dicit autem quod hic  
accipitur corpus equiuoco pro ipsa trina dimicione  
et non pro substantia corporis.

**N**icesimustertius passus est <sup>q; q;</sup> <sub>daz</sub> q̄stitates p̄stārēr partib<sup>h</sup> h̄ntib<sup>b</sup> ad iuicē positionē: et quēdā ex nō h̄ntib<sup>b</sup> positionē. Et p̄mō ostēdit q̄ linee particule h̄nt tālē positionē que sunt sitē alicubi in linea: id ē dī de particulis plani. i. sufficiet. Et idē dicit de soliditate. i. corporo: et de loco. Deinde p̄ndit q̄ partes numeri nō sūt sitē ad iuicē nec q̄ epis partes q̄ nō p̄manēt: nec q̄d̄is partes q̄ trāseantur. vñ

dicit quod semel dicti est amplius resumti non potest. c. eodem. Et quo dicto accipit do. et eadem oratio numero nunquam iterari potest: quod semel dictum est amplius resumti non potest. Sed oportet dicere si ista diuisio haec quantitatibus quae ponit hic est in differenteras clementias. Dicunt autem quod non videtur: quia dividitur in continuum et discretum sit premissa ista non continetur sub aliqua illarum sicut divisiones essentiales in eadem generale semper sunt subalterne. Et istud declarat quia sub haec quantitate continetur utrumque istorum membrorum: quia partes corporis sunt sive et non temporis. et aliud membrum non sit pars partium complectitur omnem haec quantitatem discretam. Secunda dicitur si divisione haec quantitatis in permanente et successiva quia hic supponit Christus est essentialis. Et dicit quod non: quod non subordinatur alterius membrorum prime divisionis cum aliqua haec quantitas continua sit permanens ut linea et alia successiva ut tempus. Et iterum quedam discreta permanens ut numerus: quandoam successiva ut oratio. Tertia dicitur si ista situatio quia dicuntur partes haec quantitatis sive alicubi pertinente ad predicationem situs. Dicunt autem secundum subtiliter doctorem quod quicquid est situatio que dicit ordinem partium in toto ut quod collum sit inter caput et humeros: et nasus inter os et duos oculos: et ista dicitur pertinere ad genus haec quantitatis. Et alia situatio est que dicit ordines partium in loco: secundum quam dicitur quis iacere et sedere et ista pertinet ad illud predicationem quod dicitur situs. et de prima situacione videtur ista prima locutio quare pertinet ad haec quantitatis genus. Quarta dicitur si iste ordo partium in toto differt ab ipsa definitione. Dicunt autem quod continentes non est nisi copulatio partium ad iniunctionem ad unum terminum communem secundum divisionem hie datam. Et id cum talis partium copulatio non sit nisi quandoam ipsarum coordinatio videtur idcirco ista situatio in continuatione: non quicunque sed haec quantitatis permanent: antea quod propinquia.

**Vicesimus quartus passus est** prius haec quantitates he sole sunt que dicte sunt. Alio autem omnes secundum accidens. c. eodem. Et si dicatur que sunt iste que dicte sunt. Dicunt quod quinque species haec quantitatis continentes. sive linea: superficies: corporis: locus et tempus: et due species haec quantitatis discrete: ut numerus et oratio. Et post istas adiungit illas quae vocantur haec quantitates per accidens. Quarta prima est enim dicitur multum albitorum: id est multa albedo. et dicitur quod non est quarta albedo nisi ratione superficie: quarta enim: ait: superficies fuerit enim albitorum esse dicenda. Secunda est enim dicitur actio longa: et dicitur quod non est longa nisi quia tempus longum. Tertia est enim motus sit multus et huius ratione non reddit viam habeat. Sed oportet dicere si ista que hic dicuntur per accidens reducuntur ad aliquam illarum que dicte sunt per se. Dicunt autem quod sic necessario: alioquin si non reducerentur ad verum talia non erent per accidens: cuius omnes per accidens ad verum reducuntur. Et ideo dicitur quod albedo est quarta per superficiem. et actio quarta per tempus. Secunda dicitur si motus qui ponit haec quantitatis per accidens potest reduci ad tempus. Dicunt autem quod non quod si motus non est quartus nisi per tempus: tunc ad majoritatem motus sequeretur majoritas temporis: et sic maior tempore moueretur ipsum mobile et alii celi. Et iterum videamus quod maior motus potest fieri in minori tempore ex uelocitate. Tertia dicitur si haec quantitas motus potest reduci ad haec quantitatem magnitudinis: puta ratione lineae: superficie: aut corporis. Dicunt autem quod non quia maiorem motum pingit fieri in minori magnitudine et mi-

nor in majori potest in alteratione et etiam in ablatione: cum sit maior motus minime stelle quam spere solis. Et confirmatur quia a quantitate permanente non posset motus esse successus quamvis. Quarta dicitur cum motus non sit quantum aliqua tali quantitate per accidens quare non ponitur genus. sive in genere quantitatis per se: sicut illa: sive linea: superficies: et alia que ponuntur quantitates per se. Dicunt quod non appareat nihil ratio aliqua quare non: quod motus secundum naturam suam propriam est successus: sive quod omnes eius particule terminantur ad unum terminum communem qui est mutatus esse sicut instans in recte aut puncto in linea. Sed oportet dicere quid tunc dicatur ad exemplum huius. Dicunt autem quod cum duplex fuerit de motu opinio una: sive forma fluentis: et alia quod fluvius forme: ipse hic loquuntur per primam opem: et sic ipsa forma fluentis non est continua nisi per tales fluentes. fluvius autem ipse est clementialiter quemdam successus cuius omnes partes sunt copulatae ad ultimum mutatum esse: et ideo talis fluvius secundum se est continua.

**Vicesimus quintus passus est** quantitate nihil est continua ut bicubito et tricubito. eodem. Et contra istud ipse ponit duas instantias. Quarum prima est de multis et paucis circa haec quantitatem discretam: et de magno et parvo circa continuam. Et ista instantia soluit dupliciter. Primo ostendit quod magnum et parvum multum et paucum sunt haec quantitates. Nam ad aliud: quod probat quod mons dicuntur parvus respectu montis multum magni. Et rursus in vicino dicuntur pauci homines in respectu cunctatis cum sit hic magis multudo. Et ideo cum talia opposita sic dicantur non sunt absolute haec quantitates sed ad aliud. Secundo solvit instantiam quod dato quod iste est clementia haec quantitates non habent tamen contrarietatem. Et ostendit tripliciter. Primo quod contraria eidem inservient non pestilent: magnum autem et parvum eidem inservient per comparationem ad diversa: ergo non sunt contraria absoluta. Secundo quod substantia sit susceptibilis contrariorum non tamen simul. Tertio quod id est clementia substantia contrarii similitudinis magni et parvi. Secunda instantia quae ponit est quod circa locum marinem videtur contrarietas haec quantitatis: sicut sursum et deorsum: quod dicunt nonnulli philosophi quod locum deorsum contraria loco sursum: et quod locus qui est in medio: et terra multum habet instantias ad terminos mundi: id est ad polos. Et isti sive philosophi diffiniunt contraria que marinem a se distingueant sub codice genere: et ista instantia dimittit insolitam. Sed oportet dicere quare non solvit haec instantia cum oppositum teneat. Dicitur autem quod satius videtur soluta ex precedentibus: quod sursum et deorsum non sunt contraria sicut haec sunt contraria absoluta: quod id est per comparationem ad diversa potest simul esse sursum et deorsum sicut sunt dicti circa magnum et parvum. Secunda dicitur si ipse admittit haec contraria definitionem cum non impugnet eam. Dicunt quod secundum premissa non potest ea admittere: quod tunc poneret contrarietatem in origine genere quod negavit: cum in omni genere sint aliqua que marinem sibi distingueant: et ideo videtur sufficiens diffinitione. Tertia dicitur quod est ad dendrum ad istam diffinitionem sit sufficiens. Dicunt autem quod in susceptibili codice inservient viceversa: et sic excludunt iste contrarietas que dicte sunt respectivae que sunt in habitu ad diversa. Quarta dicitur quod tunc sunt contraria clementia et iter formas sunt instantiales que sunt termini generationis et corruptionis: et in codice susceptibili viceversa: sive in eadem materia neminem

**C** Erqua hic magis stricte sumit contrarietatem ideo ista vice situdo est intelligenda cum permissione formarum: qualis non est in substantialibus summa premissa. **C** Intelligentiam tamē est quod ex hoc quod hic dicit de locatione terre intermedia summa distantia ad mūndi terminos: potuit ratio accipi illoꝝ qui posuerūt formam litter locū cuiuslibet assignari summa distantia et proximitatem ad polos mundi.

**Vigesimus sextus passus** est quod non videtur qualitas suscipere magis et minus sicut explicatur de bicubito et numero. c. eodem. **C** Sed oꝝ diff. si quilibet numerus ut binarius et ternari et sic in aliis procedendo differt species ab alio. **C** Dicunt autem quod sicut dissimilatōnd p̄d est ēst nō ēst inter qualitates species differētes ita nec ēqualitas nisi sicut qualitates species differētes. Unius ratio est quia in ēqualitate est relatio disquisitante que nō cōsurgit in ter eiusdem rōnis extrema. **C** Secunda dif. si bicubitus et tricubitus et sic de alijs semper differēt species in continuā qualitate sicut numeri in discreta. **C** Dicitur autem quod sicut: si talia sicut numeri sunt ēqualia et in ēqualitate ut pariter arguit qualitates distinctas species. **C** Tertia dif. si oꝝ pars sive aliquota sive nō aliquota differēt species a suo toto. **C** Dicunt autem quod sicut in genere qualitatibus quās quādoꝝ sine vniuersitate rationis in alio genere ut duplū et dimidiū: aque aut coloris: et se quādoꝝ posito n̄l ablato semper mutat species qualitatibus quia extrema ēnequalitas. **C** Quarta diff. cultas est si in speciebus utrinque qualitas est percussus in infinitū. **C** Dicunt autem quod tamē opp. isto modo: quia dum continuū in infinitū est divisibile et divisione talium numerū augmentatur sed cōtinuitas diminuit: et sicut ex parte numeri semper species major et ex parte cōtinuiti semper minor fit.

**Vigesimus septimus passus** est quod maxime propriū qualitatis est equale ut ēnequale dici. Et istud declarat in singulis qualitatibus spēbūs iam dicitur. c. eodem. **C** Sed contra hoc p̄prīmū instat quadrupliciter. Primo quia substantia spiritalis est perfectior corporali in genere substantie et magis perfectius semper est ēnequale īmpfectione minus perfecto. **C** Secundo quod albedo in genere qualitatis est perfectior nigredine sicut ēnequaliter participat lucē: et sicut ei ēnequalis circumscripta qualitate. **C** Tertio quod color intensus est ēnequalis colori remissio imperfectione et actualitate: et tū in eodē subiecto vñ nō habet plena de quantitate qd alius. **C** Quarto quod primū ens infinitū excedit omne ens limitatum et sicut ēnequale enī tamē sit sine tali qualitate. **C** Ad p̄mū quod illa ēnequalitas nō est attendēda summa quantitate molis de qua hic loquimur sed de ēnequalitate virtutis que est alterius rōnis ab ista de qua hic dicitur. Intendit. **C** Ad secundū quod talis ēnequalitas nō est extēnsa de qua hic est sermo sed intēnsa. **C** Ad tertium quod illa ēnequalitas est ēnequalitas gradū et ista de qua loquimur partū ad partes. **C** Ad quartū quod ēquale et ēnequale simpliciter sunt passio disiuncta quantitatis transcendētis que est communis ad quantitatem molis et virtutis et sic cōvenit deo. Ista tamen de qua hic loquimur est qualitas et ēnequalitas contracta ad qualitatē extēnsionis et multitudinis molis.

**Xviiij. passus** est iste quod ad aliqꝝ talia ipsum quod sunt alioꝝ dicuntur: vel quomodolibet aliter

ad aliud: sicut matus aliquo malus et duplū alienus duplū. c. 3. Et ista intendit esse diffinitionē relationis summa quod est p̄dicamentū. Et qua diffinitionē accipimus duo philosophica docūmenta. **C** Primum est quod h̄dīctio manifesta est ponere quod relatio sit ad nihil: quia aliud et nihil h̄dīct: et relatio ex suo p̄missū significato est ad aliud et ideo h̄dīct ei quod dicit ad nihil. **C** Secundū do. est quod h̄dīctio manifesta est ponere relationē possibile esse sine termino quod illud aliud ad quod dicit relatio est terminus eius: et ideo si nō haber terminū nō est ad aliud: et sic cum sit ad aliud quiditatē nō est ad nihil. **C** Et si dicas quid intendit cuꝝ dicit in ista diffinitione vel quomodolibet alter ad aliud: **C** Erponis cōmunicer quod relativa dicuntur aliud, i. genitū: vel quomodolibet alter ad aliud, i. quocunq; alio casu obliquo alio a genitū dicitur ad aliud. **C** Ad cuius evidentiā et declarationē est intelligentia quod quādoꝝ aliud p̄dicat de alio in recto nō est nota p̄dicationis relative ut cuꝝ dicit hoc esse illud in nominativo vel vocativo. Qui autem est p̄dicatio in quādoꝝ obliquō nō est nota relationis: ut cuꝝ dicit hoc est alienus in genitū: vel alius in dativo: vel ad aliquid in accusativo: vel ab aliquo in ablativo. Et ideo cuꝝ dirit hoc ipsum quod sunt aliorū dicunt: ibi aliud sit vel quomodolibet alter. i. ad aliud in quādoꝝ alio obliquo. **C** Intelligentiam tñ quod ex ista diffinitione sic declarata eliciuntur quatuor cōclusiones. Quārū prima est quod oꝝ pars refers ad suūtū quod est eius genitū. **C** Secunda cōclusio quod donū refers ad illud cui daf quia est illi dativū. **C** Tertia cōclusio est quod est ad finē refers ad ipsū: si nō accusative enim est ad iūsum. **C** Quarta cōclusio quod omne originātū refers ad suū originās quia est ab eo ablativū et p̄dicatio eiuslibet istoꝝ obliquō ut patuit est nota relationis. **C** Et p̄tra ista diffinitionē instat quadrupliciter. Primo quod p̄dicamentū substantie dicit absolute sicut cōntia et in speciebus dicit tota substantia includuor genitū. **C** Secundo quod qualitas dicit p̄dicamentū absolute et in albedo dicit margarite et cōntia in obliquo. **C** Tertio quod qualitas cōmunicer ponit absolute et tamē dicit qualitas corporis et substantie. **C** Quartio quod oia que sunt in vniuerso dicuntur aliquid vniuersi et sic omnia que sunt in vniuerso absolute essent relativa. **C** Ad primū quod cuꝝ substantia dicit alienus ut humanitas sive nō sub rōne humanitatis est eius sed inquantū ipsa humanitas est eius principiū constitutū cum hecēitate et subintellecta tali rōne respectiva dicitur humanitas eius. **C** Ad secundū quod albedo nō sub rōne quod albedo sed sub rōne accidētis que est respectiva dicit margarite. **C** Ad tertium quod subintelligit esse corporis in rōne mēsure vel forme que sunt respectiva: et talis respectus nō exprimat. **C** Ad quartū quod oia que sunt in vniuerso sunt relativa denominative nō quāditatē sed inquantū sunt vniuersi partes.

**Vigesimus nonus passus** est quod sicut sunt huiusmodi. i. talia qualia sunt duplū et dimidiū sunt ad aliud: et ponit exemplū de habitu et affectu disciplina et positione que omnia sunt alienius. c. eodem. **C** Sed oritur dicit de quo habitus hic loquitur. **C** Dicitur quod non ut videtur de eo qui est in genere qualitatis quia sub illo contineatur disciplina quam postea ponit: et ideo videtur loqui de habere quod est predicamentum: sicut habere induitū et armaturā. **C** Secunda difficultas ad

quid refertur affectus ut discatur alienus affectus. **C** Dicitur autem quod ad subiectum per modum inherens et ad obiectum illius affectionis per modum incidentis. **C** Tertia dif. ad quid refertur disciplina. **C** Dicif quod ad doctrinam sicut discipulus quod doctore: id posset etiam dici ad subiectum per modum informatus ut ad aliud. **C** Quarta dif. de qua positione hic loquitur cui dicit ipsam esse ad aliud. **C** Dicif quod de illa que dicit situs: quod hic exemplificat de sessione et statione id dicat quod sedere et stare non sunt positiones sed sunt distincta denominatione ab illis: sicut agere inquantum ab actione. **C** Sed remanet dif. quomodo hic reducit illa duo predicamenta, scilicet habitum et situm ad relationem contra regulam supius data quod diversorum generum et non subalternatim positorum diversorum sunt species et differentiae, et omnia ac singula predicamenta sunt genera desperata et non subalternatim posita. **C** Dicif autem quod ista diffinitio quam hic dat de ad aliqd est communis omni respectui. Et quod sermone predicamenta posteriora sunt relativa ut hic manifeste exemplificat de positione et habitu: ideo ista diffinitio oib[us] est communis. **C** Secunda dif. quod quib[us] est communis diffinitio et diffinitum et ideo cu[m] hic diffinitum predicamenti relationis ipsum videtur commune ad omnia alia. **C** Dicif quod id ista diffinitio sit predicamenti relationis non tamen propria sed sicut hoc est substantia animata sensibilis. Luius signum est quia respectus realis qui ponunt transcedentes: ut pote dependentia omnium aliorum ad primam causam et respectus qui sunt in ipsa prima causa qui non sunt in aliquo genere cause cadit sub ista diffinitione. **C** Si remanet dif. que est diffinitio propria istius predicamenti de quo nunc agit. **C** Dicif autem quod in diffinitione subiectis doctoris quod oporet apponit ad ista diffinitiones ut sit propria quod talia ad aliquid sunt intrinsecus aduenientia: quod de extrinsecis aduenientibus sumuntur alias per respectus intrinsecus aduenientes quosponit esse relationes. **C** Dicif quod illos qui innatim posse termino et fundamento: sicut similitudo vel equalitas: si tamen sint accidentia quod transcedentia non sunt talia eo quod non accidunt: de extrinsecis autem aduenientibus dicetur postea.

**T** riceamus passus est quod est strictas relationes: ut unus virtus et virtus videntur esse contraria sicut exemplificat de duplo et triplo. **C** Sed oritur dif. quod unus et virtus videntur esse contraria sicut sunt qualitates contrarie et non sicut relationes. **C** Dicif autem quod sicut absolutas sunt contraria ita et respectus fundati in eis, scilicet conformitas et diffinitas ad rectam rationem. **C** Secunda dif. quod disciplina et ignoratio non videntur esse contraria sed priuatinam. **C** Dicif autem quod hic accipit doctrinam pro uera opinione aut scientia et ignorantia pro opinione falsa. **C** Si remanet dif. quare non inducit equalitatem et inequalitatem similitudinem et dissimilitudinem que ad inuicem contrariantur directius in relatione. **C** Dicif autem quod talia insunt eidem respectu diversorum et talia contraria supra excludit a sua consideratione.

**T** riceamus primus passus est vi denus magis et minus relationis suscipit sicut sunt similes et ineqalies, cetero. **C** codice. Et adiungit quod non omnia relationia suscipiuntur magis et minus sicut duplex non dicitur alio magis duplex. **C** Dicif tamem communiter quod pre-

lationes non suscipiuntur magis et minus nisi ratione sunt fundamenti: et ideo ista proprietas non inest in aliis relationibus per se. **C** Sed contra istud arguitur quod duplificatur. Primum quod si non intendere respectus nisi extensione sunt fundamenti tunc fundamento equali permanente nunquam intentione fieret ipsius relationis. Nihil augere videmus quod codice fundamento in mobili permanente per augmentum aut diminutionem alterius istud sit magis ineqale. **C** Secundo quod videtur quod si duo calores sunt equales intentione quanto alter plus remittit tanto plus eius ineqalitas intenditur cum sit magis ineqale. **C** Tertio quod distatia que est respectus intentionis nihil ablato vel apposito ad extrema illius distatiae. Et si dicatur quod non est maior distatia intentionis sed maius extensio. Non valeret quod ista distatia non est in spacio sicut in subiecto sed in mobili et nullum accidentem extendit ultra suum subiectum. **C** Quartu[m] quod magis etiam dicitur appropinquare illud quod inest minus, et sic respectus appropinquationis non intenditur ibi finis intentione subiecti. **C** Ideo dico quod relationes per se videntur intendi et remitti sine intentione et remissione subiecti, et ista est intentione alterius. In hoc loco: quod sicut hic docetur de relatione ita supius negavit de quantitate et intendit quod multa numeri predicamenta intenduntur et remittuntur. **C** Et confirmat ista sententia quod cum calor perducatur per motum per hoc dicatur intendi et remitti: quod pars eiusdem rationis apponit infra partem: sicut in augmentatione pars extra partem: sed qualibet pars caloris docetur consistatur pars similitudinis: cu[m] omni alio non ente quilibet pars similis est: ergo eadem ratione intenditur similitudo quae causat caliditas vel albedo. **C** Sed oritur dif. si respectus ineqalitatis recipit magis et minus sicut respectus dissimilitudinis. **C** Dicitur autem quod non videatur: quod dissimilitudo non consistit in indistinctibili: respectus autem ineqalitatis in indistinctibili consistit: quod quocumque apposito equalib[us] vel quantumcumque deposito statim fit ineqalitas. **C** Secunda dif. quod si duo calores equaliter intenduntur cuilibet parte acquisite inerit equalitas non ad aliam partem: et ita sicut ex partibus calorum intentionis fit earum intentionis eadem ratione ex equalitatibus consequitur ipsas. **C** Dicitur autem quod equalitas unius partis non reddit in idem cu[m] equalitate totius sed remanet distincta: non sic autem de similitudine que coextendit albedini: respectus autem equalitatis: sicut et totalitatis: non est in qualibet parte.

**T** riceamus secundus passus est quod omnia relationia ad conuentientiam dicuntur: sicut seruus domini seruus eius et dominus servus eius: et idem de duplo et dimidio et maiore ac minore, cetero. **C** codice. Et ponit in eodem precilio quatuor notabilia ad declarandam istius passus materiam. **C** Quorum primum est quod ista conuentientia differt casu ita videlicet quod unius relationis dicitur ad aliud in uno casu et aliud conuentitur ad ipsum in alio casu: sicut disciplina dicitur disciplinati gentiue: et disciplinati dicitur non gentiue disciplina: sed disciplina ablativa disciplinata. **C** Secundum notabile est quod ad istam conuentientiam requiritur quod conuenientia assignatio exprimitur: ut cum ala sit alieuius si assignetur ad aliam non est conueniens assignatio quia multorum aliorum sunt sed ala dicatur alata ala. **C** Tertium notabile quod oporet fingere aliquoties nomina eo quod non sint ipsa: sicut remus cu[m] sit alieuius remus non conuenienter assignatur ad nam: cu[m] multe sint naues sine remis: sed remus dicatur factio nole rei remite remus: et ita caput

capitati caput et non animalis quod multa sunt: inquit alicia capita non habentia. **C**uartus notabile est quod si relativum ad quodlibet aliud quod sive ad suum oppositum significet; et ideo ad illud dicatur non pertinetur: sicut si seruus non assignetur domino sed homini aut bipedi. **C**In telligendum in est quod istis in eodem pectus insertus tales regulas amplius si convenienter assignentur ad illud aliud ad quod dicuntur sive relative: omnibus alius circumscripsis id est remotis: quecumque accidunt sunt relicto illo solo ad quod assignatum est semper ad ipsum dicuntur. Ex qua regula elicuntur a diversis due conclusiones diverse. **C**Prima est quod relatio terminatur et dicitur ad suum oppositum relativum et non ad absolutum: quia ad illud terminatur ad quod refers: et ad illud refers ad quod dicuntur circumscripsi omni alio: ut dicit regula ista et circumscripso omni alio a seruo propter seruientem adhuc dominum ad ipsum dicere. **C**Secunda conclusio quam alij dicunt est quod relationem terminatur ad oppositum sed ad absolutum fundatum oppositi: quod circumscripto omni respectu ab aliqua albedine adhuc alia est illi similis: sed non ista illi: hoc est quod alia albedo potest esse similis que est sine similitudine sive per possibile vel impossibile: quod habet conformitatem ad ipsam. **C**Sed remaneat dis. que istarum videtur esse magis de mete philosophi in loco isto. **C**Dicunt quod prima quod ista regula ipse ponit cum loquuntur de convertentia relationum. Et constat quod absolutum non dicitur ad convertentiam ut albedo non dicitur similitudinem albedo: sed non similitudinis similitudo.

**T**ricesimus tertius passus est quod videtur ad aliquid simul esse natura. **C**eodem. Et ipse istud exemplificat de duplo et dimidio quod cunctis duplum et dimidium est: et si duplum non est nec dimidium et si non dividitur nec duplum. **E**t quod dicto accipiunt duo philosophica doctrina. **C**Primum est quod quadruplicem aliquia duo ita se habent: quod uno posito ponitur reliquum et remoto uno removetur et reliquum et conuerso illa sunt simul natura: et ideo per hoc probatur relativa simul esse natura. **C**Secundum do. est quod omnia convertibilia sunt simul natura: quod illa sunt talia que ita se habent quod posito uno ponitur reliquum. **C**Sed contra hec docuit meta instans dupliciter. **P**rimo quod definitio prius natura videtur esse quod diffinitum: cum in diffinitione resolutatur definitum tanquam in suas partes elementales: et tunc uno istorum positio aut peremptio idcirco sequitur in alio: et conuerso. **C**Secundo quod subiectum et propria fatio convertitur: et non sunt simul natura: cum subiectum sit prius secundum naturam: sicut prius modus persistat peruenit secundum. **C**Id videtur esse dicendum quod ista docuit metas sunt magis argumenta: et quod ratio huiusmodi hic possita magis videtur probare simultatem durationis quam naturae. **N**isi forte dicatur quod illa que sunt sic ordinatae sunt ordinem naturae pro illo signo quo secundum naturam unum preuenit reliquum aliud non est: et sic pro tunc unum ponitur reliquo non secundum positio: et secundum negando perimitur alio ista coesset. **C**Intelligendum tamen quod antiqua communis expositio istius eius dicitur relativa sunt simul natura fuit: et simul naturali intelligentia. **I**stud tamen non valeat ut referatur solu ad intellectum quod ipse probat ista simultate quia posito uno ponitur reliquum et sublatu uno reliquo removetur: et tamen constat quod istud est uenire de relativa in rerum natura sicut in nostra intelligentia: ergo non solu in nostra intelligentia sed in rerum natura est intelligenda ista simultas quod eadem ratione utrobique deducitur. **C**Sed oritur dis. quod significat simultas ista relative oppositorum in rerum natura. **C**Dicunt autem

quod significat talem preerigentiam quod unum non preerigit aliud quod talis pererigentia arguit prius et posterius secundum naturam. **C**Secunda dis. quod significat ista similitas apud naturalem intelligentiam quam communiter posuit. **C**Dicunt quod inest naturaliter intellectui ut correlative ita intelligant ut unum alterum non preerigatur in intelligendo.

### Tricesimus quartus passus est

quod relativa posita se ponit et precepta se pimunt: **N**on est autem in tertio nisi quod se uniuersitate auferatur: tamen exemplificatur quod ipse supponit quod posta se ponit: quod dicit quod si duplum est dimidium est: et si seruum est dominus est. **C**Sed contra hanc regula ipse instans dupliciter. **P**rimo quod supposito quod scibile et scientia ad uniuersitatem referantur sublatu scibili auferuntur scientia: et tunc sublatu scientia non auferuntur scibile: ut exemplificatur de circuli quadratura que si est scibile scientia eius: inquit: non est. **E**t ad idem dicit quod in pluribus subsistentibus scientias recipimus. In paucis vero nullis hoc quis reperiit simili scientiam cum scibili esse. **E**t iterum dicit quod alicui sublatu auferuntur scientia et tamen remanet multa scibilia. **C**Secundo ipse instans de sensu et sensibili: quod cum ista sint relativa ut nunc supponit sensibile interemptu auferunt sensum: sensus autem sensibile non permittit. **E**t iterum adiungit quod cum sensibile sit circa corpus peremptio sensibili punit corpus: et cum sensus sit circa alicuius peremptio sensu non punit sensibile: sicut peremptio alicuius non punitur corpus. **E**t iterum additum quod sensus simul sit cum sensato alicuius sensibile ante ipsum sensatum: sicut ignis et aqua ex quibus animal constitutum ante sunt quod ipsam alicuius. **C**Sed oritur dis. si per istas duas instancias inesse sit hic intermixta regulaz data quod positio uno ponitur reliquum et peremptio uno perimitur reliquum. **C**Dicunt autem quod per hoc quod non soluitur hic istas instancias videretur dissentire: tamen quod hic loquitur dubitative: quod dicit videatur nec istud assentit melius videtur dicendum quod hic nihil determinavit. **C**Secunda dis. quid est hic sentiendum de scibili et scientia. **C**Dicunt autem quod argumenta huius demonstrant quod scibile potest existere in actu: dato quod actualis scientia non erat apud nostrum intellectum: Alioquin nullus intellectus de novo posset aliquid invenire. **C**Tertia dis. quid sentiendum est de sensibili et sensu. **C**Dicunt quod eodem modo: quod constat quod sensibilitas fuerit ante sensum causata secundum fidem et secundum rationem naturalem ut hinc legit puenit ordine nature sicut constitutio sensus. **E**t ideo in talibus non tenet regula quantum ad existentias. **C**Quarta dis. est quomodo potest saluari ista regula quod tantum est vulgata. **C**relativa posita se ponit et perempta se perimitur. **C**Dicunt quod respectus semper requirit terminum: et respectus actualis in actu: et appetitus dinialis in appetitudine: sicut visibilis est ad actuum ridiculus qui est in potentia: et sic sensibilitas et scibilitas ad actu sentiendi et sciendi in potentia: et sic ista regula non est uniuersaliter intelligenda quantum ad actuales existentias. **C**Sed remaneat dis. quia illa que sunt in pura potentia obiectiva sunt oinomina nihil: sicut scientia aie ante quod sit in alia causa: et sic cum sit scibile erit respectus ad nihil: et sic non ad aliquid quod est patitur enim est contradictione. **C**Dicunt quod si entia in tali potentia essent omnino nihil non posset negari. **C**Ende istud videretur demonstrare quod sint aliquid quodammodo.

### Tricesimus quintus passus est

quod haberetur questione utrum nulla substantia ad aliquid dicatur.

dicatur. Et dicit qd istud est nrum in primitis substatiis. s. qd nulla dici ad aliqd nec totu nec partes qd alius homo no dicit alicuius homo nec quoddam caput dicitur alicuius quoddam caput. Et idem dicit de pluribus sedis substantiis: sicut ho no dicitur alicuius ho aut bos: tam dicit qd in aliqd secundis substantiis habet dubitationem sicut caput dicitur alicuius caput et manus alicuius manus. Et subiungit illariue dicens. Si igitur sufficenter eorum que sunt ad aliqd diffinitio assignata est: aut nimis difficile aut impossibile est qd nulla substantia ad aliqd dicat. c. eod. C Sz oris difficultas quid est tenendum de qdno quam hic mouet. C Dicit qd dici ad aliqd pote dupliciter intelligi. Aut quidatim: aut denotatim. Et tunc manifestu est qd nulla substantia dici ad aliqd quiditatim cu sit quiditatim ad se: denotatiue aut bni: qd pstat qd ho denotatur pater a pinitate. C Sed a dis. qd fm istam distinctionem no esset magis difficultis ista questio in substantia qd in qualitate: qd nulla qualitas dici ad aliqd quiditatim cum sit ad se sicut substantia: qd est ad aliqd denotatur sicut albedo denotat similis in siluadine: et tn Atri. no ponderauit ista qdno circa qualitatim sed tn circa substantiam. C Dicit aut qd utrux sit absolu: tamen substantia est absolu: et magis independens et ideo in ea qd est magis ponderata. C Tertia dis. quare magis pcedit dici ad aliquid substantiam in parte qd in toto cu dici caput alicuius et non ho. C Dicit qd lz istud nomine caput sit ipsoitu substantiae: tam sunt impositum a respectu: ut videt: cuiusdam pminentie: et sic coedificat magis ce ad aliquid fm uocem: tam nihil obstat cu dicim' for. humanitatem: subintelligendo respectum nature ad suppositu in ratiode constitutum. C Quarta dis. qd ipse pcedit qd manus est ad aliqd: et tam non est ipossum istud nomine a respectu: sicut nec hoc nomine ho de quo negat. C Dicit aut qd impositions sunt ad placitum: tam manu significat organum qd fm se est respectuum: sicut instrumentu dici tur temp alicuius instrumentu. C Sed remanet difficultas quare negat istud totaliter sic de pma substantia cum hoc caput sit istius capitati caput sicut caput simpliciter capitati caput simpliciter. C Dicit aut qd no innenit ratio quare hoc caput no dicat huius capitati sicut in cõ: tam no dicit huius iquatum hoc sed in quantum caput et hec videt intentio eius in dato exemplo.

**Tricesimus sextus passus est** qd si est data sufficenter diffinitio relatuor: cu dictum est qd relativa sunt quecumq; hoc ipm qd sunt aliorum dicuntur: sed sunt: inquit: ad aliquid quib; hoc ipsum esse est ad aliquid quodammodo se hinc forte ptra hoc dicit. i. contra illud qd dictum est qd substantia est eoru que dicunt ad aliquid. c. eo. Et adiungit comparans hanc diffinitiõem ad illam que superius fuit data de ad aliqd: qd prior diffinitio sequitur ola relativa: no tam hoc est eis esse qd sunt ad aliquid qd ea ipsa que sunt aliorum dicuntur. Et qd dictis accipimus quatuor physica documeta. C Primus est qd in isto capitulo posuit Atri. duas de ad aliqd diffinitiões quasi uolens corrigerem pma per scdum: qd hoc sonat patet iste rex. ibi inuit pma fuisse insufficientem. C Secundus do. est qd pma est ista ad aliquid sunt illa quecumq; hoc ipsum qd sunt aliorum dicuntur: ita qd ista diffinitio data est per dici ad aliqd. C Tertius do. qd secunda dis. est ista ad aliquid sunt quib; hoc ipsum esse est ad

aliud se habere. vñ sicut pma diffinitio dat per dici ad aliud ita ista per ad aliud se habere. C Quartus do. qd istam diffinitionem prima no est quiditatua s; secunda: qd dici ad aliud est psequens. ad aliud vo se habere est antecedens: sic uere dici psupponit esse. Illa igit diffinitio est a posteriori que nunq; est quiditatua. Scda vo est quiditatua: qd relatio quiditatua est ad aliud habitudo: ideo dicit de pma diffinitione qd sequitur ola relativa: no tn hoc est eis ce qd ad aliud dicuntur. C Sed oritur dis. si pma diffinitio cu non sit quiditatua est adequata. C Dicit qd ipsa est univeralis: qd dicit qd psequitur ola relativa: no tn est puerillis fm eius intentione: qd lz o qd ad aliud se habet: ad aliud dicat: non tn o qd ad aliud dici ad aliud se habet: qd s. multa denotant per modum relatuorum: que fm suu esse sunt absolu: sicut caput aut manus cu dicunt alicuius. C Scda dis. qd cuz aliquid dici ad tale: qd non est tale: illa denotatio est falsa: et o qd uere dici ad aliquid: videat g; uere se habeat ad illud: et sic o qd dici ad aliud est uere ad aliquid: ac per hoc illa diffinitio adequata est sicut secunda. C Dicit aut qd lz denotatio ista no fiat sine respectu. tam talis respectus no significat tali noce quibus subintelligat. C Tertia dis. quare magis negat substantiam esse ad aliud quantum ad secundaz diffinitionem qd quo ad primam: C Dicit aut qd non est secundus s; substantia dici ad aliquid sub nolle proprio respectu subtilectro: et tam fieret inconveniens si substantia eet ad aliqd fm illud qd el' noce significat cum illud sit mere absolu. C Quarta dis. est si ex isto passu habetur qd relatio non possit immediate fundari supra substantiam qd nulla substantia se habet ad aliud. C Dicit aut qd bene accipit ad hoc apparet argumentum: qd si formaliter eet in eo relatio daret sibi sui effectu formaliter: qui est ad aliquid se habere: sicut o accidentis denotat sui subjectu. C Istud tn argumentum no demonstrat: qd lz paternitas ponat for maliter in potestia generativa: tn non denotat eam. C Intelligendu tam est qd ex ista dupliciti diffinitio relatuorum in relatuorum fm dici: et fm esse: qd diffinitio prima data est per dici: et secunda per ad aliud se habere: qd est relatuorum ec. Et iorelativa significata per pma diffinitionem sunt s; dici: et illa que sunt significa ta per secundam sunt s; e. C Sz oris dis. que sunt relativa fm esse et fm dici. C Dicitur aut qd relativa fm dici sunt illa que ex pmissa diffinitione fm se et significata sunt alterius generis: tam ppter subintelligendu respectu dicunt relativa: sicut fuit supra exemplificatus de capite et manu. Scdm aut esse sunt quodrum significata directe est in isto pdicamento: sicut equalitas et similitudo. C Scda dis. si alio modo pte distingui. C Dicitur aut qd sic: qd aliqua dicunt relativa denotatice extiseca a respectu qui est in alio: et talia sunt relativa fm diciunt: qdno sunt ad aliud: lz dicuntur ad aliud sicut dici de scibili respectu scientie. Scdm aut esse sunt que circumscripta o denominatione fm se sunt ad aliud: sicut dicitur de scia.

**Tricesimus septimus passus est** qd si quis aliquid eoz que sunt ad aliiquid diffinitive sciatur et illud ad qd dici diffinitive sciatur est. c. eo. Et istud ipse pbatur ibidez: qd si quis nouit aliquid qd est ad aliud nouit illud ad quod est: si enim: ait: non nouit ad quod se habet: nec si ad aliud se habet: sicut patet exemplificando in duplo et dimidio et sic de alijs.

Et adiungit qd illa que sunt substantie ut caput et manus que s. sunt i relativa s. dici p. scri absqz hoc quod sciatur cius sunt: t ideo infert qd non sunt relativa: t id qd nulla substantia relativa dicat: tñ cœcludit qd de talibus difficile est tractare nisi sepe fuerit per tractatum: dubitare tñ: ait: de singulis non est inutile. **C** Intelligendum tamē est qd ex isto passu accipiuntur quatuor philosophica do. **P**rimum est qd vnu relatum cadit in diffinitio alterius ut vnu per reliquu diffinitio: qd p. latu dicit qd qui diffinitio nonit vnu relatumqz diffinitio nonit reliquu. **S**ecundum do. est qd vnu relatum est de quiditate alterius: qd oia diffinitio sunt de entia diffiniti: t put patuit vnu per reliquu diffinitur. **T**ertium do. est qd vnu relatum est de tellecitu alteri: qd non pot aliqd distincte pecipi sine eo qd est de quiditate sua. **Q**uartus do. est qd relativa pecipiunt eodem actu intelligendi quando sunt opposita: qd si distinctis actibus tñc essent due qualitates absolute: illi duo actus realiter distinete quaru vna posset ab alia separari cu entia simul natura: sicut duo alba: t id vna ab alia non dependere: t talia per potentiam pme cause vident separabilia t sic intelligere vnu relatum alio non intellectu. **S**extus oris dif. si ista diffinitio qua diffinitio vnu relatum per reliquu est quidativa. **D**icit aut qd non qd ois diffinitio quidativa das per pora s. naturaz que sunt partes entiales: co-relativa aut ut patuit sunt simul natura. Et confirmat: tu qd non capit intellectu: qd vnum oppo. sit de quiditate alteri. Tum qd non capit in intellectu: quin distincta sp uere sunt entialiter distincta t illa que distinguunt entialiter distinguntur quiditatue. **S**ecunda dif. quid ualeat talis diffinitio si non est quidativa. **D**icit aut qd pot dici diffinitio per additam eti sicut cu accidentis diffinit per subiectu aut cu effectus per sua causam efficientem: aut finalē causam: que non ingrediuntur ipsi quiditatem. **T**ertia dif. que est quidativa diffinitio relatiois. **D**icit qd cu in isto pdicamento sint genera t differentie sicut in ceteris pdicamentis: per gen' t differetia ibi das diffinitio quidativa que est diffinitio simpliciter: sicut pmitas est relatio modo actum: aut similitudo relatio equiparantie circa vnu in qualitate. **Q**uarta dif. qd tota quiditas relationis persistit in ad aliud se habere cu nihil beat ad se: id tota ei quidativa diffinitio consistit in ordine ad correlatum. **D**icit aut qd tota ei qd istas sit ad aliud: tñ illud aliud non cadit in illa qd itate s. tñ ipa habitudo t ista habitudo ad aliud eendi contingit sub generet t differetia que sunt ad aliud. **S**extus remaneat dif. si vnu relatum est de intellectu alteri. **D**icit aut qd ista sunt simul naturali intelligetia ac per hoc vnu sit de eis intellectu alterius non tñ de intellectu pniario: qd hoc est eē quiditatem illi. **S**ecunda dif. quid est pnis in relatione: neq; eē ad terminum: ul' eē in fundamento: cu ab istis solū depedeat. **D**icitur aut qd esse ad oppositum qd p. illo signo quo accidentes absoluuntur est ad se: accidentes relationis est ad aliud: cum eē ad se t ad aliud pmo dividat ipsum ens: s. accidentes absoluuntur pnis est ad se qd in alio: cu pnis sit ei cetera le t no sedz ut alibi patet: ergo respectus pnis est ad aliud qd sit in alio s. naturaz. **S**extus reuertit dif. si gen' generalissimum relationis habet aliquod relatiue oppositum ad qd dicat ut simul costellat. **D**icit aut qd istud non pot dari qd ois relatio coetines sub isto pdicamento t vnu oppositum non pot sub alto cotineri. Dicit aut quidam docebat usque solentis qd id est necesse

sariū tenere qd relatio non terminet semper habeat terminu. Itud tamē latius est alibi pertractatum s. in 34° passu in penultima dif.

### Tricesimus secunda uis passus est

iste. Qualitate dico s. quaz qles eē dicimur. c. 5°. Et intēdit diffinire qualitatis pdicamenta de quo est istud capl. **S**exta ptra hāc diffinitione instatur quadrupliciter. **P**rimo qd differetia in pdicamento substantie in quale pdicat ut s. ipsam dicamus qualites t tñ no est de qualitatis pdicamento. **S**econdo qd p. p. in quolibet genere pdicat in quale t tñ no est qualitas cu qualitas ponat accidentes eē. **T**ertio qd accidentes pdicant in quale t tñ no eē accidentes est qualitas cu accidentes sit quid eē ad noue pdicamento. **Q**uarto qd multa trascendeta ut bonitas t ueritas pdicant in quale cu sunt entis passiones t tñ no sunt in genere qualitatis. **E**hi ista diffinitione non videbis eē cōis. **A**d primū qd aliqui putat differetia substantiale eē qualitatē s. modū pdicandi t s. sit substantia s. eē: ista aut diffinitione respicit qualitatē s. eē. **E**t iterū dicit qd non est inconveniens si modus vnu pdicamenti ponat at alteri. **A**ld secundū qd hic est metrio de quali qd est p. prie accidentes. **P**roprius aut non pot eē accidentes uno redicis ad gen' cuius est p. ius cu circūdat oē gen' in quo est nata fieri demonstratio ppter quid in qua pluidit passio de subiecto. **A**ld tertiu qd euz dicit accidentis pdicari in quale ibi accipit pdicatio talis pro pdicatione que non est per se aut quidativa: constat eni qd numerus qui est accidentes in quale non pdicat s. in qua. **A**ld quartū qd hic est sermo de qualilitato ad determinatum gen' qualia non sunt trascendencia: t sic patet qd ista diffinitione indiget multiplici declaratione. **S**ed oris dif. si ista diffinitione est quidativa. **D**icit oris qd: qd eē quale est effectus for malis qualitatibus qui semper est posterior ipsa qualitate: t dici quale est posterius esse quali t nulla quiditina diffinitione datur per posteriora.

### Tricesimus nonus passus est qd

vna species qualitatis habitus dispositioz dicuntur c. 60. Et adiungit qd sic differt habitus a dispositione qd p. manento: t diuertimento: est s. habitus: sicut scietie t virtutes que sunt de difficulti mobiles a subiecto: ac exēplificat de iustitia t castitate. **S**ed affectiones. i. dispositiones sunt de facili mobiles a subiecto: ac exēplificat de calore t frigiditate egreditudine t sanitatem. **S**ed oris dif. qd euz hoc modo ponat habitus qualitas t de difficulti mobilis: t ois qualitas: aut sit de facili aut de difficulti mobilis videt qd ista p. m. spes qualitatis evanescat totu hoc pdicamentum. **D**icit qd ipse videt loqui de qualitate difficulter mobilis non circa qualia cu materia sed circa pfectiones que sunt in asia: quales sunt intellectuales t morales virtutes de quibus exēplificat. **S**ecunda dif. qd exēplificat de dispositioz quā hic enumerat cu habitu das exēpla de accidentib corporalib ut de caliditate t frigiditate egreditudine t sanitatem. **D**icitur aut qd illa exemplificatione non intēdit hic nisi ad ostendendum qd talia sunt de facili mobilis: non qd sunt in p. m. spes qualitatis qd in alijs ut patebit collocabuntur. **T**ertia dif. si habitus t dispositio hic ponantur pro pluribus specieb aut tñ pro vna. **D**icit qd pro vna: qd dicit vna spes qualitatis cu ista describit. Et istud p. firmatur qd facilitas t difficultas ad mouendum non sunt differentie essentiales: cu eadēz virtus

**V**irtus anteq̄ sit firmata est facilis ad mouendum et postea difficulter mobilis et sic primo est dispositio et postea fit habitus. **C** Quarta dif. cū ista sp̄es agat de p̄fectionibus aie acquisitis ad quā istarum reducunt actus intelligendi et species intelligibiles que faciunt ad habitus generationē. **D**ic̄it autē q̄ act̄ p̄tinet ad dispositionem de facili mobilis et sp̄es ad habitū ppter oppositā causam. Et iterū habere sp̄es dic̄it noticia habitualis; sic pater q̄ iste sp̄es in alia oēs reducunt ad p̄mā sp̄em qualitatis. **I**ntelligendum nō est q̄ in eodē terrū psequens Arī. qualitates de facili mobiles: dicit q̄ dispositioēs que no cantur affectioēs sunt de facili mobiles: nisi forte: ait: in his que p̄tingunt per temporis longitudinez in naturaz cuiuscunq̄z transformari posse ut insanabilis ulde diffīcili mobilis dicat affect⁹ quē: inquit: quilibet habitudinē vocat. Et ide sumunt duo moralia do. **P**rimū est q̄ virtutē ex diuturnitate inueterata de necessitate efficiuntur naturalia: q̄ dicit q̄ per longitudinē ipsi affectioēs male de quib⁹ nō loquitur transferunt in vniuersitatemq̄z naturā. **S**ecundū do. est q̄ tales malitiae que sunt inueterate sunt sicut imobiles ut uoluntas ab eis sit insanabilis: q̄ dicit q̄ insanabilis vel difficile mobilis fit ex talib⁹ affect⁹. Et ista duo ualent ad puocandum boies prolapsos i. pronos ad cadendū in m. alii ad celestē cōuersationem ut dicta philosophica redigant more apostoli co in obsequium christi.

**Q**uadragesimus passus est q̄ aliud ē genus qualitatēs sicut pugillatores vel cūsores vel salubres vel insanabiles dicimur, et filiter: ait: quecunq̄z sicut potentia naturalē vel ipotentia dicunt. c. eo. Et adiungit exemplum de duro qd̄ habet naturalem temporeū faciliter nō secari et mole qd̄ naturalem ipotentiam ad resistendū secari. **E**t isto autē passu accipiunt quatuor: phīca do. **P**rimū est q̄ potentia aie sensitivē sunt tales qualitates ut hic exemplificat de cursori et pugillatore quoꝝ potētia nō est nisi ualido potētia exercitare que ponit potētia aie sensitivē. **T**ertius do. est q̄ potētia materie p̄tinet ad genē q̄ litatis: q̄ naturalis potētia ponit in ista sp̄e et illa potētia est naturalissima. **Q**uartū do. est q̄ potētia receptiva per quaē substātia est nata recipit accidentēs est qualitas talis: q̄ quiqđ conuenit substātia ut p̄uenit accidentēs est sibi conaturale: cu sola accidentia sunt extra suā naturā. **S**ed orīc. dif. si p̄mū docimē tum pcedit de potētijis ale intellectivē. **D**ic̄it q̄ non: q̄ si iste potētia eēnt qualitates quarū subiectū est aie fore: tunc ad istas potētias essent aliquae podes potētiae. Et cū oē subiectū sit in potētia respectu forme quā recipit tunc pari rōne ille potētia eēnt qualitates et ad illas aie potētiae et sic in infinitū. **S**ed orīc. dif. si scđ do. pcedit de potētijis sensimis. **D**ic̄it q̄ nō: q̄ ei potētia sentiēdū virtute essentia ale moueat corp⁹: sicut isti ponunt accidentia agere in virtute substātiae: illa virtus substātiae in qua mouetur potētia esset quedāz naturalis potētia et per psequens qualitas et sic in infinitū sicut ibi. **T**ertia difficultas. sicut iūz docimē tum pcedit. **D**ic̄it q̄ non: q̄ cū ad qualitates sit potētia: tunc ante potentiam materie esset alia potētia ad illam potētia et sic in infinitū. **Q**uarta dif. si

quartū documentū pcedit. **D**ic̄it autē q̄ nō quā tūc ante accidentēs esset aliud accidentēs et ante cūmē qualitates alia qualitas sicut in alijs deducebatur. **C** Sed remanet difficultas q̄ p̄prie passiones dicunt cōter naturalēs aptitudines et per cōsequēs positionē: et tamen nō vident poni qualitates. **D**icit autē q̄ iste aptitudines nō vident qualitates nisi quādo fundant in qualitatib⁹: sicut cōgregatiū et disgregatiū in colorib⁹: q̄ passio ut alibi patet reditur ad genus sui subiecti. **S**ed a dif. quid dicitur ad auctoritatem philosophi cū ponit naūralēz potentia esse secundā sp̄em qualitatis. **C** Dic̄it potest q̄ ista species est qualitas sicut dicitur differētia substantialis q̄z in aliis sunt qualitates sicut eēne ut quādo fundant in qualitate sicut patuit de cōgregatiō et disgregatiō.

**Q**uadragesimus p̄mū passus est q̄ tertia sp̄e qualitatis est passibilis qualitas et p̄ssibiles. Et dicit q̄ passibiles qualitates sunt que sensibus percipiuntur sicut color: per visum: amaritudo et dulcedo per gustum: caliditas et frigiditas per tactū. Et dicit q̄ iste sunt passibiles qualitates non ex hoc q̄ illa que ipsa suspicuntur patiantur sed q̄ inferunt sensui passionē. c. eadem. Et adiungit q̄ passiones dicunt et non passibiles qualitates quecunq̄z facile solvantur et cito transeat sicut exemplificat q̄ cum aliquis erubescat sit rubeus et timidus sit pallidus: iste enim sunt passiones et nō passibiles qualitates: q̄ et hoc nō dicit quis simpliciter rubet et pallidus sed ad temp⁹. Quādo autē talia sunt p̄manentia tūc possunt dici passibiles qualitates: ut si color niger vel paledo, pueniat alonga eritudine. Et iterum adiungit q̄ passiones dicunt sicut sunt iracundie et tristie et nō passibiles qualitates. **S**ed orīc. dif. q̄ diuersorū generū et non subalternatim positorū ut supra sunt ostensiz diuerses sunt sp̄es et differentiae: et tamen hic ponit caliditatē in ista tertia specie qualitatis et supra posuit ipsam in p̄ma. **D**ic̄it autē q̄ istud fuit hic ex intentione illud autē gratia exempli ut supra fuit ostensum. **S**ecundū difficultas q̄ caliditas et frigiditas cum sunt forme actiue naturaliter dicuntur naturalēs potētiae ad operādū: ut calor est potentia calefactua et frigiditas frigefactua: et sic sunt in secunda specie qualitatis in qua est naturalis potētia: et per cōsequēs non potest esse in ista tertia. **C** Dicunt autē hic et satis apparet q̄ per istas quatuor sp̄es qualitatēs nō intēndit Christo facere distinctionem essentialē specierū proprie sumptuarum sed quorundam modorū quib⁹ non repugnat coincidentia sicut speciebus.

**Q**uadragesimus scđus passus est q̄ quartū genē qualitatis est forma et circa aliquid cōstant figura: ut rectitudo ac curvitas q̄ significat qualequid sicut et triāgulus aut quadrangulus. c. eadem. Et adiungit q̄ rārū et sp̄issimū et asperū et lene vident significare qualitatē: tūc dicit q̄ non in positionē: q̄ sp̄issimū est emē partēs sunt sibi p̄pinq̄e. Et rārū emē partēs distat. Et asperū emē partēs supereminēt ut una sit inferior et alias superior. Et planū emē partēs adiacēt. Et lene emē partēs ad iūcē sunt eēles. **S**ed orīc. dif. quid stēdit hīc per formā ut cōnumerat ipsam cum figura. **C** Dic̄it q̄ cū quēdam sit figura plana ut omnis que requiri: una superficie tūc quādmodū circularis et angularis. Et alia nō

plana que regit plures & duas dimensiones ut spica & corporis quadrati forma potest referri ad figuram pentunetum & figura ad planas. **C** Secunda dif. est: quare dicit circa aliquid constans figura? **C** Dicunt quod ois figura plana circum aliquam superficie quae in se claudit per differentiam viuus lincee recte vel oblique. **C** Tertia dif. est quare dicit quod rectitudo & curvitas pertinet ad gen' qualitatis cuius rectitudo non sit nisi ordo partium in linea vel s. media ab extremis non esse. Et curvitas ut medium erat a partibus suis: & ordo est quid respectum & tamē constat qualitatis predicationem absolutum esse. **C** Dicunt autem quod ista sunt qualitates sunt omnes quae sunt facta de potentia: tñ videtur esse relationes sicut eae quae distinctiones ex quo patet sunt ad aliqd que date hic sunt. **C** Quarta dif. quare ponit triangulum esse qualitatem cum ultra lineas que sunt de quantitate non dicat nisi ipsarum linearum proportionem & ordinem ac ead actus & sic purum respectus & nullus respectus potest esse de genere absoluto. **C** Dicunt autem quod tota ista quarta species videtur esse respectiva cum respectu solidi ordinis partium quantitatis: & id videtur qualitas solidi huius dicitur. **C** Hoc remanet dif. quare magis excludit a qualitate raro & spissum que dicuntur solidi partium ordinem & ista. **C** Dicunt quod non appareat alia ratio in re sed solidi in notis significative quod figura magis significans per modum qualitatis cum queritur de qualitate. **C** Secunda dif. est quod hinc istam distinctionem hic data de raro nullum corporum numerum posset esse rarum: quod omnia partes ab inuicem distare non possunt. **C** Et dicunt quod forsitan loquuntur de raritate que iuuenit in corporibus multum porosis: & sunt ista distinctione contingua rara esse non possunt cum eorum extrema sunt similares. **C** Tertia dif. quod hinc distinctionem hic data de spissis & denso nullum continuum poterit esse densum nec etiam contingit quod propinquitas arguit distinctiones: cum nulla res sit sibi propinquia extrema autem continuo sunt idem: & id non sunt propinquia: nec etiam illa que sunt solidi proprietas sicut figura. **C** Quarta dif. est quod plus ponit qualitatem recte & curvum & asperu & leue cum recte & curvum non distinguant nisi quod in uno pars est extra parte s. in curvo: & in alio pars supra parte s. in aspero sunt distinctiones: & non sit magis respectuum ordo partis supra partem quam ad latitudinem partis. **C** Id non videtur differentia nisi forte in modo predicandi quia etiam non video. **C** Intelligendum quod in eodem processu ostendit istas species esse quosdam modos substantie sic dicit fortasse alius apparetur qualitatis modi sed qui maxime distinctus hi sunt. Et quod modi non declarant quiditas istius predicationis iecirco hic sicut in substantia formeri potest arbor Porphyriana sic.

	Qualitas	
Spiritualis	Corporalis	corporalis
In sensibilis	Qualitas	sensibilis
Invisibilis	Qualitas	Invisibilis
Disgregatus	Color	disgregatus
Hoc	Nigredo	Hoc
Ista		

**Sed oritur difficultas quia** cedere non

sunt differentiae substantiae & qualitatis per illas regulas diversorum generum: sicut corporales & incorporeas: ut supra patuit: sunt differentiae substantiae. **C** Dicunt autem quod corporale & spirituale dicuntur de qualitatibus huius analogia ad substantiam & non universaliter: & ideo non sunt cedentes differentiae quiditatis. **C** Secunda dif. si iste differentiae sunt quiditatis. **C** Dicitur assit quod ita essentia videtur corporale & spirituale circa qualitatem sicut circa substantiam & in substantia iste proprie differentiae sunt posite ceterales. **C** Tertia dif. si sensibile & insensibile sunt differentiae qualitatis ceterales. **C** Dicunt quod non sicut dictum sicut in substantia quod dicitur aptitudines naturas consequentes: tamē per illas passiones circuloquuntur quiditatis sicut fuit dicimus in substantia. **C** Quarta dif. que sunt qualitates insensibiles corporales & quomodo deuenimus in earum noticiam. **C** Dicunt quod ex effectibus que solum sunt operatio scire materiam sicut ex naturali motu deorum argumentum formam gravitatis quod non percepimus sensu: & ex motu sursum formam levitatis. **C** Quinta difficultas est si dimidio qualitatis sensibilis in visibilem & in invisibilem est essentialis. **C** Dicunt quod non sicut prima quod visibilitas dicit naturalem aptitudinem que numerus est quiditatis sicut fuit supra dictum de rationali & irrationali. **C** Sexta difficultas que sunt qualitates sensibles invisibles. **C** Dicunt autem quod est ille que sunt obiecta aliorum sensuum ut sonus auditus: frigiditas & caliditas tactus: amaritudo & dulcedo gustus: & ita de odoratu: & sapore. **C** Septima dif. si dimidio coloris in congregatum & disgregatum est essentialis. **C** Dicunt autem quod non quod ista duo dicunt ordinem aptitudinem coloris ad vim: omnium autem ordinis est posterior suis extremis & nullum posterius est quiditatum sicut fuit supra dictum de rationali & irrationali: immo ista duo sunt coloris passiones per superioris dicta. **C** Octava difficultas est quare dicit nigredo color congregatus visus & albedo disgregatus. **C** Dicunt plurim: habet disgregare visum sicut excellens sensibile obviudit sensum & debitum: & quod lux participatur ab albedine excellenter: ideo est sicut excellens sensibile: & nigredo congregat quod remisit participat lucem. Vnde experientia docet quod nigredo colorat visum & albedo ipsum debilitatem. **C** Intelligendum est tamē quod medij coloris non excludunt ab istis differentiis quod rubedo magis immo simpliciter disgregat & croceitas: quod magis approximant ad albedinem: viriditas autem & linditas congregant: quod magis ad nigredinem approximant: & sic cum medijs coloribus ab extremis differat specie oportet qualibet istarum differentiarum subdividi ut ad singulas species veniantur. **C** Sed remanet difficultas quomodo ista que hic dicta sunt possint redigi in obsequium ipsius. **C** Dicunt quod cum circa tertium sententiarum tractamus in theologia de donis & perfectiōib⁹ infusionis anime ipsius que sunt de genere qualitatis oportet nos respicere ad sensum genus ut ea que sunt perfectiōis in suo genere ei attribuamus ad laudes ipsius super laudabilis iesu qui in nostris naturalibus supernaturaliter erat & ineffabiliter qui est super omnia benedictus deus Amen.

### Quadragesimus tertius passus

est quod qualitates sunt que dicte sunt qualia vero quae hec denominative dicuntur: sicut a candore candidus a grammatica grammaticus. c. eodem. Et adiungit ibi duo notabilia. **C** Quorum unum est quod non omnibus qualitatibus

qualitatibus vnde dicuntur qualia est nomine impo-  
litum: sicut cursor et pingillator dicuntur ab aliqua uali-  
tudine non nolata. Secundum notabile quod deno-  
minatio qualis non semper fit secundum illud nomine: sicut di-  
citur quod studiosus dicitur a virtute et non a studio.  
Sed omnis dicitur qualiter se habet quale ad qualita-  
tem. Dicitur autem quod sicut effectus formalis ad  
suam causam: candidum enim est formalis effectus  
candidus: et iustum esse est effectus ipsius iustitiae.  
Secunda difficultas si iste effectus formalis dif-  
fere realiter ab ipsa qualitate. Dicitur autem quod  
sic quia omnis causa differt realiter a suo effectu,  
alioquin eadem res causaret seipsum quod est propter Ali-  
gutinum dicentem nihil gignit seipsum. Tertia dif-  
ficultas si iste effectus formalis realiter a tali causa distinctus  
se habet per additionem ad materiam et formam cum  
sit effectus formalis forme: ita iustum quale se habet  
per additionem ad qualitatem ex quo est eius causa for-  
malis. Quarta difficultas si illud quod additum istud quale ad  
qualitatem est aliquid absolutum. Dicitur autem quod sic  
quod qualitas est forma talis est eius effectus formalis: et  
ideo sicut forma respectiva non potest dare absolum  
esse: ita forma absolute: qualitas est qualitas: non potest  
dare esse respectuum. Sed remanet difficultas quod si po-  
nas aliqua tertia entitas absolute resuleans ex for-  
ma et subiecto tali sicut ex cōponētibus: cum utrumque cō-  
ponentium sit intrinsecus cōpositio: tunc cōpositio erit  
melius cōponentibus: sic album erit melius et hoc  
et aduenienter quolibet accidētē fieri melius cōpositū  
est sit ipsa substātia: et hoc videt in cōvenientissimis.  
Secunda difficultas quod foris diceret quod in talibus cōponē-  
tibus accidentiū cū subiecto non includit in illa ter-  
tia entitate substātia sicut in cōpositione de genere  
substātiae sed effectus formalis formā tamen includit.  
Istud tamē non est intelligibile: quoniam omne cōponi-  
tum resultans ex aliquib[us] includit illa cōponētia ut  
videt et absolutū posterius sit semper perfectius suis  
principiis respectuī. Tercia difficultas si po-  
natur respectuum illud quod resultat quomodo potest  
salvare quod tale esse sit a forma absolute. Dicitur quod  
ex albo non videt esse nisi in se formaliter habere al-  
bedinē et iustum in se habere cōstat quod dicit respectuum  
et sic albedo secundum hanc viam dat esse absolutum dan-  
do seipsum sed ultra ipsum quicquid dicit effectus  
formalis est respectuum.

**Quadragesimus quartus passus**  
est quod inest contrarietas secundum quod quale est: ut iustitia in  
iustitia contraria est: albedo nigredini: et idem dicitur  
de quali sicut iustum et iniustum. Et codicē. Et adiungit  
duo notabilia. Primum est non in omnibus est contrarietas:  
sicut exemplificat de mediis colorib[us]: ut in ru-  
beo et pallido ubi negat contrarietas. Secundus  
notabile est quod si unā contrariorū est quale et reliquum  
erit quale: quod contraria sunt in eodem genere. Tercia  
difficultas si motus secundus est inter extrema contraria  
et contingit fieri motū inter colores medios sicut ru-  
bedo ad viriditatem. Dicitur autem quod ibi con-  
trarietas negari non potest ut unum possit cadere  
sub disgregatiō ut rubedo et aliud sub congregatiō  
ut viriditas: sed non est sic directe et primum contra-  
rierat sicut inter albedinē et nigredinē: per quarum  
participationem alii colores ad invicem contrari-  
antur.

**Quadragesimus quintus passus**

est quod suscipit qualitas magis et minus: albus enim ma-  
gis et minus alterum altero dicitur et iustum. Et codicē.  
Et istum passum prosequens ponit ibi duo notabili-  
lia in eodem tertio. Primum est quod iustum recipiat  
magis et minus: dubium tamē est de iustitia et alijs af-  
fectionib[us]: quod dicunt: inquit: aliqui quod iustitia sanitatis  
et grāmatice non secundum magis et minus dicuntur: iustum alter  
altero sit grāmatitio: iustior et sanior. Secundum  
notabile quod non ola qualia suscipiuntur magis et minus  
sicut exemplificat de triangulo et circulo et generali-  
ter cocludit de alijs figura: et assignat rationes: quod quecūq[ue]  
suscipiunt trianguli distinctiones et circuli nihil ma-  
gis alterū altero dicitur. Ex quod notabilib[us] accipi-  
unt duo philosophica do. Primum est quod forme que  
intenduntur et remittuntur recipiuntur magis et minus secundum  
se sed secundum subiectum participandum: quod dicit quod iustitia  
non recipit magis et minus sed iustum. Secundum  
documentum quod nulla forma recipiuntur magis et minus  
nisi ubi participatur et magis et minus ei ratio dis-  
tinzione: quod ideo probat triangulum et circulum non re-  
cipere magis et minus: quod secundum distinctiones nihil  
magis altero dicitur. Sed omnis difficultas si pri-  
mum documentum procedit quod per solam subiecti par-  
ticipationem fiat forme intensio: aut forma in se non sit  
datur nisi quanto plus in subiecto intima sicut alig-  
putant. Dicitur autem quod non: quod si per talē inten-  
sionem: eo quod maior intensio: fieret intensio ois  
forme cum ipsa intensio sit quedam forma tunc aliqua  
forma per se intendere. Secunda difficultas quod  
dicet ad illud quod contrariari videtur. Dicitur quod  
iustitia in sua ultimata abstractio non videtur in sua  
quiditate precisa sed bene ut est individualia et per  
sequens quodammodo concreta et potest dici quale  
et ista videtur intensio sua. Tertia difficultas si secundum  
documentum procedit ut fiat intensio in forma secundum  
quod participatur a suis individualibus magis et minus  
ei ratio distinctione. Dicitur autem quod non: quia  
tota distinctione saluat in quolibet individuali  
duo cum in ea nullatenus distinguantur: et ideo secundum ra-  
tionem quiditatim sue speciei nūc in individualibus  
est magis et minus. Quarta difficultas quid tunc  
dicitur ad illud documentum. Dicitur quod non  
comparat rationem distinctionem speciei ad suis in-  
dividualia: sed ad subiectum: et tunc uerum est quod illud  
quod habet plus de cōgregatiō visus habet plus  
de nigredine.

**Quadragesimus sextus passus** est  
quod proprium est qualitati secundum eam simile vel dissimi-  
le dici capitulo codicē. Sed contra assignationem  
huius p[ro]p[ri]i instatur quadrupliciter. Primo quia  
omnis propria passio inest adequate: nullum autem  
istorum simile vel dissimile est adequatem qualita-  
ti. Secundo quia nullum accidens videtur pro-  
priapassio cum sint predicabilia et opposito distin-  
cta: et tamen similitudo est accidentis qualitatis cui  
sibi adueniat et discedat sine eius corruptione: et ita  
dissimilitudo. Tertio quod non videtur quare substā-  
tialis similitudo non adueniat substantie secundum quam di-  
citur simile a simili generari in substātialibus sicut  
similitudo accidentalis qualitati. Quartu[m] quia  
in relationibus et ceteris predicamentis posteriori-  
bus est uera conformitas: et illa non est identitas  
stricta nec equalitas: et sic non restat nisi similitudo.  
Ad primum dicendum: quod quando est passio de-  
terminata tunc est adequate sicut risibilitas homini

quando autem est passio disiuncta sicut est pars et impar circa numerum tunc sufficit utrumque extremum sub disiunctione esse adequatum sicut est in pposito. **C** Ad secundum quodz accidentis non possit esse passio determinata: tamē bene disiuncta: quando sub disiunctione inest necessario, et si ita est omnia prætraria immediata forent passio disiuncta et sub illa disiunctione non accidunt, et iterum si ita est per nullam potentiam poterit qualitas simul absoluam a similitudine et dissimilitudine ut aliqui putant: cum passio sit inseparabilis simpliciter a subiecto. **C** Ad tertium quodz largo modo sumendo in substantialibus sit similitudo: tamē stricte non: cuz sunt tres modi conformitatis, scilicet idemtas que est in substantia; equalitas in quantitate; et similitudo in qualitate. **C** Ad quartum quod cuz in illis prædicamētis uera cōformitas eo quod sunt ibi idem genere et spē sicut in alijs: oportet ponere quatuor modos cōformitatis quibus vnuus sit in nomine aut aliquid istorum ibi ponit. **C** Sed oritur difficultas si in qualitate est similitudo inter illa que sunt idem genere. **C** Dicitur quod sic quām remaneat: quia cum sint idem genere oportet ibi ponere conformitatem que fundatur supra vnum: et in qualitate non est conformitas nisi similitudo. **C** Secunda difficultas quia similitudo et dissimilitudo sunt contraria et inter illa que sunt disiuncta species semper est dissimilitudo. **C** Dicitur autem quod non est inconveniens si vnum contrario in ista ratione generis et aliud in ratione specificis: sicut eōstat eadem generis disiuncta esse species: cuz identitas et diversitas contrariantur.

**Quadragesimus septuagesimus** passus est quod si contingit hoc ipsum quale relatiūz esse: nihil inconveniens in utrisque est hoc generibus annumerare. capitulo eodem. Et istud ipse inducit ad exercitandum le: quia tractādo de qualitate multa interseruit de ad aliquid: sicut habitum et dispositionem. **C** Et tunc ex isto passu accipitur documentum quod vnum et idem potest esse simul in diversis predicationis: quia dicit quod nihil est inconveniens idem quale annumerare in utrisque generibus: scilicet relationis et qualitatibus. **C** Sed contra hoc documentum arguitur quadrupliciter. Primo quia diversorum generum et non subalternatum positorum: ut patuerit: diversae sunt species et differentiae: et sic una species que detur: puta habitus: non poterit esse in relatione et qualitate quoniam subalternans. **C** Secundo quia quecumque sunt idem numero sunt idem specie: et quecumque sunt idem specie sunt idem generis: cuz iste identitatis sine sicut subordinata: et ideo si eadem ponatur forma in numero necessario est in genere uno et non in pluribus. **C** Tertio quia quecumque sunt in diversis generibus differunt species: et quecumque differunt species differunt numero: et ideo si una forma ponatur in diversis generibus non erit una forma numero: sed due forme. **C** Quarto quia quecumque sunt in diversis generibus habent in illis diversas disiunctiones: constitutas ex generibus et differentiis: et sic diversas essentias: et tunc non erit una forma. **C** Ideo dico quod idem simpli non poterit esse in diversis generibus: quia talia cōstituentia sunt distincta et cōstituentia distincta non simpliciter videntur esse vnum. **C** Sed tunc remanet difficultas: quia dicit Aristoteles: nihil esse inconveniens idem quale in diversis generibus annumerare. **C** Dicitur autem quod istud quale in quaestum

reponitur in diversis predicationis: puta habitus: non est unum simpliciter sed duo: scilicet respectus ad oppositum qui est de genere relations et fundamento eius quod est de genere qualitatis: sicut cum dicuntur album formale est qualitas et fundamentale est substantia.

### Quadragesimus octauus passus

est quod pene in omnibus talibus qualia sunt habitus et dispositiones genera ad aliquid dicuntur: nihil autem eorum que singularia sunt inferiora: quod exemplificat de speciebus dicens quod disciplina dicuntur alii cum disciplina et non grammatica aut musica: nisi forte: art: sicut genus: ut grammatica est alius disciplina capitulo eodem. **C** Sed contra hunc passum instaurat quadrupliciter. **P**rimo quia quando alterum de altero predicatur ut de inferiori: quicquid per se predicatur de predicatur: predicatur et de subiecto: sicut regulas superioris datae: et ideo si genus est ibi ad aliquid necessarium est ut species ei subiecta sit ad aliquid. **C** Secundo quia quicquid conuenit inferiori conuenit et superiori: per locum a parte subiectiva: et ideo si species est ad se oportet quod genus sit ad se: et esse ad se dicit esse absolutum. **C** Tertio quia genus respectum semper dividitur per differentias respectivas: cum differentiae ad idem genus reducantur: et sic species omnis sub genere tali constituta semper erit respectiva sicut eius definitio tota. **C** Quarto quia omne constitutum ex absoluto et respectivo est respectuum: sicut constitutum ex substantia et accide te semper dicitur per accidentem totum: eo quod effectus tenet ex parte magis variabili: et ideo cum genus intret speciei quiditate: quatuorque alia omnia forent absolute quelibet spes generis respectus erit respectiva. **C** Ideo dico quod in omni predicatione et genere quādō superiori: a sunt quiditatim ad aliquid et inferiora: cum superiora essentialem in inferioribus includantur. **C** Sed oritur difficultas quare ponit hic Aristoteles: superiora esse ad aliquid et non inferiora. **C** Dicitur quod illa super: ora non sunt magis ad aliquid sicut esse quod inferiora sed tamen sicut dicit: quia nomen superioris dat intelligere respectum: quod non dat intelligere nomen inferioris: sicut disciplina dat intelligere respectum ad docentem quoniam non dat intelligere grammaticam. **C** Intelligendum tamen quod sicut istum modum invenitur quadruplices proportiones in genere qualitatis. Quarum prima est quod tā superioris est inferioris sunt ad aliquid: sicut patet in scientia et habitu quorum utrumque dicit respectum ad oppositos: sicut ipsum Aristoteles: utrumque ad aliquid dicitur cum scientia sit genus habitus. **C** Secunda propositio quod inferior est ad aliquid et non superior: sicut habitus et dispositio sicut ipsum ad aliquid dicuntur: et tamen qualitas non dicitur ad aliquid sicut se sumpta: aut qualitas spiritualis quod non quis non dicit illum respectum. **C** Tertia propositio quod inferior non dicitur ad aliquid sed superior: sicut hic dicit de grammatica et disciplina quia nec grammaticam nec musicam vult ad aliquid dici nisi bene disciplinam. **C** Quarta propositio quod nec superior nec inferior ad aliquid dicuntur: sicut albedo et color: que ita dicuntur ad se quod non ad aliquid. **C** Sed remanet difficultas quia omnis color est alius color: et similiter abaco et sic de quacumque specie data de genere qualitatis. **C** Dicitur quod color ut color nullius est: nisi ut est forma vel accidentes: et istud

et istud subintelligitur cum dicitur alicuius color: uel ut inherens est.

### Quadragesimus non us passus

est q̄ facere et paci recipient magis et minus. i. actio et passio: et contrarietatem sicut calefacere et frigescere sunt contraria et calefieri et frigefieri. et ista sunt fm magis et minus. capitulo sexto. C Sed oritur difficultas si iste due pprietates: scilicet habere contrarietatem et suscipere magis et min⁹ sunt adequata. C Dicitur q̄ sic quantum ad ista predicamenta: quia sicut supra patuit quecumq; suscipiunt contrarietatem suscipiunt magis et minus et econverso.

C Secunda difficultas que istarum proprietatum in habentibus eas est prouo. C Dicitur autem q̄ contrarietas inest naturis ex rationibus suis formalibus cum contrariorum sine contrarie diffinitio-nes: intensio autem et remissio inest ex qualitate virtutis cuius passio est equalitas et inqualitas intensiva: quiditas autem in omnibus preuenit quantitatem. C Tertia difficultas si contrarietas est causa susceptionis magis et minus sicut aliqui dicunt. C Dicitur autem q̄ s; ipsam preueniat: non tamen videtur ipsius causa: quia uniformiter semper contrarietatem manente sit uariatio in tensione et remissione. unde causa prima videtur esse diversitas forme fm gradus per quos fit talis intensio et remissio. C Quarta difficultas quia videmus q̄ lux intenditur et remittitur: cum nullum tamen contrarium habeat positum: et sic istius intensio et remissio sit sine contrarietate: et per consequens non sunt adequate iste contrarietas et intensio ac remissio proprie-tes. C Dicitur autem q̄ non oportet ponere talem adequationem nisi quo ad predicamenta que iam fuerunt ostensa.

### Quinquagesimus passus est

deatu dictum est in his que sunt ad aliquid quia denominative a positionibus dicuntur. de reliquis autem scilicet quādo: ubi et habit⁹: eo q̄ manifesta: inquit: sunt nihil aliud dicitur q̄ quod in principio dictum est: quādo scilicet superius ennumeravit predicamenta capitulo primo: et istud dictum ponitur capitulo septimo. Et sic finit tractatum predicamentorum et transit ad post predicamenta. C Sed oritur difficultas quid est predicamentum. C Dicitur q̄ duplitter accipitur predicamentum. Uno modo pro ordinatione predicabilium in eodem generetali. et sic videtur sapere naturam totius integralis. Alio modo pro genere generalissimo sub quo fit talis ordinatio. et sic pertinet ad naturam totius universalis. Et ideo magis est ppria acceptio ista. C Secunda difficultas si predicamentum dicitur uniuersum et de decem predicamentis uel generibus istis. C Dicitur autem q̄ sic: quia cum predicamentum sit genus generalissimum istud dicitur de quolibet talium fm idem nomine et fm eandem diffinitionem: accepta diffinitio generis generalissimi superiorius data. C Tertia difficultas. si predicamentum ut dicitur uniuersum de istis est genus. C Dicitur autem q̄ non quia sic est secunda intentio que non predicator in quid de suis inferioribus immo est transcen-dens: quia nihil est commune decem predicamentis nisi transcedentia. C Quarta difficultas in quo differunt predicabile et predicamentum. C Dici-

tur q̄ in ordine secundarum intentionum predicamentum continetur sub predicabili sicut eius pars subiectiva: quia cum genus contineatur sub predicabili et genus subdividatur in subalternum et genera-lissimum istud continetur sub eius intento. C Sed remanet difficultas si ista dece p:dicamenta sunt simpliciter simplicia. C Dicitur q̄ sic quia ad ipsa stat ultima resolutio omnium quiditatuum diffinibiliū in genere. et illud est simpliciter simpler quod est irresolvibile in alia sicut in partes essentiales sicut simpliciter indivisibile in quantitate quod nullam habet partem in quam dividatur. C Secunda difficultas si ista dece sunt primo diversa id est se totis distincta. C Dicitur q̄ sic accepta fm suas quiditates: alioquin non essent decem prima prin-cipia: quia si per aliquid conuenirent et per aliquid differerent illa per que different et conuenirent essent eorum essentialia principia.

### Quinquagesimus prim⁹ passus

est q̄ dicitur alterum alteri opponi quadrupliciter. aut sicut ad aliquid: id est relative opposita ut du-plum dimidio: aut sicut contraria ut malū bono: aut sicut priuativa ut visus et cecitas: aut sicut affirmatio et negatio id est contradictoria: ut sedere et nō se-dere. capitulo eodem. Et adiungit q̄ differunt relatiue opposita a contrariis quia unum ilorum dici-tur alterius ut duplum dicitur dimidij et in contra-riis unum non est alterius sicut bonum mali.

C Et circa istum passum eliciuntur quatuor conclu-siones. Quarum prima est q̄ oppositio non est aliqua entitas absonta sed respectiva: quia omne op-positum dicitur oppositum ad aliquid et non ad se que est quiditas respectiorum. C Secunda con-clusio q̄ iste respectus oppositionis non est extrinse-cus adiuenies sed intrinsecus: quia oppositio ostur inter opposita ex rationibus formalibus talium ex tremoz. id enim albedo opponit nigredini: qz color iste disaggregatus: ille pgregatus est visus fm sua ratione diffinitiuam: et illa que consurgunt et ratio-nibus formalibus omnia sunt intrinseca. C Tertia conclusio q̄ iste respectus non est in genere existens sed transcendens: quia que conueniunt enti ante q̄ descendat in decem predicamenta sunt transe-identia cum non possint esse in genere constituta. Op-positio autem est huiusmodi quia cum in illo priori dividitur ens per absolutum et respectuum iste dif-ferentie habet ab inusitate oppositionez que constituunt ex opposito distincta. C Quarta conclusio q̄ iste respectus non est equiparantie sed disquiparantie: quia consurgit inter extrema diversarum rationum cum fm eandem rationem nunquam alterum alteri opponatur. C Sed contra has conclusiones insta-tur quadrupliciter. Primo quia idem non potest esse superior et inferior eodem modo: si autem cne-tas ista est relativa fm suam quiditatem: tunc relatio in plus se habet q̄ oppositio: cum de alijs etiam dicatur puta de conformitate: et tamen in isto pa-su ponitur relativa oppositio que est adequata toti relationis predicamento ut species eius. C Se-cundo quia sursum et deorsum respectus oppositio-nis dicuntur: et tamē sunt respectus extrinsecus aduenientes: cum manentibus hisdem extremis il-lud quod est sursum possit fieri deorsum et econver-so. C Tertio quia isti respectui conuenit quecumq;

Bifinitio data de relationis predicamento: et tamen nulla diffinitio se extendit ultra suum diffinitem. Quarto quia non referuntur diffiniter ad unicum oppositum sicut pater et filius aut dominus et seruus sed aliud nomen et non aliam rationem immo videatur quod conformiter et sic secundum equiparantias. Ad primum dicitur quod respectus qui dividitur in istas quatuor oppositionis species est transcendens ut patuit: et ille qui continetur ut species oppositionis sub eo est non transcendens sed limitatus. Idem autem potest esse superius et inferius secundum diversas coordinationes ut alibi patet. Ad secundum quod sursum et deorsum sunt respectus extrinsecus advenientes corpori: tamen inter respectus sursum et deorsum consurgit oppositio ex rationibus formalibus ita quod ipsis existentibus non potest non esse oppositio talis. Ad tertium quod illarum diffinitionum datarum ipsius relationis quelibet diffinitio conuenit respectibus transcendentibus virtutis: et ideo non videtur esse adequata hunc generi nisi subintelligatur determinatio limitationis vel finitionis.

Ad quartum quod non diffiniter referuntur in uoce tamen bene in re: sicut dissimilitudo: inequalitas: et diversitas eodem nomine referuntur ad unicem tamen estibi realis disquiparantia rationum formalium. Sed oritur difficultas si oppositio dicere dissimilitudinem inter duas contrarias qualitates. Dicitur quod non videtur quia iter extrema eiusdem rationis in quantum talia semper pullulat respectus rationis eiusdem: et ista secundum rationem illam secundum quam sunt dissimilia sunt contraria: et tunc idcirco sequitur de iequalitate in quantitate et diversitate in substantia.

**Quinque gesimusterti⁹ passus**

Est quod contrariorum quedam sunt in aliquibus naturis fieri circa idem que sunt immediata sicut sunt pars et impars circa numerum: et sanitas et cegitudo circa animalia: et talium necessarium est semper inesse alterum. Alia sunt mediatas sicut album et nigrum: et talium non est necessarium inesse uerum. capitulo eodem. Et adiungit quod in aliquibus contrariis mediatis nomina sunt posita sicut medium inter albedinem et nigredinem est fuscum et pallidum. In alijs autem nomina in medio: inquit: assignare idoneum non est sed per utrumque suorum id est extremitum abnegationem quod medium est terminatur ut quod nec bonum nec malum. Ex quo passus accipiuntur quatuor physica documenta. Primum est quod contraria nata sunt fieri circa idem quia supponit hic cum dividit contraria per mediata et immediata quia utraq; nata sunt fieri circa idem. Secundum documentum est quod in contrariis immediatis remoto uno ponitur reliquum: quia dicit quod semper necessarium est inesse alterum: et ideo locus a contrariis in mediatis non solum tener affinitatem ne posito uno remouetur reliquum. Immo etiam negat quod remoto uno ponitur reliquum. Tertium documentum est quod in contrariis mediatis remoto uno non ponitur necessario reliquum id est uno posito reliquum remouetur: quia dicit quod in talibus non est necessarium alterum inesse: et inde sequitur quod locus a contrariis mediatis non tener destructive sed constructivus: ut posito uno remouatur reliquum: et tamen non remoto uno aliud ponatur. Quartum documentum est quod in contrariis mediatis contin-

git assignare medium per utrumque abnegationem et tremorum: quia dicit hic medium assignari per utrumque suorum id est extremitum abnegationem. Intelligendum tamen est quod quatuor modis contingit aliquid medium assignari inter aliqua extrema. Primo illud quod se habet per utrumque extremitum perfectam inclusionem: sicut compositum ponitur esse medium inter materiam et formam. Unde Boetus dividens substantiam in materiam et formam et compositum: pro isto modo dicit: quod relictis extremitatibus de medio est agendum. Secundo id quod se habet per utrumque extremitum abnegationem: sicut ponit hic exemplum Aristoteles de primo et studio quo rum medium uerum negat: ut puer qui non est praetensus nec studiosus. Tertio illud quod se habet per utrumque extremitum participationem formalis: sicut repandum est medium inter calidum et frigidum: quod utrumque formaliter participat in motu calcinationis: cum omne mobile sit in termino partum a quo et partum in termino ad quem. Quarto id quod se habet per utrumque participationem virtualis: sicut mediis coloribus dicuntur participare extrema: non quod formaliter cum sine species contrarie impossibilis sed virtualiter ut vulgo dicitur sicut dicit de elementis respectu muri.

### Quinque gesimusterti⁹ passus

est quod priuatio et habitus sunt circa idem subiectum ordine irregressibili: sicut visus et cecitas circa oculum. capitulo eodem. Et adiungit quod priuari dicitur habitu susceptum quando illud quod naturaliter est habere non habet: sicut inquit: non dicuntur edentuli qui non habent dentes: aut ceci qui carent visu sed quando contingit habere et non habere: id est quod sunt idonei ad habendum et carent. Ex quo passus accipiuntur quatuor philosophica documenta.

Primum est quod priuatio semper concernit subiectum: quia dicit quod priuatio et habitus habent fieri circa idem subiectum et ideo circuncernit subiectum. Secundum documentum quod non solum concernit subiectum sed etiam idem subiectum cuius habitu nam si respiceret aliud non esset priuatio eius. Tertium documentum quod priuatio concernit subiectum aptum naturaliter: quia sicut hic ostendit non dicitur priuatio nisi sit aptum naturaliter: et per ista tria distinguitur priuatio a negatione que non requirit subiectum nec per consequentem idem subiectum nec etiam aptum naturaliter sicut lapis quadratus non sit cecus tamen est non videns. Quartum documentum quod priuatio et habitus habent ordinem irregressibilem: id est quod ab habitu est deuenire in priuationem et a priuatione in habitum non est deuenire. Sed contra hanc irregressibilitatem instauratur quadrupliciter. Primo in generatione forme substantialis sit processus a priuatione ad formam: eum priuatio sit talis generatiois principium. Secundo quia tenebra et lux sunt priuatione opposita in formis accidentibus et tamen contingit multotiens uenire a tenebris ad lucem. Tertio quia in exemplo hic positio de edentulo patet quod a priuatione dentium amissione deuenitur sepe ad habitum. Quarto quia in exemplo de ceco nonnulli ex cecitate per albuginem fuerunt per artem medicinæ ad visum reducti. Ad primum quod in processu a talis priuatione ad formam non est ad habitum regresio nisi prius illa fuisse per habitum et tunc non esset reducibilis per naturam:

Ad

**C** Ad secundum q: cum dicitur a priuatione nō est deuenire ad habitum sic est intelligendū iam amissum pro eo qd idde numero non est reparabile per naturam r: in noua illuminatione nō sit talis regres sio sed noue lucis productio. **C** Ad tertium q: non recuperatur dens amissus sed pducitur nouus: quia distinctus numero formatus. **E**t si dicatur q: eodem modo est impossibile deuenire ad eandem numeropriuationem ab habitu. **N**ō ualer: q: eadem numero priuatione reuertitur dente corrupto qui fuit ante eius priuationem cuj vnius postea in numero sit vna priuatione in numero. **C** Ad quartū q: ibi nō est primario visus cuj sit ibi potentia visiva quādiu organum manet incorruptum: r: ideo nou est in tali illuminatione processus i cecitate uera sed soluz ab obstaculo visionis sicut cuj facies uelata reuelatur. **C** Sed oritur difficultas quia dominus noster Iesus christus inter cetera sue deitatis miracula non solum cecum natum illuminauit sed multis cecis lumen restituit regressu a priuatione ad habitum. **C** Dicitur autem q: quidaz catholicus auctor ista regulam redigens in obsequiis christi dicit q: a priuariē nō est deuenire ad habitū nisi per miraculū.

**Quinquagesimus quartus pas**  
sus est q: priuari r: habere habitu nō est habitus r: priuatio: quia habere visum non est visus nec habere cecitatem est cecitasnam si idde: ait: esset cecitas r: cecum esse utrumq: de eodem predicaretur nunc vō minime sed cecus dicitur homo r: non cecitas. capitulo eodem. Et adiungit ibidem q: eundem modum oppositionis habent ad inuicem priuari r: habitum habere tandem priuatio r: habitus. **C** Ex isto autem passu accipiuntur duo philosophica documenta. **P**rimum est q: in formis denominantibus aliquod subiectum concretum r: abstractum non sunt idem: quia dicit q: habitus r: priuatio non sunt habere habitum r: priuationem: cum duo prima sint abstracta quorum sequentia sunt peracta. **C** Secundū est q: scilicet aliqua duo sunt idde de quo-cūq: predicas vna r: reliqu: quia dicit q: si cēnt idde: scilicet concretū r: abstractum utrumq: de eodez predicaretur qd non potest inferri nisi in virtute regale in isto notabili assumpte. **C** Intelligendum ramen est q: ex isto documento elicuntur due conclusiones. Quarum prima est q: quando aliqua duo ita se habent q: de quocūq: predicatur vnuz non predicatur reliquum illa non sunt eadez: quia quando aliqua consequentia est bona ad oppositum consequens sequitur oppositum antecedens: r: ita est in ista conclusione respectu documenti dati. **C** Se cunda conclusio est q: quando aliqua duo ita se habent q: aliquid predicatur de uno qd nō predicatur de reliquo illa duo non sunt idem quia non habent maiorem efficaciam affirmatio uel negatio concludendi non identitatem ex parte subiecti q: ex parte predicari cu universalis negativa convertatur simpliciter. **C** Intelligendum ulterius q: iste due conclusiones inferunt duū correlativa. Quoz primū est q: omne superius aliquo modo distinguetur a suo inferiori: quia iurta p̄mū documentū superius de aliquo predicatur de quo inferioris non predicatur. **C** Secundum correlativum est q: suppositum distinguitur a natura: quia suppositū dicitur de aliquo de quo non dicitur natura sūmū documentum. se

candum: q: sunt iddem homo r: humanitas.

### Quinquagesimus quintus pas

sus est q: sicut actus mātio negationi opposita est ut qd sedet ei qd non sedet sic r: res que sub utroq: opposita est sedere r: non sedere. capitulo eodē. **C** Ex quo dico elicuntur duo philosophica documenta. **P**rimum est q: contradictione de qua hic loquitur sub nomine affirmationis r: negationis est realis oppositio r: non tm̄ rationis sicut aliqui ponunt: q: dicit hic q: res que est sub utroq: s. affirmatione r: negatione est opposita. **C** Secundum documentum est q: talis oppositio inuenitur inter actus oppositorū obectorum qualis inuenitur inter ipsa obiecta dicens quia dicit q: sicut affirmatio negationi est opposita: qd est intelligendum quantum ad actus affirmandi r: negandi que sunt in anima: ita dicit q: opponuntur res subiecte que s. obiectum talib⁹ acrib⁹. **C** Sz oritur difficultas quomodo potest esse realis oppositio ubi non est realitas: cum vnum extremū contradictionis sit negatio que nullam habet realitatem. **C** Dicitur q: pro tanto dicitur realis oppositio q: in re est sic q: non est fabricata ab anima, si enim nō sedere hominis est et ab anima circumscriptoratio nis opere semper fuderet: r: ideo ista oppositio vere realis est quāuis non sit nisi vnum extremū positum reale. **C** Secunda difficultas oppositio est quidam respectus: sicut supra fuit ostensu: r: respectus realis non est ad nihil: r: ideo cum negatio sit purum nihil: ens positum non potest ad ipsum opponi realiter. **C** Dicitur q: oppositio positiva non videtur q: possit esse ad non ens omnino: qualis est negatio entis: quia negat omnem entitatem: alioquin respectus positivus esset ad nihil: r: ideo oppositio ista non videtur esse positiva sed tm̄ priuationis: quia lz priuationis posse fundari in positivo: non tamē positum in priuatione. **C** Tertia difficultas: quia cum genus oppositionis hic dimis sit positum: oportet q: quilibet eius species sit positiva cum genere in specie essentialiter includatur. **C** Dicitur autem q: contradictionis ex modo significandi denotet respectum oppositionis directe: tamen in re nō dicit nisi incompossibilitatem talium extremerū r: ideo nō est directe species oppositionis quamvis sic directe denotentur cum nihileitas in nulla specie includatur. **C** Quarta difficultas est quia omne ens qd non est prohibitum est positum: cuius includat rationes entis simpliciter que est positiva: nulla autem species vel genus est ens prohibitum cu illud nō sit in illo genere. ergo nec genus oppositionis nec aliqua eius species erit nisi positiva. **C** Dicitur q: si directe ponatur contradictionis species oppositionis: nō patet bene figura: sed sicut identitas eiusdez omnes ad se non dicit nisi negationem oīs distinctionis ita videtur ista oppositio contradictionis dicere solaz extremerū incompossibilitate. **C** Sed remanet difficultas: q: dicit q: affirmatio r: negatio quantū ad actus intelligendi ita opponit sicut res affirmatiois r: negatiois: r: in actus isti sunt positum nec vnu se est alterius negatio: cu ambo sint simul dñq: cōparet extrema contradictionis ad inuicem. **C** Dicit q: nō est intelligendū q: actus: accipiendo subiective r: forma liter: sic opponatur sicut nec voces: sed obiective accipiēdo obiecta ad que determinātur isto modo op̄ponuntur uoces ratione obiectorum.

**Quinquagesimus septuagesimus**

est q̄ privatio et habitus nō sic opponuntur sicut ad aliq. Et istud ipse declarat q̄ vnuꝝ relative oppositioꝝ dicitur alteriꝝ ut pater filiꝝ et ecōuerso. et tamē non in priuationis: q̄ visus nō dicit cecitatis nec certas visus. capitulo eodem. Et adiungit ibi alias differentiam q̄ dicit q̄ omnia ad aliquid. i.e. relatius sunt reciprocata: id est ad conuertentia dicta. **C**ed oritur difficultas q̄ sicut vnum relativum dicitur alterius: ita habitus dicitur respectu alteriꝝ habitus. **D**icitur q̄ habitus dicit equivoce pro ut distinguitur contra priuationem et prout distinguitur contra dispositionem: et iꝫ isto modo sit aliquius habitus utpote obiecti non tamen primo modo: q̄ tunc est idem q̄ positum distinctum contra priuationem: et positivū non dicitur aliquius positum. **C** Secunda difficultas. q̄ iꝫ forte talis habitus nō sit priuationis sibi opposite habitus: tamen priuatio est essentialiter ipsius habitus priuatio: cū sit essentialiter carentia et non aliquius nisi eius. s. habitus. **D**icitur q̄ iꝫ forte priuatio sit aliquius in communione non tamen cecitas in speciali: aut alia talis carentia: q̄ non dicitur visus cecitas nec auditus surditas. **E**t si dicatur q̄ cecitas et surditas sint essentialiter priuationes et carentie. **D**icitur autem q̄ cecitas quasi essentialiter est ad se et entitas: quantum ad suū esse: quasi absoluta: et sic nō est ad aliud: sed prout est non entitas huius. et hīc hoc dicitur carentia et priuatio cause: et istud nō est ei esse entiale cū sit quasi respectus consequens ipsar̄. **C**ed remaneat difficultas q̄ hīc premissa quando alterum de altero predicatur quicquid predicatur de predicatione predicatori et de subiecto. **m** Superius est dictum: et ideo cum ad aliquid predicetur de oppositione et oppositio de priuatione sicut de specie subalterna: et priuatio de visu et cecitate sicut de specie specialissima: tunc illa erant essentialiter ad aliquid. **D**icitur autem q̄ oppositio priuationia non dicitur in quid de visu et cecitate ut superioris de inferiori: quemadmodum contrarietas non dicitur quiditatim de albedine et nigredine et respectus fundatus in eis et posterioribus eis cum per contrarietatem referantur: sed ista dicuntur admodum quo secunda intentione dicitur de prima denomiuatione: et ideo deductio est inualida sicut genus est ad aliquid et tamen animal cum sit genus non est ad aliquid.

**Quinquagesimus octauus**

pas-  
sus est q̄ non ut contraria opponuntur illa que hīc  
priuationem et habitum dicuntur. capitulo eodez.  
Et istud ipse declarat dupliciter in eodez processu:  
**P**rimo in contrariis immediatis: q̄ dicit q̄ semper in  
contrariis immediatis alterum est susceptibili in quo  
nata sunt fieri et non in priuatione: q̄ dicit q̄ illud qd  
habet naturam ad videndum neq; cecum est neq;  
videns: et istud ostendit de catulo ante diem nonū:  
q̄ iꝫ sit aptus natus non tamen protunc. **S**ecundo  
declarat idem in contrariis mediatis: q̄ dicit q̄ in il-  
lisnumq; necessariū est alterū esse uel alterū nisi  
alterum sit determinatum a natura sicut calor in igne  
aut candor in nube inest. Item adiungit differentia  
inter priuatione opposita et contraria omnia in com-  
muni: q̄ dicit q̄ in contrariis contingit in alterum  
fieri mutationem nisi alterum insit a natura: ut igne

calidum esse sicut exemplificat cum quis ex studio-  
so. i.e. virtuoso fit prauus et ex prauo dicit q̄ potest fie-  
ri studiosus si ad meliores exercitationes deduc-  
tur. In priuationis autem dicit q̄ est impossibile mu-  
tationem in alterutrum fieri: iꝫ enim ab habitu pos-  
sit mutari in priuationem tamen a priuatiōe in ha-  
bitū est: iquit: ipossible: sicut dicit q̄ nec cecus factus  
esset sine dentibus dentes orti sunt. **S**ed oritur  
difficultas quia istud exemplum qd inducit hic de  
dentibus videotur contra experientiam cum video-  
mus nonnullos recuperare dentes post amissionē.  
et sic erit processus a priuatione ad habitum. **D**ici-  
tur q̄ loquitur de ammissione dentium finaliter que  
est uera priuatio de qua hic loquitur sicut nō est cal-  
cans qui nō est priuatus capillis nisi finaliter. **S**e-  
cunda difficultas si istam incompossibilitatem re-  
gressionis ad habitum intendit sīm identitatem spe-  
cificam aut solū sīm numeralem. **D**icitur q̄ nō  
sīm numeralem tñ sicut supra innuebatur immo-  
etiam sīm specificam: quia hic negat istaz mutationem  
in priuationis modo quo eaꝝ concedit in co-  
trariis. et tamen in contrariis non potest fieri regres-  
sio ad idē numero. **T**ertia difficultas que est ma-  
ior: oppositio relativorum aut contrariorum. **D**ici-  
tur autem q̄ contrariorum quia omnis contrarie-  
tas includit respectum dissimilitudinis et diversita-  
tis et addit ad ipsum: et qd se habet per additionē et  
cedit. **Q**uarta difficultas si contrarietas est ma-  
ior q̄ priuatio. **D**icitur q̄ priuatio videotur esse  
oppositio maior: quia contraria semper in aliquo co-  
ueniente cum sine eiusdem generis: et per illud non  
opponuntur. priuatim autem opposita se totis op-  
ponuntur cum in nulla ratione conueniant cū vnuꝝ  
sit formaliter ens et aliud non ens. et ens non enti nō  
opponitur in aliquo genere.

**Quinquagesimus octauus pas-**

sus est q̄ ex studio prauus et ex prauo studiosus pos-  
sibile est fieri. Et istud ipse inducit ad exemplifican-  
dum quomodo ex alterutro contrariorum in alte-  
rum potest fieri mutationem capitulo eodem. Et quia  
fieri ex studio prauus non videotur reputare mul-  
tum difficile illud dimittit indiculum et procedit  
ad declarandum quomodo potest fieri studiosus ex  
prauo q̄ istud reputat multum difficile. Et ad istud  
declarandum ponit ibi quatuor notabilia dicta.  
**P**rimum est q̄ prauus ad meliores exercitatio-  
nes de ductus et ad doctrinas ad modicū proficiet  
ut sit melior: cuius ratio est quia habitus virtuosus  
paulatum ex talibus actibus generatur. **S**ecun-  
dum notabile q̄ si semper: id est assidue clementuz  
sumpserit palam quia perfecte mutabitur: scilicet  
ad virtutem oppositam virtutem suo: cuius ratio est q̄  
paulatim procedendo in opere assidue tandem ue-  
nitur ad perfectum. **T**ertium notabile q̄ quan-  
do prauus modicū clementuz sumpsit virtutis  
a principio sit bene mobilior ad virtutem: cuius ra-  
tio est quia contrarium qd impediebat istum motū  
est remissum per illud clementum. **Q**uartus no-  
tabile quia per successivam sumptionem talis cre-  
menti dū semper fit. i.e. dum assidue restitutur per  
fecte. i.e. prauus in contrariū habitū. s. virtutis: nō for-  
te ait tpe suspensus sit. i.e. iter paulatio facta opandi  
sīm virtutē. Et istiustatio est q̄ interuptio deponit

in quo non agit quis sibi virtutem est illa in qua est corruptum quod fuerat per illud clementiz de virtute acquisitum et sic patet quod nullus potest salvare a prauitate nisi assidue operetur meliores exercitationes. **C**Intelligendum tamen est quod iste passus conuenienter tunc meritorum in obsequium Christi cuius cura fuit assidua et summa ei benignitate sanare egrotates egritudine prauitatis moralis. Et hic iuuenie modus dat occasionaliter pro exemplo ut qlibet prauus huius aliquid virtutum conetur ad assiduas exercitationes meliores sibi virtutem oppositam.

**Quinquagesimus nonus passus** est quod quecumque tamquam affirmatio vel negatio. i. contradictionie opponuntur nullo illorum modorum opposita sunt. s. relative contrarie et privatiue. capitulo eodez. Et istud ipse declarat dupliciter. Primum quidem quando aliqua opposita accipiuntur incomplexe ut duplum et dimidium: egruz et sanum: visus et cecitas: quod ista sic accepta nec sunt uera nec falsa: cum ueritas et falsitas sint circa complexiones et in contradictionibus si una est falsa semper alia est uera et cetero. Secundo quod aliquando aliqua opposita accipiuntur modo complexe sicut exemplificat de languore et esse sano in contrariis: et de videre et esse cum in privatiuis: quod neutrum istorum est uerum de animali nisi dum est: immo utrumque falso: et ita cum animal non est: non est uerum ipsius esse cecum nec videre: et ideo in solis contradictionibus illa proprietas: ut conciliatur: reperitur. **S**ed oritur difficultas quod sicut utramque istarum esset falsa: homo est sanus et homo est eger: aut homo est cecus et homo est videns: sine constantia subiecti ita videtur quod iste due homo est videns et homo non est videns cum esse non videtur presupponat esse. **D**icitur autem quod ista non sunt contradictionia: quod non videns non est negatio negans: sed infinitas: sed bene iste dicit: homo est videns: homo non est videns: quod negatio posita ad uerbum non infinitat sed negat. **S**ecunda difficultas. si hominem non existente ista est falsa simpliciter homo est non albus aut uera. **D**icitur autem quod ad negatiuam de predicato finito sequitur affirmativa de predicato infinito ut nonnulli putant: quod si homo non est iustus sequitur quod sit non iustus: tunc cum hominem non existente ista figura homo non est albus: et ista per consequentem homo est non albus: et sic salvaretur differentia inter contradictionem et alia opposita dato quod ista sunt contradictionia: homo est videns et non videns. **T**ertia difficultas quod videre et non videre sunt incompleta et ista sunt contradictionia: sicut visus et cecitas priuatiua. Quod probat quod non sunt nisi quatuor oppositiones et ista nulla illarum: ut per se patet: esse potest. Et videre est affirmatio: et non videre negatio: et tamen incompleta non sunt uera aut falsa: et sic erunt contradictionia quorum unum non erit uerum et aliud falso. **D**icitur quod ita oportet ponere si concedatur contradictione incompleta ut album et non album: et oportet dicere quod Aristoteles assignans hanc proprietatem aspiciebat solum ad complexa. **Q**uartu difficultas si est dare talem contradictionem incompleta quam hic non ponit Aristoteles. **D**icunt autem quod non quod affirmatio et negatio videntur semper respicere completionem. **I**stud non ualeat: tum quod esse et non esse nullum est completum et tamen sunt affirmatio et negatio. **T**anquam extrema contradictionis semper sunt

contradictoria sicut contrarietas contraria: communicabile autem et non comunicabile ponuntur semper extrema contradictionis cum sint incompleta. **T**um quod videre et non videre sunt opposita: cuicunque sint incompossibilia: et non relativa: nec contraria: nec priuatiua: quod alterum semper inest: etiam non apta nata ergo contradictoria. **T**um quod ens et nihil sunt contradictione opposita cum creatio sit iter talia extrema: et tamen ista sunt incompleta. **S**ed remaneat difficultas si ista oppositio contradictionis est minima. **D**icitur autem quod si esset oppositio rationis tantum: esset tunc minima: cuicunque sint reales: et ens rationis sit ens diminutum: sic autem non est rationis quod cum incompossibilitate proneniat ex tali oppositione aut sit ipsa: tunc circumscripto actu rationis nulla contradictionis extrema forent incompossibilia. **S**ecunda difficultas si ista oppositio est maxima. **D**icitur autem quod ista videtur: cuicunque sit realis quod in omnibus alijs oppositiobus extrema in aliquo convenienter aut formaliter: sicut in contradictionibus et relativis: aut concernendo subiectum sicut in priuatiuis. **I**sta autem extrema sic se totis opponuntur ut nullaz habent in aliquo conuenientiaz. **T**ertia difficultas si ista oppositio est in alijs reperta. **D**icitur quod in omnibus inveniuntur denominature non solum in oppositis sed etiam in desperatis: quia unum non est aliud: sicut in lacte dulcedo est non albedo et albedo non dulcedo: et sic omnia opposita in se habent ista extrema: non tamquam quiditatibus: quia nulla negatio est de quiditate positum. **Q**uartu difficultas si ista oppositio est in alijs inclusa. **D**icitur quod non quiditative: quia nunquam minus in minori includitur essentialiter cum includens se habeat per additionem ad inclusum. **I**sta autem oppositio est maxima ut communiter conceditur: et ideo in alijs non potest quiditative esse inclusa. **S**ed revertitur difficultas quod dicunt theologi quod omne simpliciter impossibile includit contradictionem: et tamen duo contraria aut priuatiua simul esse dicuntur incompossibilis simplificiter. **D**icitur quod ista inclusio non potest intelligi quiditative: quia cuicunque species distincta oppositionis nunquam una species inueniatur inclusa in alia contradictione: et sufficit si accipiatur ista inclusio denominatur quia sic includitur in desperatis oppositionibus ut sunt ostendit: et ideo alijs modus est albi querendus. s. in 52° passu in quarto notabili.

**Sexta gesimus passus est** quod bonum est necessario malo contrarium ut pater per inductionem de sanitate et languore: justitia et iniustitia: et malo quicunque bonum et quicunque aliud malum sicut exemplificat de superabundantia et egestate que sunt contraria et ambo mala. capitulo eodem. Ex quo dicto accipiuntur duo philosophica documenta. **P**rimus est quod nunquam bonum contradicitur bono quod dicit quod bonum necessario est malo contrarium: et ideo nunquam bono: et inde sequitur quod virtutes non sunt incompossibilis quod nullaz habent contrarietatem. **S**ecundum documentum est quod nullus potest esse ita integraliter malus sicut bonus quod: et unum bonum non sit alteri contrarium: tamen bene unum malum alteri contrariatur ut hic dicit et omnia simili esse non possunt. **S**ed contra primum do instans dupliciter. **P**rimo quod frigiditas et caliditas sunt bone qualitates que sunt diversorum elementorum pfectiones conuenientes et tamen sunt contrarie qualitates. **S**econdo quod albus et nigrum non opponuntur

sicut bonus et malum: cum sint nonnullis subjecti conuenientia et reo conuenientis estratio boni. Et dicit ad ista duo quod hic loquitur in moralibus tamen ubi non contingit bona morale alteri bono contrariari. Sunt oritur difficultas quod malum non videtur dicere aliquid positivum cum ens et bonum convertantur et sic non videtur contrariari malum bono sed opponi priuatum. Dicitur quod hinc malum formaliter sumptum non dicat nisi carentia boni: tam sumptum materialiter pro ipsa qualitate habet virtutem sic est directe contrarium virtuti. Intelligendum tam est quod in eodem processu ponit duo notabilia de ipsis contrariis. Primum est quod contraria sunt circa idem genere aut specie sicut: ait: sanitas et egritudo in corpore animalis: albedo et nigredo simpliciter in corpore: iustitia et iniustitia in anima. Secundum notabile est quod necessarius est omnia contraria in eodem genere esse vel in contrariis generibus vel ipsa genera. scilicet contraria esse: sicut eternus plificat dicens quod albedo et nigredo sunt in genere coloris: iustitia et iniustitia sub generibus virtutis et virtutis: bonum autem et malum non sunt: ait: sub genere sed ipsa sunt genera. et istud notat hic.

**Seragessimus primus passus est**  
quod prius alterum dicitur quadrupliciter. Primo quidem proprie fidei tempus sicut quod est antiquus. Secundo modo dicitur prius quod non convertitur fidei subsistendi consequentiam: sicut exemplificat de uno et duobus: quod duobus positis in subsistencia sequitur ergo unum subsistit et non econverso. et ideo duo est posterius in consequentia. Tertio modo fidei ordinem sic cui in disciplinis elementa sunt prius. scilicet principia. scilicet conclusionibus: et in grammatica littere syllabis et ratione. Quarto modo quod est melius et honorabilius. Et dicit quod iste modus pene est alienissimus. Et istius modo est quod plurima meliora sunt posteriora. Intelligendum tam est quod ibidem adiungit quintum modum prioritatis quando aliqua convertuntur fidei consequentiam et unum illorum est causa alterius digne: sicut: prius natura dicitur quod causa alterius est sicut exemplificat: quod esse hominem convertitur fidei consequentiam ad ueram de se propositionem. Nam si est homo: uera est oratio in qua dicitur quod est homo: et convertitur: et tam dicit quod uera oratio non est causa rei: res autem: inquit: videtur quodammodo causa ut sit oratio uera. Dū enim: ait: res est aut non est uera oratio aut falsa dicitur esse. Et dicto isto accipitur documentum quod ad ueritatem propriae requiritur existentia rei: quod uolens ostendere quod esse rei est causa ueritatis in oratione dicit quod in eo quod res est uel non est dicitur oratio uera aut falsa. Sed contra istud documentum instat quadrupliciter. Primo quod ista regula est eterna: duo et tria sunt quinque. et tam fidei fidem ueram non sunt duo et tria ab eterno existentia. Secundo quod ista regula: omne totum est maius sua parte est necessaria et incomutabilis ueritatis cum per se sit nobis nota: et tam omne totum et pars destrui possunt fidei certissimam fidem. Tertio quod ista est uera: omni repose pluvia est aqua. et tam non omni tempore erit pluvia. Quartu quod ista est uera in hyeme sicut in estate rosa est flores et tam non est rosa nisi in estate. Et ideo dico quod ueritatem propositionis non requiritur universaliter existentia rei de qua formatur illa propositione. Et istud confirmatur: tunc quod in repose formatur propositione vocalis de instanti: ut cum dicit omnis istans est idiusibilis: aut istud

istas et tamen in toto illo tempore nec in aliquo eius parte est istas. Tunc quod in instanti potest formari aliqua complexio apud intellectum humanum vel angelicum de tempore: ut quod omne tempus est successuum et tamen constat quod in illo instanti non existit tempus vel successus eius. Sed oritur difficultas quod non omne quod non convertitur fidei subsistendi consequentiam: videtur esse prius sicut dicit secundus modus: quod ad rationem cuiuslibet substantiae sequitur ratio uinitatis et non eodem verso: et tamen cuiuslibet substantiae quidicas prior est quod sua uinitas sicut prior: videtur fortis humanitas et risibilitas a qua non convertitur sic consequentia. Dicitur autem quod hinc uinitas substantiae sit posterior: eius quiditate non tam ut videatur uinitas communis entis a qua non convertitur consequentia et ita passio ut adequata speciei videtur preuenire individuum. Secunda difficultas quomodo potest uerificari quod dicit quod illud quod est causa alterius digne est prius natura cum relativa sine singulis natura et causa cum effectu sive relativa. Dicitur autem quod quantum ad sua obiecta fidei que habent ordinem nature non sunt corelativa: et sic remanet integra illa regula quod omnis causa est prior suo effectu. Tertia difficultas quod dicit quod esse hominem convertitur cum de se uera propositione: et sic cum dicitur pluvia est aqua istud non erit uerum nisi cum pluit. Dicitur quod hic non loquitur nisi de propositionibus in quibus ponitur est secundum adiacens: quod de illa exemplificat cum dicit quod hominem esse convertitur cum ista hominem est et talis propositione communiter solet designare esse actualis existentie. Quarta difficultas quod potest saluari dictum Aристoteles: cum hic dicit quod in eo quod res est uel non est dicitur oratio uera vel falsa cum tamen sit ostensum quod ad ueritatem propositionis non requiritur existentia rei vel terminorum. Dicitur autem quod istud quod dicit Aристoteles in eo quod res est uel non est: est referendum ad esse essentie quod semper requiritur ad propositionis ueritatem. Sed remanet difficultas quod essentia prohibita non habent esse essentie et tam de ipsis formatur uere complexiones: ut cum dicitur quod chrysma est ens prohibitum. Dicitur quod sicut entia talia sunt entia sed quid ita habent esse essentie fidei quid et sic ueritatem fidei quod id est diminutum.

**Seragessimus secundus passus est**  
quod simul aliqua dicuntur simpliciter quorum generatio est in eodem tempore: et ita simultanea est fidei idem tempus: Naturaliter autem dicunt simul quecumque convertuntur fidei consequentiam et unum non est causa alterius fidei aliquo sicut exemplificat de duplo et dimidio. Et ponit alium modum simultatis fidei naturam que ex eodem genere et diverso dividatur a se inuicem: sicut cum animal dividitur in gressibile: uolatile et a quadrato: nihil: inquit: horum prius natura alterius esse videat capitulo eodem. Ex quo dico accipiuntur quatuor philosophica documenta. Primum est quod relativa sunt simul natura quia dicit hoc ponendo duos modos simultaneis fidei natura quod prius est quod pertinet et exemplificat de duplo et dimidio: et apponit quod unum non est alterius causa. Estant autem quod omnia relativa dicuntur ad convertentias et unum non est alterius causa: eadem enim ratione quod unum causaret reliquum et econverso: et sic esset circulatio ut idem causaret seipsum. Secundus documentum est quod contraria sunt simul natura scilicet

nata inesse: quia dicit q̄ secundus modus similitatis nature est quando aliqua in eodem genere e diverso dividuntur, scilicet ne opposite differentie diversis sub quibus semper contraria cadunt. Et tūc sequitur q̄ relatio prius est ad. q̄. in. quia cuī ens dividatur ut accidens per absolutum quod est ad se et respectuum quod est ad aliud et ista sunt simul natura istud est ad aliud et illud ad se: sed absolutum prius natura est ad se q̄ in alio ergo respectuum prius est ad aliud q̄ in alio sicut naturam: et ideo in conuenientius videtur ponere respectuum sine termino q̄ sine fundamento. Tertium documentum q̄ diffinitum et diffinitio sunt simul natura: quia dicuntur covertibiliter et unum non est alterius causa: cum sint idem realiter: et ideo realiter non possit sibi ipsius esse causa: et ista est diffinitio primi modi sicut similitates nature. Quartum documentum q̄ subiectum et propria passionis sunt simul natura sicut communia dicta: quia passio dicitur origini ex propriis principiis subiecti: et sic videtur esse effectus ipsius: et per consequens posterius natura quaecumque cum eo conturbatur ad consequentiam. Sed oritur difficultas q̄ nō nulli ponunt q̄ passio et subiectum sunt ideo realiter et per consequens unum non est causa alterius et sic erunt simul natura cum convertantur ad consequentiam. Dicitur autem q̄ ista similitudines hic data ariunt q̄ non differant realiter: et q̄ unum est causa alterius: et q̄ vere sunt simul natura quod nullus posuit: nisi forte dicatur q̄ subiectum est quasi causa pro eo q̄ passio pullulat ab eius principiis: et istud sufficit ad talēm excludendam similitudinem. Secunda difficultas quia cum diffinitio dicat partes essentiales in quas resolutur diffinitum: et diffinitus dicat ipsum totum: ordine nature partes essentiales: sicut principia constitutiva: videtur preuenire similitudinem. Dicitur autem q̄ si diffinitum ponat compositione resultans ex genere et differentia sicut ex constitutivis principiis oporet ponere q̄ diffinitio que est ipsa principia constitutiva sit prior natura: et tunc diffinitum est effectus formalis ipsius diffinitiois vel quasi: sicut dicitur de subiecto et passione ut fuit ostensum.

**Sextagesimus tertius passus est**  
q̄ motus species sunt ser. generatio: corruptio: augmentatione: diminutio: alteratio: sicut locum mutatione. capitulo eodem. Et adiungit q̄ distinctio motuum est patens: de alteratione tamen est dubium ne forte sit ab aliis indistincta. Et addit q̄ nō est ita quia contingit aliquid alterari sine alio motu: nec opereretur ea que mouentur alijs: notib; alterari: cū quedam crescant que non alterantur: sicut ponit exemplum de quadrangulo apposito sibi gnomone quod crevit et non est alteratum: quia scilicet remanet eadem figura quadrangularis quae sit maior effecta. Sed contra hunc passum instatur quadrupliciter. Primo quia generatio sic sicut communia dicit philosophantim in instanti: et tamen in instanti motus esse non potest. Secundo quia omnis motus habet aliquem terminum positivum: corruptio autem terminatur ad non esse quod est priuatum. Tertio quia augmentum sit per appositionem: apposito autem sit in instanti: cum extrema subsistant in indissibili: et ideo in indissibili coniungantur et sic non erit motus. Quarto quia diminutio est ad defectum quantitatis: defectus autem est ni-

hil et ad nihil motus esse non potest. Ad primum dicitur q̄ hic accipit generationem pro prima alteratione. Sed istud non valet: quia hic distinguit hanc generatiōnem contra alteratiōnem. Et ideo dicitur q̄ hic tripli sunt locuti de motu communiter et non proprie. Ad secundum q̄ corruptio prius distinguunt contra generationem est processus ad priuationem: et sic est motus priuatus sicut terminus eius. Ad tertium q̄ non est motus proprie sumptus nisi talis augmentatione sit continua: quando autem sit per unam appositionem dicitur motus large sicut generatio promotione. Ad quartum dicitur sicut de corruptione. Sz. oritur difficultas. quare non ponuntur iste due species motus contraire in qualitate quo ad alterationes sicut in substantia de generatione et corruptione: et in quantitate de augmentatione et diminutione. Dicitur q̄ nulla realis ratio assignari potest q̄a qualitas ita per motum acquiritur et amittitur sicut quodlibet aliorum tamen quia nomine alteratio utriq; conuenit ideo eodem nomine utergo motus significatus est. Secunda difficultas si in loci mutatione sunt duo motus contrarii in re sicut in qualitate. Dicitur q̄ sic quia sicut qualitas per motum acquiritur et per motum amittitur ita locus. Et sic sicut rez sunt octo species motus sicut hic de motu loquitur pro mutatione quacunq; aut si vis tñ sex tenere assigna ratione si potes.

**Sextagesimus quartus passus est**  
q̄ motui contrariatur quies: et per singula generatione corruptio: augmentatione: diminutio: mutatione. Sicut locum videtur quies sicut locum: et fortasse in contrarium locum mutatio: ut ei que est sursum illa que est deorsum: de reliquo autem, i.e. de alteratione quies motui aut denigratio dealbatione. cō eodem. Sed oritur difficultas si quies direcere motui contrariatur. Dicitur q̄ immo magis priuative opponitur: cum omne corpus natum moueri per hoc quiescat q̄ actualiter non mouetur: quemadmodum silentium noxi: quia quies est cessatio et uacatio quendam. Et si dicatur quid est motui contrarium. Dicitur q̄ sicut color non haber contrarium in genere quae in specie ita motus. Secunda difficultas quomodo corruptio contrariatur generationi cū sit talis contrarietas motuum qualis est terminorum a quibus specificantur: et termini generationis et corruptionis: puta priuatio et forma: non contrariatur sed priuative opponuntur. Dicitur autem q̄ sicut motus supra sumitur large promotione: ita hic contrarie pro oppositione et sic etiam dicitur de quiete. Sz. quare hic tractat de motu cum nō sit materia huius libri: Dicitur q̄ pro tanto motus pertinet ad istum librum quia est via ad acquirendas predicamentorum formas: et non ponitur predicamentum sed post predicamentum.

**Sextagesimus quintus passus est**  
q̄ habere multis modis dicitur: aut quantitatem: aut ea que circa corpus sunt ut tunica: aut in membro: ut anulum in manu: aut ipsum membrum: aut in uase: aut possessionem: aut uxorem et ipsa virum. Et addit q̄ iste modus habendi videtur alienissimus q̄ per ipsum nō significat nisi cohabitatio mulieris et viri. capitulo eodem. Ex quo dicto accipit docu. q̄ carnalis copula non est de uerim matrimonii

## Super libro

istud redigatur in obsequium christi inter sanctissimam virginem et sponsum eius ioseph fuit uerum matrimonium per illam celibem et felicissimam habitationem in qua emicatibus puritatis radiis a vultu virginis ioseph ad tam floridum animum credit sublimatus non merito ut ad puritate angelicam accessisset. **C** Sed dicitur difficultas quare hic loquitur de habere cum superius inter predicamenta de ipsis trahaverit et ipsum dumiserit. **C** Dicitur autem aliqui quod habere uno modo sumptu est predicamentum et alio modo post predicamentum; sic tractat hic de ipso inter postpredicamenta. **C** Secunda difficultas quae differetia est inter ipsum habere ut est predicamentum et prout est post predicamentum. **C** Dicitur quod isto modo ultimo accipitur latins; quia ipse vocat hic habere non solum esse armatum et calcatum sed etiam habere quantitatem et possessionem et cetera que vindicentur extendi ultra illud predicamentum de quo magis infra.

## Ertio occurrit liber

primus per ymenias in cuius exordio **P**rimus passus est quod ea que sunt in uoce sunt earum que sunt in anima passionum note; et ea que scribuntur eorum que sunt in uoce. capitulo primo. Et adiungit quod quae ad modum nec littere omnibus eadem sunt; ita nec uoces; passiones autem anime quarum iste sunt note sunt omnibus eadem et res eadem quarum sunt iste similitudines. **C** Et sic patet quod in isto passu tanguntur quatuor que se habent per ordinem. Quox primum est quod res que significatur per mentis conceptum; quem hinc vocat passionem. nihil significat ulterius quantum ad propositum spectat. **C** Secundus est quod passio anime. et similitudo rei in anima que significat ipsam rem etiam significatur per uocem; quia per uoces exprimuntur mentis conceptus. **C** Tertium est quod uer que significat ipsum mentis conceptum ut patuit etiam significatur per scripturam. **C** Quartum est quod ipsum scriptum quod significat uocem non significatur per aliud; unde sicut res est significata et non significata ita scriptura significans et non significata. **C** Sed oritur difficultas quare ponitur hic scriptura signum uocis here: cum oratio affirmativa in scriptura uerificari non possit; ut cu dicitur homo est animal; cu scriptura subiecti non sit scriptura predicati. **C** Dicitur autem quod non uerificatur scriptura nisi in ordine ad uocem cuius est signum. **C** Secunda difficultas quod ea demratio est de uoce cum non hominis non sit uer animalis. **C** Dicitur quod uerificatur ipsa non in ordine ad mentis conceptum cuius ipsa uer est signum. **C** Tertia difficultas est quia eadem ratio est dementis conceptu cum conceptu hominis non sit conceptus animalis immo sunt actus specie distincti. **C** Dicitur quod ista uerificatio unus conceptus de alio non sit nisi in ordine ad res quarum sunt conceptus signa. **C** Quarta difficultas quod conceptus hominis in ordine ad hominem et animalis ad animal non dicit nisi actus intelligendi cuius respectu talis ordinis: constat autem quod unus actus cum tali respectu non sit alius cum alio respectu. **C** Et ideo dicitur quod non sit ista uerificatio pro actu cum quocunqz ordine; sed accipiendo ipsa signa pro rebus significatis que sic se habent sicut dant intelligere signa. **C** Intelligen-

dum tamen est quod in eodem processu supponens distinctionem signorum naturalium et signorum ad placitum; quorum prima sunt passiones anime et res significatae; et secunda uoces et litterae: dicit quod litterae et uoces non sunt eadem apud omnes sed bene passiones anime et ipse res; intendens quod signa naturalia sunt eadem apud omnes et non ad placitum. Quis ratio est quia natura est principium uniforme et ars procedit difformiter ad quam spectant placita signa.

**S**ecundus passus est quod circa compositionem et divisionem consistit ueritas falsitasque capitulo eodem. Et ideo probat quod nomina uel uerba non significant uerum uel falso quia sunt sine compositione et divisione. **C** Sed oritur difficultas quid est ista compositione de qua fit hic mentio. **C** Dicitur autem quod attributio predicatorum ad subiectum: sicut in rebus natura libus compositione est applicatio forme ad materias sicut cum dicitur homo est animal ipsius animalis homini attribuitur. **C** Secunda difficultas quid est ista divisione. **C** Dicitur quod remotio predicatorum a subiecto sicut in naturalibus divisione fit per partium separationem ab inuicem: ut cu dicitur homo non est platta; ipsa planta ab hominibus remouetur. Ita autem remotio fit per negationem sicut illa attributio per affirmationem. unde sicut componere est affirmare; ita dividere est negare. **C** Tertia difficultas qualiter consistit ueritas et falsitas in ista compositione aut divisione. **C** Dicitur quod subiectum per se sumptum nullam dicit ueritatem aut falsitatem nec predicatorum: sed quando predicatorum copulatur subiecto aut ab eo remouetur tunc est ueritas aut falsitas sicut quod talis compositione aut divisione consonat uel dissonat rei. **C** Quarta difficultas quia ens et uerum convertuntur ut dicitur in prima philosophia: et ideo cum termini ut preuenient compositionem sint entia habebunt ueritatem. **C** Dicitur quod sic in completa: hic autem est mentio solum de ueritate completa que consistit in habitudine terminorum ad inuicem. **C** Si remanet difficultas si ista que dicitur sunt compositione et divisione sunt in re uel in mente. **C** Dicitur communiter quod in mente quia attribuere aliquid alienum uel e eo remouere pertinet ad intellectum cuius est attribuere sicut concepimus suorum variarum applicationem et precisionem. **C** Secunda difficultas quomodo ueritas et falsitas sunt in tali compositione et divisione cum conceptus rei in uoce de se inuicem non uerificantur sicut se. **C** Dicitur autem quod ueritas ista non est in ipsa compositione et divisione subiective sed tamen obiective accipiendo obiecta ipsorum conceptuum que sunt in re. **C** Tertia difficultas cum in re non sint nisi termini in quibus non consistit ipsa ueritas completa: quomodo in re potest poni ista ueritas formaliter et subiective. **C** Dicitur quod in re non solum sunt termini sed etiam habitudo multorum terminorum et in ista consistit ueritas aut falsitas completa. et sic est in re uere: non solum totum et pars sed etiam habitudo maior: istatis totius ad partem sicut quam uerificantur omne totum est maius sua parte. **C** Quarta difficultas quomodo potest ueritas in re formaliter esse cum consistat in affirmatione et negatione quoniam sunt in rebus. **C** Dicitur quod affirmatio et negatio sunt nota identitatis et diversitatis aut non identitatis: ideo sicut ueritas mentis consistit in affirmatione et negatione ita ueritas realis in identitate et diversitate ipsorum terminorum.

## Veneremus

**Tertius passus est**  $\varphi$  nomen est non sicut sine tpe cui<sup>9</sup> nulla pars significativa est separata finita et recta. c<sup>o</sup>, 2<sup>o</sup>. Et ibidem declarat duas particulas positas in ista diffinitio. Quarum prima est cui<sup>9</sup> nō la pars significat separata: quia in hoc nomine cōposito est ergo nulla pars significat: sicut cū sit oī de equiō. Et idem dicit de simplicibus nominibus tamē dicit diuersimode: quia in simplicib<sup>z</sup>: ut homo: partes non possunt per se significare qualitercūq; accipiuntur: ut patet de istis duabus syllabis in hoc nomine homo contentis: in compositis autem possunt partes significare si per se accipiuntur ut dictides. Secundo declarat aliam particulam que est  $\varphi$  non mens significat ad placitū quia dicit  $\varphi$  nihil nomine materialiter significat sed quādo sit nōmē. i. quādo imponitur ad significandū: nam designat: inquit: et illitterati soni quoꝝ nihil est nōmē quia. s. naturaliter et nō ad placitū significat sicut est gemitus infirmorū. C Intelligendū tamē est  $\varphi$  in eodem processu ponit duo notabilia. Primum est  $\varphi$  nō homo non est nomen. s. proprie nec etiā oratio: et ideo cū nomen ei impositū sit vocatur nōmē infinitū. vnde habetur  $\varphi$  omne nōmē cui est negatio preposita est nōmē infinitā. Et iterū habetur  $\varphi$  negatio posita ad nōmē est negatio infinitā. C Secundū notabile est  $\varphi$  catus et catoni: et similia nō sunt nomina sed casus nominis. vnde habetur  $\varphi$  sūmū logici nomina obliqua nō sunt nomina: quia dicit et similia pro ipsis. C Et si dicatur quare nō: quia nō possunt ingredi actū syllogisticū qui est in hac facultate principaliter intentus. C Sed oritur difficultas si in nominis impositione p̄fertur aliqua virtus nomini ad significandū: cum experiamur per talia nomina in nobis acquiri doctrinā uel scientiā. C Dicitur autē  $\varphi$  talis virtus impressio nō videtur esse possibilis: cuꝝ uoluntas nostra nō sit impressiu talium formarū: et tamē nominis impositione sit ad placitū solius uoluntatis. C Se chā dīs. quomodo potest sermo gignere doctrinā significariū qd nō possit si ad significandū institutus nō esset. C Dicitur  $\varphi$  istud significat per virtutem impressam in nobis et nō in uoce: dum enī uox imponitur ad significandū. aut dum docetur impressio esse relinquitur in fantasie per quam sit recordatio de eo cui iponiſ audita ipsa uoce et sic sit doctrinia.

**Quartus passus est**  $\varphi$  uerbū est quod significat tempus cuius nulla pars extra significat: et est semper nota eoꝝ que de altero predicant. c<sup>o</sup>, 3<sup>o</sup>. Et declarat ibidem duas particulas positas in ista diffinitione. Quarum prima est  $\varphi$  significat tēpus qd importat nō quantū ad significātū sed quantū ad modū significādi: sicut currit significat nūc esse in p̄nti. Secunda est  $\varphi$  semper eoꝝ est nota que de altero dicitur: id est signum predicari: quia eorum que dicuntur de subiecto nō sunt in subiecto: cuius est: inquit: ratio: quia significat per modū adiectum illud qd denotat et per modū dependētis. C Intelligendū tamē  $\varphi$  in sequentibus ponit quatuor notabilia. Primum est  $\varphi$  non laborat nō est uerba sed uerba infinita: sicut fuit supra dictū de nomine infinito. C Secundū notabile est  $\varphi$  currat et correbat non sunt uerba sed casus uerbi. differat autē a uerbo quia uerba significat presens: alia bō que cōplexuntur nō. i. preferitū et futurum. C Tertiū notabile  $\varphi$  uerba h̄z se dicit nōmīa sunt: id est materialiter accepta: ut cū dicitur currat est v-

bum quia dicit  $\varphi$  sic cōstituit intellectū: et qui audit quies scit. C Quartū notabile est qd et nō nō est nō est signū rei. significat autē: inquit: quādā cōpositio nem quā sine extremis nō est intelligere. Et adiutus declarationē est intelligendū  $\varphi$  in omni logicali cōflexione est tria innenire. s. subiectū predicatuꝝ et copulaz: ut cum dicitur homo est animal: homo est subiectū: et animal predicatuꝝ. et istud uerbū est est copula puta istoz dnoꝝ terminoz. Et ideo dicit  $\varphi$  ē uel nō esse nō significat rem. i. terminū aliquē in propositione sed compositionē quandā quia. s. est copula denotās cōpositionē subiecti cum predicato quā: inquit. s. compositionē non est intelligere sine compositionis. i. sine cōponentibz terminis. C Intelligendum est  $\varphi$  ex isto dicto sic intellectu elicitur quatuor philosophicalia documenta. Primum est  $\varphi$  nulla compositione potest intelligi nisi cōponentia intelligātur: quia dicit sed cōpositionem quā sine cōpositis non est intelligere: accipiendo cōposita pro cōponentibus ut fuit dictū. C Secundū est  $\varphi$  nulla oratio potest intelligi nisi termini eius intelligantur: cū oratio sit quid cōplexum: et cōplexio sit cōpositio quedā: termini quoꝝ sunt cōponentes ipsam complerionem. C Tertiū documentū  $\varphi$  nulla habitudo potest intelligi nisi intellectus suis extremis: quia cōpositio de qua hic loquimur est habitudo que per uerbales copula denotatur. C Quartū documentū  $\varphi$  nulla habitudo potest esse sine extremis: quia magis sunt se parabilia ab innūcē entia in esse obiectuali qd in ē reali cum intellectus separat ea que sunt in re cōuncta: et ideo cū habitudo non possit esse sine extremis in esse cognito ut hic habetur multo minus in ē re ali. C Sed oritur difficultas quia istud uerbum copulatum est de quo hic loquitur nō videtur includi in omni oratione de qua intendit. C Dicitur  $\varphi$  quandoq; ponit sicut cū dicitur homo est animal: quandoq; subintelligitur ut cū dicitur homo currit sicut erponendo: id est homo est currens.

**Quintus passus est**  $\varphi$  oratio est uor significativa ad placitū cuius partes aliquid significant separate ut dicitio non ut affirmatio. capitulo quarto. Et in sequentibus declarat duas particulas positas in diffinitione ista. Prima est  $\varphi$  orationis partes significat ut dicitio non tamē syllaba nisi in cōpositis noīb<sup>z</sup> si se parentur ut cum dicitur fore ibi rex nihil significat nisi per se sumatur. Secunda particula est  $\varphi$  significat ad placitū quia non significat sicut instrumentū naturaliter. Et forte uocat hic instrumentū spēz per quam res naturaliter representantur et qua ad intelligendū utitur intellectus ut instrumēto: aut forte melius instrumēta artis significat naturaliter id ad qd sunt facta sicut apud omnes videns dolabruꝝ percipit quod est instrumentū aptū ad scindendū. C Intelligentē tñ est  $\varphi$  oratio sumis quadrupliciter. Primo quidē pro illa que est in scripto: et sic pertinet ad quartā spēz qualitatib<sup>z</sup>: q: sicut līra est character partialis: ita syllaba totalis et sic dicitio: et per p̄sequēs oīo character aut omnis est figura: sicut diceret de pīca historia. C Secundo modo pro illa que est in vocali uerbo: et sic pertinet ad tertiam speciem: qualitatib<sup>z</sup> in qua sunt que inferiū sensui passionem: et isto modo oratio est uor et uox est sonus qui est obiectus audiutus. C Tertio modo pro illa que est in rationallanima: et sic pertinet ad primam qualitatib<sup>z</sup> speciem in qua est habitus et dispositio. Alitus autem

## Super libro pergentienias

Intelligendi est dispositio quedam ad habitum et sic oratio est secundus actus rationis qui vocatur compositione et divisione. Quarto modo pro illa que est in reali subiecto: id est in re extra: et ista non est in aliquo determinato genere: quia de rebus cuiuslibet generis formari potest. Sed contra istas assignationes arguitur quadrupliciter. Primo quia sicut se habet oratio sermonis ad auditum ita scripta compositione videtur habere ad visum: et ideo sicut illa continetur sub obiecto auditus: ita ista sub obiecto visus utpote sub colore: et sic non in quarta specie qualitatis. Secundo quia si oratio secundo modo et primo est qualitas frustra ponitur in genere quantitatis discrete ab Atri. in predicationem preferunt cum tercia acceptio sit etiam qualitas et quarta non in genere determinato. Tertio quia eoz tercia acceptio orationis sit principalior: quam secunda melius debuit hic diffiniri ut dicere oratio est actus rationis quam oratio est uerba. Quarto quia oratio non videtur esse in re extra: cum ens extra anima sufficienter dividatur in decem predicationem que omnia sunt incompleta et omnia realia incompleta esse videtur cum cadat sub incompleris. Ad primum dicitur quod non sic se habet oratio videlicet vocalis ad auditum sicut se habet scriptura ad visum: quia uariatio quoque ex ore duzentam figura litterarum eadem remaneat sunt litterae eadem et eadem oratio: et ita forte diceretur de uoce sine sit acuta sine gravis non tam est magna vis. Ad secundum quod ponitur in quantitate discreta prout integratur ex illis sicut acerius videtur discreta quantitas huius ei partes sint in genere substatim. Ad tertium quod logica primo docet modum loquendi: et id circa sermonem hic uolunt Atri. negotiari: conceptum metis derelinques naturali philosopho. Ad quartum quod ueritas orationis ponitur in re subiectu sicut in anima obiectu: et per consequens idem de eius entitate. Et ideo cum dicitur quod omnia extrema sunt incompleta. dicitur quod uerum est si accipiuntur simpliciter et particulariter et singulariter utpote subiectum predictum et habitudo. Si tamen ista accipiatur integraliter tunc est quid completem in re ut aggregatum ut dominus est quid integrale. Sed oritur discepta quare non coedetur ita esse oratio in rerum natura sicut in anima uel in uoce aut in scripto: cum in natura sit similis terminorum complexio. Dicitur autem quod ista ordinatio terminorum in re non potest dici compositione et divisione: quia in summe simplicibus est talis ordo sine omni distinctione reali. In alijs autem termini semper differunt realiter et ideo faciunt ueram compositionem ut in anima uel in uoce: et ideo ibi ponitur oratio et non in rebus.

**Sextus passus est** <sup>q</sup> enunciativa non est oratio sed in qua uerum vel falsum est. c. cod. Et adiungit quod non omnis oratio est uera vel falsa ut deprecationem quedam. i. oratio optativa oratio est sed non uera vel falsa. Et iterum addit quod et cetera ab enunciativa que. f. dicitur enunciativa apud grammaticos relinquitur rhetorice uel poesie quia convenientior est ibi earum consideratio: enunciativa vero presentis speculationis est. Intelligendum est tamen quod quadrupliciter oratio apud grammaticos est distincta. Prima dicitur enunciativa sicut cum dicitur lego: et ista significat semper uerum aut falsum quia aliquid affirmat et negat: et ideo hoc uocat enunciativa a philosopho. Secunda dicitur imperativa: ut cum dicitur tu lege: et ista non significat uerum aut

falsum quia nihil enunciatur sed precipit solus. Tertia dicitur optativa ut ista utrum legeret: et nec ista significat uerum aut falsum quia nihil enunciatur sed solus desiderat. Quartam est subiunctiva ut si bene egeris recipies: et ista etiam nec uerum nec falsum significat quod non indicat sed solus subiungit. Et ideo cum sola indicativa significet uerum aut falsum illa sola dicitur propositio. Et enim hoc habetur diffinitio quod propositio est oratio uerum aut falsum significans. Sed oratio difficultas cum preter modos quatuor iam dictos sit modulus infinitus apud grammaticos quare non est enumerata oratio infinita sicut subiectiva uel optativa. Dicitur quod ex uerbo infinitivo per se sine alio oratio fieri neque ordinare significans: et tunc ab alio uerbo nominatur oratio sicut ista uolo currere est in dicativa. Secunda discepta quia non solus indicativa sed etiam subiectiva videtur significare uerum aut falsum: cum subiectiva sit conditionalis: ut si bene egeris recipies: et omnis conditionalis aut est uera aut falsa. Dicitur quod tota conditionalis constat ex subiectiva et indicativa et ratione posterioris non prioris est uera aut falsa.

**Septimus passus est** <sup>q</sup> est una oratio prima enunciativa affirmatio deinde et negatio. Alio uero comiunctione una. c. cod. Et ponit ibidem quatuor notabilia circa istum passum. Primus est quod necessaria est omnem enunciatiuam orationem ex uerbo esse uel ex casu uerbi. Et istius ratio est quia indicatio non potest fieri nisi per uerbum. Secundum notabile est quod diffinitio uel ratio hominis non est oratio enunciativa quia nihil enunciatur nisi addatur ei uerbum: et ideo concludit quod unum est. i. incomplexum animal gressibile bipes quod significat hominis diffinitionem: dicit tamen quod istud pertinet ad aliud negotium. Tertiū notabile quod est una oratio enunciativa que unum de uno significat uel coniunctione una: plures autem que plura et non unum in coniunctione. Quartum notabile quod affirmatio est enunciatio aliquo: negatio vero alicuius ab aliquo. Sed oratio difficultas que differentia est inter propositionem in qua unum de uno et illam que hic dicitur coniunctione una. Dicit autem quod videtur esse categorica quia habet unicas subiectum et unicam predicatum: secunda videtur esse hypothetica quia in ea coniunguntur due categoriae: et ideo coniunctione una. Secunda difficultas que est differentia inter orationem que est una et plures sicut ponit in tertio notabili. Dicitur quod una est illa que habet terminos simplices: et plures et ceteros que habent terminos multiplices: utpote equiuocos. Tertia difficultas quare dicit affirmationem esse de aliquo et negationem ab aliquo. Dicitur quod in primo subintelligitur attributio predicti et in secundo remotio: quia in affirmativa predictum attributetur subiecto et in negativa remouetur a subiecto. Quartam difficultas si propositionis divisione in affirmativa et negativa est essentia lis. Dicunt quod non quia affirmatio et negatio non pertinet ad propositionem quiditatem sed ad qualitatem cum queritur qualis est ista. Istud tamen non ualeat quia opposita semper oportet esse quiditatibus distincta: ista autem sunt contradictiones opposita ut patet quod est oppositio summa.

Explicitus Passus francisci de Maronis feliciter.